

**«Аграрлық кредиттік корпорациясы»
акционерлік қоғамы**

Шоғырландырылған қаржылық есептілік

2023 жылғы

МАЗМҰНЫ

ТӘУЕЛСІЗ АУДИТОРЛАРДЫҢ АУДИТОРЛЫҚ ЕСЕБІ

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІК

Қаржы жағдайы туралы шоғырландырылған есеп	9
Пайда мен залал туралы шоғырландырылған есеп	10
Жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есеп	11
Меншікті капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есеп	12
Ақша қаражаттарының қозғалысы туралы шоғырландырылған есеп	13
Шоғырландырылған қаржылық есептілікке түсіндірме ескертпелер	14-90

«КПМГ Аудит» жауапкершілігі
шектелген серіктестік
Қазақстан, А25D6Т5, Алматы,
Достық д-лы, 180,
+7 (727) 298-08-98

KPMG Audit LLC
180 Dostyk Avenue, Almaty,
A25D6T5, Kazakhstan

Тәуелсіз аудиторлардың аудиторлық есебі

«Аграрлық несие корпорациясы» Акционерлік қоғамының акционеріне және Директорлар кеңесіне

Ескертпемен пікір

Біз 2023 жылдың 31 желтоқсанындағы қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есебінен, көрсетілген күні аяқталған жыл бойынша пайда немесе залал, жиынтық табыс, меншікті капиталдағы өзгерістер және ақша қаражаттарының қозғалысы туралы шоғырландырылған есептерден, сондай-ақ, есеп саясатының елеулі тұжырымдамалары мен басқа түсіндірмелі ескертпелерден тұратын «Аграрлық несие корпорация» АҚ және оның еншілес компаниясының (әрі қарай – «Топ») шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудитін жүргіздік.

Біздің пікірімізше, біздің есебіміздің 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін салыстырмалы көрсеткіштерге «Ескертпемен пікір білдіру үшін негіздеме» бөлімінде баяндалған жағдайдың әсерін қоспағанда, қоса беріліп отырған шоғырландырылған қаржылық есептілік Қаржылық есептілігінің халықаралық стандарттары жөніндегі Комитеті шығарған ҚЕХС қаржылық есептіліктің стандарттарына (ҚЕХС қаржылық есептіліктің стандарттары) сәйкес барлық елеулі қатынастарда Компанияның 2023 жылдың 31 желтоқсанындағы шоғырландырылған қаржылық жағдайын және көрсетілген күні аяқталған жыл бойынша шоғырландырылған қаржылық нәтижелерін және шоғырландырылған ақша қаражаттарының қозғалысын әділ көрсетеді.

Ескертпемен пікір білдіру үшін негіздеме

2021 жылғы 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша шоғырландырылған қаржылық есептіліктің 9-ескертпесінде сипатталғандай жалпы баланстық құны 304,221,793 мың теңге болатын 3 кредиттік тәуекел сатысына жатқызылған заңды тұлғаларға берілген кредиттер бойынша Топ күтілетін кредиттік залалдарға арналған резервті тиісінше 62,564,653 мың теңге мөлшерінде таныды. 9-шы ҚЕХС (IFRS) «Қаржы құралдары» ұйымдардан күтілетін кредиттік залалдарды бағалау кезінде жорамалдар мен болжамдар негізделген дәлелді және расталатын ақпаратты пайдалануды талап етеді. Біз заңды тұлғаларға берілген кредиттік-құнсызданған кредиттер бойынша кепілдікті қамтамасыз етуді іске асырудан күтілетін ақша ағындарын бағалау кезінде пайдаланылған белгілі бір жорамалдармен келіспейміз және күтілетін кредиттік залалдарға арналған резерв 2021 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша айтарлықтай төмендетілген деп санаймыз. 2022 жыл ішінде Топ заңды тұлғаларға берілген кредиттер бойынша кепілді қамтамасыз етудің әділ құнын қайта бағалауды жүргізді және клиенттерге берілген кредиттердің құнсыздануынан болған шығындардың бір бөлігін 2022 жылы Топтың капиталында тікелей көрсете отырып, 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша күтілетін кредиттік залалдар үшін тиісті резервті қайта есептеді. ХҚЕС талаптарынан осы ауытқудың 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін пайда немесе залал, жиынтық табыс және меншікті капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есептің сәйкес келетін салыстырмалы көрсеткіштеріне әсерін сандық бағалау анықталған жоқ. Біздің 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша және сол күні аяқталған жылдағы 2023 жылдың 23 мамырдағы шоғырландырылған қаржылық есептілік туралы пікіріміз тиісті түрде түрлендірілді. Біздің ағымдағы жыл үшін шоғырландырылған қаржылық есептілік туралы пікіріміз ағымдағы жылдағы көрсеткіштер мен салыстырмалы көрсеткіштердің салыстырмалылығына осы жағдайдың әсеріне де байланысты түрлендірілді.

Біз Аудиттің халықаралық стандарттарына сәйкес аудит жүргіздік. Осы стандарттар бойынша біздің жауапкершілігіміз одан әрі есебіміздің «Шоғырландырылған қаржылық есептілік аудитіне аудиторлардың жауапкершілігі» бөлімінде сипатталған. Біз Бухгалтерлерге арналған халықаралық әдеп стандарттары Кеңесінің кәсіби бухгалтерлерге арналған әдеп кодексіне («БАХӘСК -кодексі») және біздің шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудитіне тиісті Қазақстан Республикасында қолданылатын әдептілік талаптарға сәйкес Топқа қатысты тәуелсіз болып табыламыз және біз басқа да әдептілік міндеттемелерді аталған талаптар мен БАХӘСК кодексіне сәйкес орындадық. Біз алған аудиторлық дәлелдер біздің ескертпемен пікірімізді білдіруге негіздеме болуға жеткілікті және тиісті деп есептейміз.

Аудиттің негізгі мәселелері

Аудиттің негізгі мәселелері – біздің кәсіби пайымдауымыз бойынша, ағымдағы кезеңнің шоғырландырылған қаржылық есептілігінің аудитінде ең маңызды болған мәселелер. Бұл мәселелер толығымен біздің шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудитінің мәнмәтіні мен осы есептілік туралы біздің пікіріміздің қалыптасуында қарастырылды және біз осы мәселелер бойынша жеке пікір білдірмейміз. Біз «Ескертпемен пікір білдіру үшін негіздеме» бөлімінде баяндалған жағдайға қосымша төменде көрсетілген мәселелерді аудиттің негізгі мәселелері ретінде айқындадық, олар туралы ақпаратты біздің есепте хабарлау қажет.

Клиенттерге берілген кредиттер және қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек бойынша күтілетін кредиттік залалдар (ККЗ)

Шоғырландырылған қаржылық есептілігіндегі 3, 4, 9, 10, 22 және 26 Ескертулерді

Аудиттің негізгі мәселесі

Клиенттерге берілген кредиттер және қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек жалпы активтердің елеулі үлесін құрайды және тұрақты түрде есептелетін және пайдаланылатын жорамалдарға сезімтал күтілетін кредиттік залалдарға (ККЗ) арналған резервті шегергенде ұсынылды.

Топ басшылықтан кәсіби пайымдауды қолдануды және мынадай негізгі салаларға жататын жорамалдарды пайдалануды талап ететін ККЗ бағалау моделін пайдаланады:

— кредиттік тәуекел мен дефолт оқиғаларының елеулі ұлғаюын уақтылы анықтау (9-шы ҚЕХС (IFRS) «Қаржы құралдарына» сәйкес 1, 2 және 3-сатыны анықтау);

— дефолт (PD) ықтималдығын және дефолт (LGD) жағдайында шығын шамасын бағалау;

— түрлі сценарийлер мен болжамды ақпаратты есепке алу үшін түзетуді бағалау;

— кредиттік-құнсызданған болып табылатын жеке тұлғаларға берілген кредиттер үшін күтілетін ақша ағындарының болжамы.

Клиенттерге берілген кредиттер және қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек көлемінің елеулі болуы және олар бойынша күтілетін кредиттік залалдарды бағалаудың белгісіздігі салдарынан сала аудиттің негізгі мәселесі ретінде қаралады.

Аудиттің негізгі мәселесіне қатысты аудиторлық рәсімдер

Біз ККЗ бағалауға қатысты Топтың әдістемесі мен саясатының негізгі аспектілеріне 9 ҚЕХС (IFRS) талаптарына сәйкестігі мәніне, оның ішінде талдауға қаржылық тәуекелдерді басқару саласындағы біздің мамандарды тарта отырып талдау жүргіздік. Біз Топ қолданатын тиісті модельдердің жұмыс принциптерін тексердік.

ККЗ резервін бағалауға қатысты басшылық жасаған кәсіби пайымдаулар мен жорамалдарды талдау үшін біздің аудиторлық рәсімдеріміз мыналарды қамтыды:

— Біз мерзімі кешіктірілген клиенттерге берілген кредиттер мен қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешекті уақтылы көрсетуге қатысты бақылаулардың дизайны мен операциялық тиімділігіне тестілеу жүргіздік.

— ККЗ бағалаудың әлеуетті өзгерістері шоғырландырылған қаржылық есептілікке елеулі әсер етуі мүмкін клиенттерге берілген кредиттерді және қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешекті іріктеуге қатысты Топтың қаржылық және қаржылық емес ақпаратты, сондай-ақ Топ пайдаланған жорамалдар мен кәсіби пайымдарды талдау арқылы сатылар бойынша бөлуді дұрыс жүзеге асырғанына тестілеу жүргіздік.

— Клиенттерге берілген кредиттердің және қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешектің іріктемесі бойынша біз бастапқы құжаттармен салыстыру арқылы PD, LGD және EAD есептеу кезінде пайдаланылатын бастапқы деректердің дұрыстығын және берешек мен өтеуді уақтылы көрсетуді, сондай-ақ, тарихи тәжірибені түсінуімізге және жалпыға қол жетімді нарықтық ақпаратқа сүйене отырып, кепіл мүлкінің құнын бағалауды және ККЗ-ны есептеу үшін пайдаланылатын оны іске асырудың күтілетін мерзімдерін сараптау арқылы тексердік.

	<p>— Сондай-ақ біз ағымдағы және болашақ экономикалық жағдайды және қарыз алушылардың тиісті санаттарының қызмет жағдайларын ескеретін өзіндік бағалаумен салыстыру арқылы әртүрлі сценарийлер мен болжамды ақпаратты есепке алу үшін түзетудің жалпы баламалығын талдадық.</p> <p>— Біз сондай-ақ шоғырландырылған қаржылық есептіліктегі ақпаратты ашу Топтың кредиттік тәуекелге ұшырағыштығын тиісті түрде көрсете ме, жоқ па соған бағалау жүргіздік.</p>
--	--

Басқа ақпарат

Басшылық басқа ақпарат үшін жауапты. Басқа ақпарат 2023 жылғы Жылдық есепке енетін ақпаратты қамтиды, бірақ басқа ақпаратқа шоғырландырылған қаржылық есептілік пен шоғырландырылған қаржылық есептілік туралы біздің аудиторлардың есебі енбейді. 2023 жылғы Жылдық есеп бізге, болжаммен, осы аудиторлардың есебінің күнінен кейін ұсынылады.

Біздің шоғырландырылған қаржылық есептілік туралы пікіріміз басқа ақпаратты қамтымайды және біз басқа ақпаратқа қатысты қандай да бір нысандағы сенімділік қорытындысын білдірмейміз.

Біздің шоғырландырылған қаржылық есептіліктің аудитіне байланысты біздің жауапкершілігіміз мүмкін болған жағдайда жоғарыда анықталған басқа ақпаратты оқу және басқа ақпаратты оқу барысында оның шоғырландырылған қаржылық есептілікпен немесе аудит барысында алған біздің білімімізбен елеулі дәйексіздігін немесе елеулі бұрмаланған болып көрінуін қарастыру.

Шоғырландырылған қаржылық есептілік үшін Топ басшылығы мен басқару өкілеттілігіне ие тұлғалардың жауапкершілігі

Басшылық ҚЕХС қаржылық есептіліктің стандарттарына сәйкес шоғырландырылған қаржылық есептіліктің дайындауы мен әділ ұсынылуына және де алаяқтық әрекеттер немесе қателіктер салдарынан елеулі бұрмаланбаған шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау үшін басшылық қажет деп анықтайтын ішкі бақылау жүйесіне жауапты.

Шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындауда басшылық Топтың үздіксіз қызметін жалғастыру қабілетін бағалау, сәйкес жағдайларда үздіксіз қызметке қатысты мәселелерді ашып көрсету және басшылық Топты жауып тастауға немесе оның операцияларын тоқтатуды ниеттеніп отырған немесе одан басқа нақты балама нұсқасы болмаған жағдайларды қоспағанда бухгалтерлік есептің үздіксіз қызмет негізін қолдану үшін жауапты.

Басқару өкілеттілігіне ие тұлғалар Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігін дайындауды қадағалауға жауапты.

Шоғырландырылған қаржылық есептілік аудитіне аудиторлардың жауапкершілігі

Біздің мақсатымыз шоғырландырылған қаржылық есептіліктің толығымен алаяқтық әрекеттер немесе қателіктер салдарынан елеулі бұрмаланбағандығы туралы ақылға қонымды сенімділік алу және де біздің пікіріміз енетін аудиторлардың есебін шығару. Ақылға қонымды сенімділік жоғары дәрежедегі сенімділікті білдіреді, бірақ АХС-ға сәйкес жүргізілген аудит бар болған кездегі елеулі бұрмалануларды әрқашан табатындығына кепіл болып табылмайды. Бұрмаланулар алаяқтық әрекеттер немесе қателіктердің нәтижесі болуы мүмкін және де егер олар жеке немесе жиынтық түрінде осы шоғырландырылған қаржылық есептілік негізінде қабылданатын экономикалық шешімдерге ықпал етуі негізді түрде жорамалданса, маңызды болып саналады.

АХС-ға сәйкес жүргізілген аудит шеңберінде біз кәсіби пайымдауды қолданамыз және аудит бойы кәсіби күмәншілдікті сақтаймыз. Одан бөлек біз келесілерді орындаймыз:

- алаяқтық әрекеттер немесе қателіктер салдарынан шоғырландырылған қаржылық есептіліктің елеулі бұрмалану тәуекелін анықтаймыз және бағалаймыз және де осы тәуекелдерге жауап ретінде аудиторлық рәсімдерді әзірлейміз және өткіземіз және де біздің пікірімізді білдіру үшін негіз болатын жеткілікті және тиісті аудиторлық дәлелдер аламыз. Алаяқтық әрекеттер нәтижесінде елеулі бұрмалануларды анықтамау тәуекелі қателіктер нәтижесінде елеулі бұрмалануларды анықтамау тәуекелінен жоғары, өйткені алаяқтық әрекеттер сөз байласу, жалғандық, қасақана өткізу, ақпаратты немесе әрекетті бұрмалап көрсетулерді немесе ішкі бақылау жүйесін айналып өтуді қамтуы мүмкін;
- жағдайларға сәйкес келетін аудиторлық рәсімдерді әзірлеу мақсатымен, бірақ Топтың ішкі бақылау жүйесінің тиімділігі туралы пікірді білдіру мақсатынсыз, аудит үшін маңызы бар ішкі бақылау жүйесінің түсінігін аламыз;
- қолданылатын есеп саясатының тиісті сипатын және бухгалтерлік бағалаулардың негізділігін және басшылықпен дайындалған ашып көрсетілген ақпаратты бағалаймыз;
- басшылықтың бухгалтерлік есептің үздіксіз қызмет негізін қолдануының заңдылығы туралы қорытынды жасаймыз және де алынған аудиторлық дәлелдер негізінде Топтың үздіксіз қызметін жалғастыру қабілетіне елеулі күмән туғызуы мүмкін оқиғалар немесе шарттарға байланысты елеулі белгісіздіктің бар-жоқтығы туралы қорытынды жасаймыз. Егер біз елеулі белгісіздік бар деген қорытындыға келсек, біздің аудиторлардың есебінде шоғырландырылған қаржылық есептіліктегі сәйкес ашып көрсетілген ақпаратқа назар аудартуымыз керек немесе осындай ашып көрсетілген ақпарат орынсыз болса, пікірімізді түрлендіруіміз керек. Біздің қорытындыларымыз біздің аудиторлардың есебінің күніне дейін алынған аудиторлық дәлелдерге негізделген. Алайда болашақ оқиғалар немесе шарттар Топтың үздіксіз қызметті жалғастыру қабілетінің жоғалуына әкелуі мүмкін;
- шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ашып көрсетілген ақпараты енетін бүтіндей ұсынылуын, құрылымы мен мазмұнын, және де шоғырландырылған қаржылық есептіліктің негізінде жатқан операциялар мен оқиғаларды әділ ұсынылуын қамтамасыз етілетіндей көрсетуін бағалаймыз;
- шоғырландырылған қаржылық есептілік туралы пікір білдіру үшін мекемелердің қаржылық ақпаратына немесе Топ ішіндегі іскерлік әрекеттерге қатысты жеткілікті, тиісті аудиторлық дәлелдер аламыз. Біз топтық аудитті бағыттау, бақылау және жүргізу үшін жауап береміз. Біз аудиторлық пікіріміз үшін толығымен жауапты болып қаламыз.

«Аграрлық несие корпорациясы» АҚ
Тәуелсіз аудиторлардың аудиторлық есебі
6-бет

Біз басқару өкілеттілігіне ие тұлғаларға, тым болмағанда, аудиттің жоспарланған көлемі мен уақытын, сондай-ақ, біз аудит барысында анықтайтын ішкі бақылау жүйесінің елеулі кемшіліктері енетін аудиттің елеулі табуларын айтып білдіре отырамыз.

Біз, сонымен қатар, басқару өкілеттілігіне ие тұлғаларға тәуелсіздікке қатысты сәйкес әдептілік талаптарын орындағанымыз туралы мәлімдеме береміз және барлық қарым қатынастар мен біздің тәуелсіздігімізге ықпал етеді деп негізді түрде санауға болатын өзге мәселелер және де сәйкес жағдайларда соған қатысты қорғау шаралары туралы айтып білдіре отырамыз.

Басқару өкілеттілігіне ие тұлғаларға айтып білдірген мәселелер арасынан біз ағымдағы кезеңнің шоғырландырылған қаржылық есептілігінің аудитінде ең маңызды болған және сәйкесінше негізгі аудит мәселелері болып табылатын мәселелерді анықтаймыз. Біз бұл мәселелер туралы ақпаратты көпшілікке ашып көрсету заңмен немесе нормативтік актілермен тыйым салынған немесе қандай да бір мәселенің біздің есебімізде хабарлануының жағымсыз салдарлары қоғамдық маңызды пайдадан асып түседі деп негізді түрде жорамалданғандықтан мұндай мәселе біздің есепте хабарланбауы тиіс деп анықтаған өте сирек жағдайлардан басқа кезде осы мәселелерді біздің аудиторлардың есебінде сипаттаймыз.

Аудиттің нәтижесі болып табылатын тәуелсіз аудиторлардың есебінің келісім партнері:

А. А. Урдабаева
Қазақстан Республикасының
сертификатталған аудиторы
2012 жылдың 27 тамызында берілген
№ МФ-0000096 аудитордың біліктілік куәлігі

«КПМГ Аудит» ЖШС

Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігі аудиторлық қызмет жүргізу үшін
2006 жылдың 6 желтоқсанында берген мемлекеттік лицензияның №0000021

С. А. Дементьев
«КПМГ Аудит» ЖШС Жарғы негізінде
әрекет ететін Бас директоры

2024 жылдың 5 сәуірі

ҚАРЖЫ ЖАҒДАЙЫ ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП**2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша**

мың теңгемен

	Ескер- тпе	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Активтер			
Ақшалай қаражат пен оның баламалары	7	168,988,929	172,484,306
Клиенттерге берілген кредиттер	8	29,575,908	10,518,187
Клиенттерге берілген кредиттер	9	718,043,963	715,304,700
Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек	10	457,464,211	392,079,501
Сатуға арналған активтер ретінде жіктелген активтер		726,309	1,024,785
Қауымдастырылған компанияларға инвестициялар		434,037	–
Инвестициялық жылжымайтын мүлік		2,599,511	2,899,093
Негізгі қаражат		2,348,540	2,317,727
Материалдық емес активтер		874,935	978,317
Қосылған құн салығы және өтеуге салынатын өзге де салықтар	11	10,500,129	8,523,586
Корпоративтік табыс салығы бойынша қысқа мерзімді активтер	19	2,270,712	1,950,809
Өзге активтер	12	18,274,132	10,889,001
Активтер жиыны		1,412,101,316	1,318,970,012
Міндеттемелер			
Акционер алдындағы берешек	13	93,516,543	101,001,736
Үкімет алдындағы берешек	14	77,340,798	60,747,873
Мемлекеттік және бюджеттік ұйымдар алдындағы берешек	15	188,524,346	182,850,442
Кредиттік ұйымдардың қаражаты	16	114,583,545	79,522,517
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	17	380,425,744	384,728,108
Қысқа мерзімді бағалау міндеттемелері		1,719,345	1,403,575
Кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы бойынша міндеттемелер	19	19,163,222	12,348,397
Мемлекеттік субсидиялар	20	66,252,890	64,823,093
Өзге міндеттемелер	18	19,726,341	16,573,686
Міндеттемелер жиыны		961,252,774	903,999,427
Меншікті капитал			
Акционерлік капитал	21	428,284,724	408,284,724
Резервтік капитал	21	19,704,422	13,846,278
Бөлінбеген пайда/(жинақталған шығындар)		2,859,396	(7,160,417)
Меншікті капиталдың жиыны		450,848,542	414,970,585
Міндеттемелер мен меншікті капиталдың жиыны		1,412,101,316	1,318,970,012
Бір жай акцияның баланстық құны (теңгемен)*	21	1,053.66	1,017.03

*Осы бағанда көрсетілген кейбір сомалар 2022 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жылдың қаржылық есептілігіне сәйкес келмейді, өйткені олар 21-ескертпеде егжей-тегжейлі сипатталғандай қайта жіктеуді көрсетеді. Бұл қайта жіктеу бір жай акцияның баланстық құнын қайта есептеуге әкелді.

Топ Басқармасының атынан қол қойылды және шығаруға бекітілді:

Сапулатов Кайрат Каертарович

Басқарма төрағасының орынбасары, Басқарма мүшесі

Вайтушласа Ирина Николаевна

Бас бухгалтер

14-шіден бастап 88-шіне дейінгі беттердегі қоса беріліп отырған таңдалған түсіндірме ескертпелер осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

ПАЙДА НЕМЕСЕ ЗАЛАЛ ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП

2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін

мың теңгемен

	Ескертпе	2023 жыл	2022 жыл
Тнімді пайыздық мөлшерлеме әдісін қолдана отырып есептелген пайыздық кірістер			
Ақшалай қаражат пен оның баламалары		24,450,073	12,296,784
Клиенттерге берілген кредиттер		7,047,156	4,618,907
Клиенттерге берілген кредиттер		119,667,366	105,075,892
Инвестициялық бағалы қағаздар		17	33,548
		151,164,612	122,025,131
Өзге пайыздық кірістер			
Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек		65,116,320	27,767,320
		216,280,932	149,792,451
Пайыздық шығындар			
Акционер алдындағы берешек		(9,061,224)	(8,670,490)
Қазақстан Республикасының Үкіметі алдындағы берешек		(27,286,933)	(12,087,824)
Мемлекеттік және бюджеттік ұйымдар алдындағы берешек		(17,489,341)	(18,939,624)
Кредиттік ұйымдардың қаражаты		(12,216,465)	(3,444,953)
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар		(46,165,696)	(33,074,486)
Өзге міндеттемелер		–	(8,195)
		(112,219,659)	(76,225,572)
Таза пайыздық кіріс			
Кредиттік шығындар бойынша шығындар	22	104,061,273	73,566,879
		(51,374,566)	(37,292,095)
Кредиттік шығындар бойынша шығындарды шегергендегі таза пайыздық кіріс		52,686,707	36,274,784
Шетел валютасымен жасалатын операциялардан түскен таза залал			
Персоналға арналған шығындар	23	(440,393)	(43,728)
Басқа әкімшілік шығындар	23	(12,588,498)	(9,180,036)
Басқа әкімшілік шығындар	23	(6,984,629)	(4,823,143)
Амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржы активтерін өзгерту нәтижесінде таза шығындар		(4,255,656)	(902,348)
Басқа кірістер, нетто	24	12,625,624	1,040,115
Пайыздық емес шығын		(11,643,552)	(13,909,140)
Салық салуға дейінгі пайда			
Корпоративтік табыс салығы бойынша шығындар	19	41,043,155	22,365,644
		(11,488,013)	(2,830,316)
Бір жылдағы пайда		29,555,142	19,535,328

Топ Басқармасының атынан қол қойылды және шығаруға бекітілді:

Сапулатов Кайрат Каертарович

Басқарма төрағасының орынбасары, Басқарма мүшесі

Зайтуллаева Ирина Николаевна

Бас бухгалтер

2024 жылғы 5 сәуір

14-шіфед. Баспап 88-шіне дейінгі беттердегі қоса беріліп отырған таңдалған түсіндірме ескертпелер осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

ЖИЫНТЫҚ ТАБЫС ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП

2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылдағы

мың теңгемен

	<u>2023 жыл</u>	<u>2022 жыл</u>
Бір жылдағы пайда	29,555,142	19,535,328
Жыл ішіндегі басқа жиынтық табыс	-	-
Бір жылдағы жиынтық табыстың жиыны	<u>29,555,142</u>	<u>19,535,328</u>

Топ Басқармасының атынан қол қойылды және шығаруға бекітілді:

Сапулатов Кайрат Каертарович

Басқарма төрағасының орынбасары, Басқарма мүшесі

Зайтуллаева Ирина Николаевна

Бас бухгалтер

2024 жылғы 5 сәуір

МЕНШІКТІ КАПИТАЛДАҒЫ ӨЗГЕРІСТЕР ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП

2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылдағы

мың теңгемен

	Ескертпе	Акционерлік капитал	Резервтік капитал	Бөлінбеген пайда/ (жинақталған шығындар)	Жиыны
2022 жылғы 1 қаңтарға		254,366,870	11,237,766	5,084,805	270,689,441
Қайта жіктеу*		6,447,840	–	(6,447,840)	–
2022 жылғы 1 қаңтарға		260,814,710	11,237,766	(1,363,035)	270,689,441
Бір жылдағы жиынтық табыстың жиыны		–	–	19,535,328	19,535,328
Акционерлік капиталды ұлғайту	21	147,470,014	–	–	147,470,014
Резервтік капиталды ұлғайту	21	–	2,608,512	(2,608,512)	–
Төленген дивидендтер	21	–	–	(6,086,528)	(6,086,528)
Алдыңғы есепті кезеңдерге жататын клиенттерге берілген кредиттердің құнсыздануынан болған залалдар	9,26	–	–	(19,228,881)	(19,228,881)
Басқа да өзгерістер		–	–	2,591,211	2,591,211
2022 жылдың 31 желтоқсанында		408,284,724	13,846,278	(7,160,417)	414,970,585
2023 жылғы 1 қаңтарға		408,284,724	13,846,278	(7,160,417)	414,970,585
Бір жылдағы жиынтық табыстың жиыны		–	–	29,555,142	29,555,142
Акционерлік капиталды ұлғайту	21	20,000,000	–	–	20,000,000
Резервтік капиталды ұлғайту	21	–	5,858,144	(5,858,144)	–
Төленген дивидендтер	21	–	–	(13,677,185)	(13,677,185)
2023 жылдың 31 желтоқсанында		428,284,724	19,704,422	2,859,396	450,848,542

* Қайта жіктеу 21-ескертпеде егжей-тегжейлі сипатталған.

Топ Басқармасының атынан қол қойылды және шығаруға бекітілді:

Сапулатов Қайрат Каертарович

Басқарма төрағасының орынбасары, Басқарма мүшесі

Зайтуллаева Ирина Николаевна
2024 жылғы 5 сәуір

Бас бухгалтер

14-шіден бастап 88-шіне дейінгі беттердегі қоса беріліп отырған таңдалған түсіндірме ескертпелер осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

АҚША ҚАРАЖАТТАРЫНЫҢ ҚОЗҒАЛЫСЫ ТУРАЛЫ ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ЕСЕП

2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылдағы

мың теңгемен

	2023 жыл	2022 жыл
Операциялық қызметтен түскен ақша қаражаттарының қозғалысы		
Алынған пайыздар	153,193,119	96,330,454
Төленген пайыздар	(56,144,263)	(36,313,613)
Персоналға төленген шығындар	(12,435,532)	(8,662,714)
Басқа операциялық шығындар, нетто	(3,413,915)	(751,163)
Операциялық қызметтен операциялық активтер мен міндеттемелердегі өзгерістерге дейінгі ақша ағындары	81,199,409	50,602,964
<i>Операциялық активтерді таза ұлғайту)/(азайту)</i>		
Клиенттерге берілген кредиттер	(19,509,208)	(8,165,818)
Клиенттерге берілген кредиттер	(26,576,388)	(93,176,940)
Қаржылық жалдау	(73,490,703)	(73,443,111)
Өзге активтер	(4,715,292)	1,467,178
<i>Операциялық міндеттемелерді таза ұлғайту)/(азайту)</i>		
Мемлекеттік субсидиялар	(24,702)	(3,672,642)
Өзге міндеттемелер	903,274	2,212,539
Корпоративтік табыс салығын төлегенге дейін операциялық қызметте ақшалай қаражатты таза пайдалану	(42,213,610)	(124,175,830)
Төленген корпоративтік табыс салығы	(4,963,974)	(4,106,408)
Операциялық қызметте қолма-қол ақшаны таза пайдалану	(47,177,584)	(128,282,238)
Инвестициялық қызметтен түскен ақша қаражаттарының қозғалысы		
Негізгі құралдарды, материалдық емес активтерді сатып алу	(430,140)	(462,485)
Негізгі құралдарды, материалдық емес активтерді сатудан түсетін түсімдер	11,636	12,761
Инвестициялық бағалы қағаздарды өтеуден түсетін түсімдер	4,065	233,393
Бірлестік нәтижесінде қаражаттың түсуі (6-Ескертпе)	-	43,934,757
Инвестициялық қызметтегі ақшалай қаражаттың таза (пайдаланылуы)/ түсуі	(414,439)	43,718,426
Қаржылық қызметтен түскен ақша қаражаттарының қозғалысы		
Акциялар мен басқа да қаржы құралдарының эмиссиясы	20,000,000	-
Қазақстан Республикасының Үкіметінен қарыздар тартудан түсетін түсімдер (14, 27-ескертпелер)	140,000,000	140,000,000
Қазақстан Республикасы Үкіметінің қарыздарын өтеу (27-Ескертпе)	(120,000,000)	(70,000,000)
Банктердің қарыздарын тартудан түсетін түсімдер (16, 27-ескертпелер)	85,967,000	78,277,000
Кредиттік ұйымдардан қарыздарды өтеу (27-Ескертпе)	(34,723,201)	(6,898,950)
Акционерден қарыз тартудан түсетін түсімдер (13, 27-ескертпелер)	-	8,300,000
Акционерден қарыздарды өтеу (27-Ескертпе)	(14,314,148)	(14,569,037)
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар (17, 27-Ескертпе)	30,278,337	50,230,366
Шығарылған борыштық бағалы қағаздарды өтеу (27-Ескертпе)	(38,373,610)	(40,330,000)
Мемлекеттік және бюджеттік ұйымдардан қарыздар тартудан түсетін түсімдер (15, 27-ескертпелер)	1,500,000	31,428,726
Мемлекеттік және бюджеттік ұйымдардан қарыз қаражатын өтеу (27-Ескертпе)	(12,442,228)	(16,021,061)
Төленген дивидендтер (21-ескертпе)	(13,677,185)	(6,086,528)
Қаржы қызметінен ақшалай қаражаттың таза түсімі	44,214,965	154,330,516
Күтілетін кредиттік шығындардың ақша қаражаттарына және олардың баламаларына әсері	1,115	(2,042)
Валюта бағамдарының өзгеруінің ақша қаражаттарына және олардың баламаларына әсері	(119,434)	(133,529)
Ақша қаражаттары мен олардың баламаларының таза өзгеруі	(3,495,377)	69,631,133
Жыл басындағы ақша қаражаты және олардың баламалары	172,484,306	102,853,173
Жыл соңындағы ақшалай қаражат және олардың баламалары (7-Ескертпе)	168,988,929	172,484,306

Топ Басқармасының атынан қол қойылды және шығаруға бекітілді:

Сағұлазов Қайрат Каертарович

Басқарма төрағасының орынбасары, Басқарма мүшесі

Зайтуллаева Ирина Николаевна
2024 жылғы 9 сәуір

Бас бухгалтер

14-шіден бастап 88-шіне дейінгі беттердегі қоса беріліп отырған таңдалған түсіндірме ескертпелер осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады.

**ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ
ЕСКЕРТПЕЛЕР**

мың теңгемен

1. Есеп беретін кәсіпорын

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілік «Аграрлық кредиттік корпорация» акционерлік қоғамының (бұдан әрі – «Қоғам» не «Компания») және оның еншілес кәсіпорнының (бұдан әрі - «Топ») қаржылық есептілігін қамтиды.

Қоғам Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес акционерлік қоғам нысанында *«Аграрлық секторды кредиттеу мәселелері туралы»* Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2001 жылғы 25 қаңтардағы № 137 қаулысымен құрылды. Қоғам Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі жанындағы Қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу мен қадағалау комитеті (бұдан әрі – «ҚРҰБ») берген Қазақстан Республикасының 2013 жылғы 5 қарашадағы № 5.2.24 банк заңнамасында көзделген операцияларды жүргізуге арналған лицензия негізінде қызметті жүзеге асырады. Қоғамның қызметін Қазақстан Республикасының Қаржы нарығын және қаржы ұйымдарын реттеу мен қадағалау агенттігі реттейді.

Қоғамның негізгі қызметі агроөнеркәсіптік кешен субъектілеріне қолжетімді кредит беру жүйесін дамыту жолымен аграрлық саланы индустрияландыруға және әртараптандыруға жәрдемдесу, тиісті лицензия негізінде банктік қарыз операцияларын жүзеге асыру, кредит беру жолымен ауыл шаруашылығы секторын қолдау жөніндегі бағдарламаларды іске асыруға қатысу, отандық және шетелдік инвестицияларды тарту, агроөнеркәсіптік кешенде инвестициялық жобаларды әзірлеуге және іске асыруға қатысу, лизингтік қызметті, қаржы институттарын қорландыру, заңды тұлғаларды агроөнеркәсіптік кешен субъектілерінің исламдық қағидаттары бойынша қаржыландыру мақсаттары үшін исламдық қаржы құралдарын және заң актілерінде тыйым салынбаған және жарғыда көзделген қоғамның мақсаттары мен міндеттеріне жауап беретін өзге де қызмет түрлерін пайдалана отырып қаржыландыру.

Қоғамның қаржыландыру жөніндегі қызметі қаражатты пайдалану бойынша нақты талаптар мен шектеулерді көздейді. Клиенттерге кредиттер Қазақстан Республикасының Ауыл шаруашылығын дамыту бағдарламаларын іске асыруға байланысты нарықтық мөлшерлемеден төмен пайыздық мөлшерлеме бойынша беріледі.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Қоғамның Қазақстан Республикасының аумағында 19 тіркелген филиалы (2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша - 19 филиалы) бар.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Қоғам негізгі қызметі Агроөнеркәсіптік кешендегі лизингтік қызметті, агроөнеркәсіптік кешенді кредиттеуді, агроөнеркәсіптік кешенді дамытуға бағытталған республикалық бюджеттік және өзге де бағдарламаларды іске асыруға қатысуды қамтитын «ҚазАгроҚаржы» АҚ (еншілес кәсіпорын) иелігіндегі 100% үлеске ие болды.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «Бәйтерек» Ұлттық басқарушы холдингі» АҚ (бұдан әрі - «Бәйтерек» немесе «Акционер») топтың 100% акциясына иелік етеді.

Топтың түпкі меншік иесі Қазақстан Республикасының Үкіметі болып табылады.

Топтың заңды мекенжайы: Қазақстан Республикасы, Астана қ., Иманов к-сі, 11.

Қазақстан Республикасында шаруашылық қызметті жүзеге асыру шарттары

Топтың қызметі Қазақстанда жүзеге асырылады. Тиісінше, Топтың бизнесіне дамушы нарықтың ерекшеліктері тән Қазақстанның экономикасы мен қаржы нарықтары әсер етеді. Құқықтық, салықтық және әкімшілік жүйелер дамуын жалғастыруда, алайда олардың талаптарын түсіндірудің екіұштылығы тәуекелімен ұштасады, олар сондай-ақ жиі өзгерістерге ұшырайды, бұл басқа заңдық және фискалдық кедергілермен бірге Қазақстанда бизнес жүргізетін кәсіпорындар үшін қосымша проблемалар туғызады. Қазақстандық теңгенің құнсыздануы және әлемдік нарықтардағы мұнай бағасының тұрақсыздығы да шаруашылық қызметті жүзеге асыру шарттарының белгісіздік деңгейін арттырады.

2022 жылдың ақпанында Ресей Федерациясы мен Украина арасындағы әскери қақтығысқа байланысты, бірқатар елдер Ресей Федерациясына қарсы санкциялар енгізді. Қақтығыстың әсері екі елдің экономикалық белсенділігіне ғана емес, жаһандық экономикаға да әсерін тигізуде. Санкциялар енгізу нәтижесінде әлемнің көптеген елдерінде шикізат пен азық түлік тауарларының бағасы өсті, ресурстарды жеткізу арасындағы белгіленген байланыстар бұзылды, бағаларға инфляциялық әсері байқалды, сарапшылар сонымен қатар әлемдік өнеркәсіп үшін экономикалық салдарды болжауда.

Ұсынылған шоғырландырылған қаржылық есептілік басшылықтың Қаржы-шаруашылық қызметті жүзеге асырудың қазіргі жағдайларының топтың қызметінің нәтижелері мен қаржылық жағдайына ықтимал әсерін бағалауын көрсетеді. Болашақ экономикалық жағдайлардың нақты әсері оларды басшылықтың бағалауынан өзгеше болуы мүмкін.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

мың теңгемен

2. Шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындаудың негізгі принциптері

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілік халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына (бұдан әрі мәтін бойынша – «ҚЕХС») сәйкес дайындалды.

Шоғырландырылған қаржылық есептілік «Есеп саясатының негізгі ережелері» бөлімінде аталғандарды қоспағанда, нақты шығындар бойынша бағалауды есепке алу қағидатына сәйкес дайындалды.

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілік бір жай акцияға шаққандағы немесе егер өзгеше көрсетілмесе, деректерді қоспағанда, мыңдаған қазақстандық теңгемен (бұдан әрі – «мың теңге» мәтіні бойынша) ұсынылған.

Қоса беріліп отырған шоғырландырылған қаржылық есептілік Қызметтің үздіксіздігі қағидаты негізінде жасалды, бұл активтерді іске асыруды және қалыпты қызмет барысында міндеттемелерді өтеуді білдіреді. Топтың өз активтерін іске асыру қабілеті, сондай-ақ оның болашақтағы қызметі Қазақстандағы ағымдағы және болашақ экономикалық жағдайлардың Елеулі ықпалына ұшырауы мүмкін.

3. Есеп саясатының маңызды ережелері

Төменде сипатталған есеп саясатының елеулі ережелері клиенттерге берілген кредиттер бойынша күтілетін кредиттік залалдарды бағалауға қатысты 2023 жылы жаңартылған пайымдауларды қоспағанда, осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте ұсынылған барлық есепті кезеңдерде дәйекті түрде қолданылды (26-Ескертпе).

Әділ құнды бағалау

Әділ құн - бұл активті сату кезінде алынатын немесе бағалау күніне нарыққа қатысушылар арасындағы әдеттегі мәміле кезінде міндеттемені беру кезінде төленетін баға. Әділ құнды бағалау активті сату немесе міндеттемені беру мақсатында мәміле жасалады деп болжайды:

- берілген актив немесе міндеттеме үшін негізгі болып табылатын нарықта; немесе
- негізгі нарық болмаған кезде, осы активке немесе міндеттемеге қатысты неғұрлым тиімді нарықта.

Топ негізгі немесе ең тиімді нарыққа қол жеткізуі керек. Активтің немесе міндеттеменің әділ құны нарық қатысушылары өздерінің ең жақсы экономикалық мүдделері үшін әрекет еткен жағдайда активтің немесе міндеттеменің бағасын белгілеу кезінде нарық қатысушылары пайдаланатын болжамдарды пайдалана отырып бағаланады. Қаржылық емес активтің әділ құнын бағалау нарыққа қатысушының активті ең жақсы және тиімді пайдалану арқылы немесе оны осы активті ең жақсы және тиімді түрде пайдаланатын нарықтың басқа қатысушысына сату арқылы экономикалық пайда алу қабілетін ескереді.

Топ осы жағдайларға сәйкес келетін және әділ құнды бағалау үшін жеткілікті деректер қол жетімді бағалау үлгілерін пайдаланады және сонымен бірге тиісті бақыланатын бастапқы деректерді барынша пайдалануға және бақыланбайтын бастапқы деректерді пайдалануды азайтуға мүмкіндік береді. Шоғырландырылған қаржылық есептілікте әділ құны бағаланатын немесе ашылатын барлық активтер мен міндеттемелер жалпы әділ құнды бағалау үшін маңызды болып табылатын ең төменгі деңгейдегі бастапқы деректер негізінде төменде сипатталған әділ құн иерархиясы шеңберінде жіктеледі:

- 1-ші деңгей - бірдей активтер немесе міндеттемелер үшін белсенді нарықтардағы баға белгілеулері (түзетілмейтін).
- 2-ші деңгей - әділ құнды бағалау үшін маңызды иерархияның ең төменгі деңгейіне жататын бастапқы деректер нарықта тікелей немесе жанама түрде байқалатын бағалау үлгілері.
- 3 деңгей-әділ құнды бағалау үшін маңызды иерархияның ең төменгі деңгейіне жататын бастапқы деректер нарықта байқалмайтын бағалау үлгілері.

Шоғырландырылған қаржылық есептілікте қайталанатын негізде танылатын активтер мен міндеттемелер жағдайында топ әр есепті кезеңнің соңына жіктеуді (жалпы әділ құнды бағалау үшін маңызды болып табылатын ең төменгі деңгейдегі бастапқы деректер негізінде) қайта талдай отырып, оларды иерархия деңгейлері арасында аудару қажеттілігін анықтайды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

мың теңгемен

Қаржылық активтер мен міндеттемелер***Бастапқы тану****Тану күні*

Қаржылық активтер мен міндеттемелерді стандартты шарттарда сатып алу немесе сату мәміле жасалған күні, яғни топ активті немесе міндеттемені сатып алу бойынша міндеттеме алған күні көрсетіледі. Стандартты шарттарда сатып алуға немесе сатуға шарттар бойынша нарықта қабылданған ережелерде немесе келісімдерде белгіленген мерзім шегінде активтер мен міндеттемелерді жеткізу талап етілетін шарт шеңберінде қаржы активтері мен міндеттемелерін сатып алу немесе сату жатады.

Бастапқы тану кезінде қаржы құралдарының жіктелуі келісімшарттық шарттарға және құралдарды басқару үшін қолданылатын бизнес-үлгіге байланысты. Қаржылық активтер мен қаржылық міндеттемелер пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын жағдайларды қоспағанда, қаржы құралдары бастапқыда әділ құн бойынша, оның ішінде мәміле бойынша шығындар бойынша бағаланады.

Қаржылық активтер мен міндеттемелерді бағалау санаттары

Топ өзінің барлық қаржылық активтерін активтерді басқару үшін пайдаланылатын бизнес-үлгіге және активтердің келісімшарттық шарттарына қарай келесідей бағаланады:

- амортизацияланған құн;
- басқа да жиынтық кіріс арқылы әділ құн (БЖКӨК);
- пайда немесе залал арқылы әділ құн (ПЗӨК).

Топ ПЗӨК бойынша саудаға арналған туынды құралдар мен құралдарды жіктейді және бағалайды. Егер мұндай жіктеу бағалау немесе тану принциптерін қолданудың сәйкессіздігін жоюға немесе айтарлықтай азайтуға мүмкіндік берсе, топ өз қалауы бойынша қаржы құралдарын ПЗӨК бойынша бағаланатын деп жіктей алады.

Қарыздар мен қаржылық кепілдіктер беру жөніндегі міндеттемелерден басқа қаржылық міндеттемелер, егер олар саудаға және туынды құралдарға арналған болса немесе ұйымның қалауы бойынша әділ құны бойынша бағаланатын болып жіктелсе, амортизацияланған құн бойынша немесе ПЗӨК бойынша бағаланады.

Банктердегі қаражат, клиенттерге берілген кредиттер, амортизацияланған құны бойынша бағаланатын инвестициялық бағалы қағаздар

Топ банктердегі қаражатты, клиенттердің кредиттерін және басқа қаржылық инвестицияларды амортизацияланған құн бойынша бағалайды, егер келесі екі шарт орындалса ғана:

- қаржы активі шартта көзделген ақша ағындарын алу үшін қаржы активтерін ұстап қалуға бағытталған бизнес-үлгі шеңберінде ұсталады;
- қаржы активінің шарттық талаптары көрсетілген күндерде қарыздың негізгі сомасы мен қарыздың негізгі сомасының өтелмеген бөлігіне пайыздар есебіне тек қана төлемдер болып табылатын ақша ағындарын алуды шарттайды (SPPI).

Бұл шарттар төменде толығырақ қарастырылады.

Бизнес-үлгіні бағалау

Топ белгілі бір бизнес мақсатына жету үшін топтарға біріктірілген қаржылық активтерді басқару қалай жүзеге асырылатынын жақсы көрсететін деңгейде бизнес-үлгісін анықтайды.

Топтың Бизнес-үлгісі жеке құралдар деңгейінде емес, портфельді біріктірудің жоғары деңгейінде бағаланады және бақыланатын факторларға негізделген, мысалы:

- бизнес-үлгінің өнімділігі мен осы бизнес-үлгіде ұсталатын қаржылық активтердің кірістілігі қалай бағаланады және бұл ақпарат ұйымның негізгі басқару персоналына қалай жеткізіледі;
- бизнес-үлгінің нәтижелілігіне әсер ететін тәуекелдер (және осы бизнес-үлгіде ұсталатын қаржылық активтердің кірістілігі) және, атап айтқанда, осы тәуекелдерді басқару тәсілі;
- бизнесті басқаратын менеджерлер қалай марапатталады (мысалы, сыйақы басқарылатын активтердің әділ құнына немесе шартта көзделген алынған ақша ағындарына негізделген бе);
- топтың бизнес-үлгісін бағалау кезінде күтілетін жиілік, көлем және сату уақыты да маңызды аспектілер болып табылады.

**ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ
ЕСКЕРТПЕЛЕР**

мың теңгемен

Бизнес-үлгіні бағалау «ең нашар» немесе «стресстік» сценарийлерді ескермей, пайда болуы негізді түрде күтілетін сценарийлерге негізделген. Егер бастапқы танудан кейінгі ақша ағындары топтың күткенінен өзгеше тәсілмен жүзеге асырылса, топ осы бизнес-үлгі шеңберінде ұсталатын қалған қаржылық активтердің жіктелуін өзгертпейді, бірақ кейіннен жаңадан құрылған немесе жаңадан сатып алынған қаржылық активтерді бағалау кезінде осындай ақпаратты ескереді.

«Тек негізгі қарыздың негізгі сомасына және негізгі қарыздың өтелмеген бөлігіне пайыздар есебіне төлемдер» сынағы (SPPI сынағы)

Жіктеу процесінің екінші кезеңі шеңберінде топ актив бойынша шартта көзделген ақша ағындары тек негізгі борыш сомасы мен негізгі борыш сомасының өтелмеген бөлігіне пайыздар есебіне төлемдер болып табылатынын анықтау үшін қаржы активінің шарттық талаптарын бағалайды (SPPI сынағы).

Осы тесттің мақсаттары үшін «қарыздың негізгі сомасы» бастапқы тану кезінде қаржы активінің әділ құнын білдіреді және ол осы қаржы активінің қолданылу мерзімі ішінде өзгеруі мүмкін (мысалы, егер негізгі қарызды өтеу шотына төлемдер немесе сыйлықақы/дисконт амортизациясы болса).

Кредиттік келісім-шарттағы пайыздардың ең маңызды элементтері, әдетте, ақшаның уақытша құнын өтеу және кредиттік тәуекелді өтеу болып табылады. SPPI тестін өткізу үшін топ пайымдауды қолданады және тиісті факторларды талдайды, мысалы, қаржы активі қандай валютада көрсетілген және пайыздық мөлшерлеме белгіленген кезең.

Сонымен қатар, базалық кредиттік келісімге байланысты емес, шартта көзделген ақша ағындарының тәуекелдерге ұшырауына немесе құбылмалылығына елеусіз аз әсер ететін шарттық талаптар шартта көзделген ақша ағындарының туындауын шарттамайды, олар тек негізгі борыш сомасы мен негізгі борыш сомасының өтелмеген бөлігіне пайыздар есебіне төлемдер болып табылады. Мұндай жағдайларда қаржы активін ПЗӘҚ бойынша бағалау қажет.

Егер мерзімінен бұрын өтеу кезінде төленген сома негізгі қарыздың өтелмеген бөлігін және өтелмеген бөлікке пайыздарды білдірсе және шарттық мерзімінен бұрын тоқтатылғаны үшін ақылға қонымды қосымша өтемақыны қамтуы мүмкін болса мерзімінен бұрын өтеу шарты SPPI өлшемшартына сәйкес келеді. Бұдан басқа, мерзімінен бұрын өтеу туралы талап, егер қаржы активі Шартта көрсетілген номиналды сомаға қатысты сыйлықақымен немесе дисконтпен сатып алынса немесе жасалса, мерзімінен бұрын өтеу кезінде төленуге жататын сома мәні бойынша Шартта көрсетілген номиналды соманы және шартта көзделген есептелген (бірақ төленбеген) пайыздарды білдіретін жағдайда, осы өлшемге сәйкес ретінде қаралады (сонымен қатар келісімшартты мерзімінен бұрын тоқтатқаны үшін ақылға қонымды қосымша өтемақы болуы мүмкін); ал қаржы активі бастапқы танылған кезде оның мерзімінен бұрын өтеу туралы шарттарының әділ құны елеусіз болып табылады.

Кредиттер беру жөніндегі міндеттемелер

Кредиттер беру жөніндегі міндеттемелер шарттық міндеттемелер болып табылады, олардың талаптары бойынша топ міндеттеменің қолданылу мерзімі ішінде Клиентке алдын ала келісілген шарттарда кредит беруге міндетті. Мұндай міндеттемелерге қатысты ККЗ бағалауға қойылатын талаптар қолданылады.

Топ кейде нарықтан төмен пайыздық мөлшерлеменен кредит беру бойынша міндеттемелер шығарады. Мұндай міндеттемелер бастапқыда әділ құн бойынша танылады және кейіннен ККЗ астындағы бағалау резерві сомасының ең үлкен шамасы және бастапқыда танылған сома, қажет болған жағдайда, табыстың танылған жинақталған сомасы шегеріле отырып бағаланады.

Қаржылық активтер мен міндеттемелерді қайта жіктеу

Топ қаржылық активтерді басқарудың бизнес-үлгісін өзгертетін ерекше жағдайларды қоспағанда, олар бастапқы танылғаннан кейін қаржылық активтерді қайта жіктемейді. Қаржылық міндеттемелер ешқашан қайта жіктелмейді.

Ақшалай қаражат пен оның баламалары

Ақша қаражаттары мен олардың баламаларына қандай да бір шарттық міндеттемелермен ауыртпалықсыз, пайда болған күннен бастап тоқсан күн ішінде өтеу мерзімі бар қолма-қол ақша қаражаттары мен кредиттік ұйымдардағы қаражат жатады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

мың теңгемен

Қарыз қаражаты

Шығарылған қаржы құралдары немесе олардың құрамдас бөліктері, егер шарттық келісімнің нәтижесінде топтың ақшалай қаражатты немесе өзге де қаржы активтерін жеткізуге не міндеттемесі болса, не міндеттемені ақшалай қаражаттың немесе басқа қаржы активтерінің белгіленген сомасын меншікті үлестік құралдардың белгіленген санына айырбастау жолымен өзгеше түрде орындауға міндеттемесі болса, міндеттемелер ретінде жіктеледі. Мұндай құралдарға акционер алдындағы берешек, кредит ұйымдарының қаражаты, шығарылған борыштық бағалы қағаздар, мемлекеттік және бюджеттік ұйымдар алдындағы берешек жатады. Бастапқы танудан кейін қарыз қаражаты тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып, амортизацияланған құн бойынша көрсетіледі. Пайда мен залал міндеттемелерді тану тоқтатылған кезде пайда немесе залал құрамында, сондай-ақ амортизация процесінде көрсетіледі.

Қаржы құралдарын өзара есепке алу

Қаржы активі мен қаржылық міндеттеме нетто-шаманың қаржылық жағдайы туралы шоғырландырылған есепте танылған сомаларды есепке алуды жүзеге асыруға заңды қорғалатын құқық болған кезде және нетто-негізде есеп айырысуды жүзеге асыруға не активті іске асыруға және міндеттемені бір мезгілде орындауға ниет болған кезде өзара есепке алынуға жатады. Есепті жүзеге асыру құқығы келешектегі оқиғаға негізделмеуге тиіс және мынадай жағдайлардың барлығында заңды қорғалуға тиіс:

- қалыпты қызмет барысында;
- дефолт жағдайында; және
- ұйымның немесе контрагенттердің біреуінің дәрежесіздігі немесе банкроттығы жағдайында.

Бұл шарттар, әдетте, өзара есеп айырысу туралы бас келісімдерге қатысты орындалмайды және тиісті активтер мен міндеттемелер қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте толық сомада көрсетіледі.

Кредиттерді қайта құрылымдау

Топ мүмкіндігінше кепілге өндіріп алудың орнына кредиттер бойынша шарттарды қайта қарауға, мысалы, төлемдердің шарттық мерзімдерін ұзартуға және кредиттеудің жаңа шарттарын келісуге тырысады.

Топ қаржылық активті тануды тоқтатады, мысалы, клиентке берілген кредит, егер Шарттың талаптары іс жүзінде жаңа кредитке айналатындай қайта қаралса және айырмашылық құнсыздандырудан болған шығын танылғанға дейін тануды тоқтатудан түскен пайда немесе залал ретінде танылса. Бастапқы тану кезінде кредиттер құрылған кредит ПСКО активі болып саналатын жағдайларды қоспағанда, ККЗ бағалау мақсаттары үшін 1-кезеңге жатады. Клиентке кредитті тануды тоқтату керек пе, жоқ па, соны бағалау кезінде топ, басқалармен қатар, келесі факторларды қарастырады:

- кредит валютасының өзгеруі;
- контрагентті өзгерту;
- түрленім құрал енді SPPI тестінің критерийлеріне сәйкес келмейтініне әкеледі ме.

Егер түрленім ақша ағындарының айтарлықтай өзгеруіне әкелмесе, түрленім тануды тоқтатпайды. Бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлеме бойынша дисконтталған ақша ағындарының өзгеруі негізінде топ пайда немесе залал туралы шоғырландырылған есепте басқа шығындар құрамында ұсынылатын түрленімнен түскен пайданы немесе залалды таниды.

Тануды тоқтатпайтын түрленім жағдайында топ кредиттік тәуекелдің айтарлықтай өсуін немесе активтерді кредиттік құнсыздандыру ретінде жіктеу қажеттілігін қайта бағалайды.

Қаржылық міндеттемелер шарттарын өзгерту

Топ қаржылық міндеттемені тануды оның шарттары түрлендірілген міндеттеме бойынша ақшалай қаражат ағындарының шамасы айтарлықтай өзгеретіндей кезде тоқтатады. Бұл жағдайда шарттары түрлендірілген жаңа қаржылық міндеттеме әділ құны бойынша танылады. Бұрынғы қаржылық міндеттеменің теңгерімдік құны мен шарттары түрлендірілген жаңа қаржылық міндеттеменің құны арасындағы айырма пайданың немесе шығынның құрамында танылады.

Егер шарттарды өзгерту (немесе қаржылық міндеттемені ауыстыру) қаржылық міндеттемені тануды тоқтатуға әкеп соқпаса, топ шарттарды өзгерту қаржы активін тануды тоқтатуға әкеп соқпайтын жағдайларда қаржы активінің жалпы баланстық құнын түзетуге қатысты тәсілмен келісілетін есеп саясатын қолданады, – яғни, топ осындай түрленім (немесе қаржылық міндеттемені ауыстыру) нәтижесінде туындайтын қаржылық міндеттеменің амортизацияланған құнының кез келген түзетуін шарттарды өзгерту (немесе қаржылық міндеттемені ауыстыру) күніндегі пайда немесе залал құрамында таниды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

мың теңгемен

Қолда бар қаржылық міндеттемелер бойынша ақша қаражаты ағындарының шамасының өзгеруі, егер олар Шарттың ағымдағы талаптарының салдары болып табылса, шарттардың түрленімі болып саналмайды.

Топ сапалық факторларды, сандық факторларды және сапалық пен сандық факторлардың жиынтық әсерін талдай отырып, жағдайлардың түрлендірілуінің маңыздылығын сандық және сапалық тұрғыдан бағалайды. Топ келесі сапалық факторлардың негізінде шарттарды өзгерту маңызды деген қорытындыға келеді:

- қаржылық міндеттеме валютасының өзгеруі;
- қамтамасыз ету түрін немесе міндеттеме сапасын арттырудың басқа құралдарының өзгеруі;
- айырбастау шартын қосу;
- қаржылық міндеттеменің бағыныстылығының өзгеруі.

Сандық тұрғыдан бағалауды жүргізу мақсаттары үшін егер бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлеме бойынша дисконтталған алынған комиссиялық сыйақыны шегергендегі комиссиялық сыйақы төлеуді қоса алғанда, жаңа шарттарға сәйкес ақшалай қаражат ағындарының келтірілген құны бастапқы қаржылық міндеттеме бойынша қалған ақшалай қаражат ағындарының дисконтталған келтірілген құнынан кемінде 10%-ға ерекшеленетін болса, шарттар айтарлықтай өзгеше болып есептеледі. Егер бір борыштық құралды екіншісіне ауыстыру немесе оның шарттарын өзгерту есепте өтеу ретінде көрсетілсе, онда жұмсалған шығындар немесе комиссиялар тиісті борыштық міндеттемені өтеуден түскен пайданың немесе залалдың бөлігі ретінде танылады. Егер бір борыштық құралды екіншісіне ауыстыру немесе оның шарттарын өзгерту есепте өтеу ретінде көрсетілмесе, онда жұмсалған шығындардың немесе комиссиялардың сомасына тиісті міндеттеменің теңгерімдік құны түзетіледі, және бұл түзету өзгертілген міндеттеменің қалған мерзімі ішінде амортизацияланады.

Қаржылық активтер мен міндеттемелерді тануды тоқтату

Қаржылық активтер

Қаржы активі (немесе қолданылатын жерде – қаржы активінің бір бөлігі немесе ұқсас қаржы активтері тобының бір бөлігі), егер қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте тануды тоқтатады:

- активтен ақша ағындарын алу құқығының мерзімі аяқталды;
- Топ активтен ақша ағындарын алу құқығын берді немесе алынған ақша ағындарын «транзиттік» келісім шарттарында үшінші тарапқа айтарлықтай кідіріссіз толығымен аудару міндеттемесін қабылдады; және
- Топ (а) активтің барлық дерлік тәуекелдері мен пайдасын берді немесе (б) бермеген, бірақ активтің барлық тәуекелдері мен пайдасын сақтамайды, бірақ осы активке бақылауды тапсырды.

Егер топ өз құқықтарын активтен ақша ағындарын алуға берген жағдайда, бұл ретте оған байланысты іс жүзінде барлық тәуекелдер мен пайданы беру де, сақтап қалу да, сондай-ақ активке бақылауды бермесе, мұндай актив топтың осы активке үздіксіз қатысуы шегінде есепке алуда көрсетіледі. Берілген актив бойынша кепілдік нысаны бар активке қатысуды жалғастыру активтің бастапқы баланстық құнының ең аз мәндері және Топқа төлеуге ұсынылуы мүмкін өтемнің ең жоғары мөлшері бойынша бағаланады.

Есептен шығару

Қаржылық активтер ішінара немесе толығымен есептен шығарылады, тек топ енді олардың құнын қайтаруды күтпейді. Егер есептен шығаруға жататын сома күнсыздануға арналған жинақталған резервтің шамасынан жоғары болса, онда айырмашылық алдымен резервтің ұлғаюы ретінде ескеріледі, содан кейін ол жалпы баланстық құнға қолданылады. Кез келген кейінгі қалпына келтіру кредиттік шығындар бойынша шығындарға жатады. Есептен шығару тануды тоқтатуды білдіреді.

Қаржылық міндеттемелер

Қаржылық міндеттемені тану тиісті міндеттеме орындалған, күші жойылған немесе қолданылу мерзімі аяқталған жағдайда тоқтатылады.

Қолданыстағы бір қаржылық міндеттемені бір кредитор алдындағы басқа міндеттемемен айтарлықтай өзгеше шарттармен ауыстырған кезде немесе қолданыстағы міндеттеме шарттары елеулі түрде өзгертілген жағдайда бастапқы міндеттемені тану тоқтатылады, ал жаңа міндеттеме пайда немесе залал құрамындағы міндеттемелердің баланстық құнындағы айырманы тани отырып, есепте көрсетіледі.

**ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ
ЕСКЕРТПЕЛЕР**

мың теңгемен

Құнсыздану***Туынды емес қаржылық активтер***

Сондай-ақ 4 және 26 ескерпелерді қарау.

Топ пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланбайтын мынадай қаржы құралдары бойынша күтілетін кредиттік шығындарға арналған бағалау резервін таниды:

- борыштық құралдар болып табылатын қаржы активтері;
- шығарылған қаржылық кепілдік шарттары.

Үлестік құралдарға инвестициялар бойынша құнсызданудан болған шығын танылмайды.

Топ резерв сомасы 12 айлық күтілетін кредиттік шығынға тең болатын мынадай құралдарды қоспағанда, бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік шығынға тең сомада күтілетін кредиттік шығынға бағалау резервтерін таниды:

- есепті күндегі жағдай бойынша орташа кредиттік тәуекелі бар борыштық инвестициялық бағалы қағаздар;
- кредиттік тәуекел бастапқы танылған сәттен бастап айтарлықтай өспеген басқа қаржы құралдары.

12 айлық күтілетін кредиттік залал («12 айлық ККЗ»)-есепті күннен кейін 12 ай ішінде мүмкін болатын қаржы құралы бойынша дефолт оқиғалары салдарынан күтілетін кредиттік залалдың бір бөлігі. 12 айлық ККЗ танылатын қаржы құралдары «1-кезең» қаржы құралдарына жатады.

Бүкіл мерзім үшін күтілетін кредиттік залалдар («Бүкіл мерзім үшін ККЗ») оның қолданылуының барлық күтілетін мерзімі ішінде қаржы құралы бойынша дефолттың барлық ықтимал оқиғаларының нәтижесіндегі ККЗ ретінде айқындалады. ККЗ барлық мерзім ішінде танылатын қаржы құралдары «2-кезең» (егер қаржы құралы бойынша кредиттік тәуекел бастапқы танылған кезден бастап айтарлықтай өскен, бірақ қаржы құралы кредиттік-құнсызданған болып табылмайтын жағдайда) және «3-кезең» (егер қаржы құралы кредиттік құнсызданған болса) қаржы құралдарына жатады.

Күтілетін кредиттік залалдарды бағалау (ККЗ)

Күтілетін кредиттік залалдар дефолттың басталу ықтималдығының дәрежесі бойынша өлшенген кредиттік залалдардың есептік бағасын білдіреді. Олар мынадай түрде бағаланады:

- *есепті күндегі жағдай бойынша кредиттік-құнсызданған болып табылмайтын қаржы активтеріне қатысты*; барлық күтілетін Ақшалай қаражаттардың дисконтталған құны ретінде (яғни, келісімшартқа сәйкес Топқа тиесілі ақша ағындары мен топ күткен ақша ағындары арасындағы айырмашылық);
- *есепті күндегі жағдай бойынша кредиттік-құнсызданған болып табылатын қаржы активтеріне қатысты*: активтердің жалпы баланстық құны мен болашақ ақша ағындарының ағымдағы құны арасындағы айырмашылық ретінде;
- *қаржылық кепілдік шарттарына қатысты*: топ өтеуді күткен сомаларды шегергендегі кредиттік шығынды өтеу үшін шарт ұстаушыға күтілетін төлемдердің келтірілген құны ретінде.

Қайта құрылымдалған қаржылық активтер

Тараптардың келісімі бойынша қаржы активінің шарттары қайта қаралған немесе қаржы активінің шарттары өзгертілген немесе қарыз алушының қаржылық қиындықтары себебінен қолданыстағы қаржы активі жаңасымен ауыстырылған жағдайда, осы қаржы активін тануды тоқтату қажеттілігі мәніне бағалау жүргізіледі және күтілетін кредиттік залалдар мынадай түрде бағаланады:

- Егер күтілетін қайта құрылымдау қолда бар активті тануды тоқтатуға әкелмесе, онда түрлендірілген қаржы активі бойынша ақшалай қаражаттың күтілетін ағындары қолда бар актив бойынша ақшалай қаражаттың толық алынбаған сомасының есебіне енгізіледі.
- Егер күтілетін қайта құрылымдау қолданыстағы активті тануды тоқтатуға әкеп соғатын болса, онда жаңа активтің күтілетін әділ құны оны тануды тоқтатқан сәтте қолданыстағы актив бойынша ақшалай қаражаттың түпкілікті ағыны ретінде қаралады. Бұл сома қолданыстағы қаржы активі бойынша бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлемені пайдалана отырып, тануды тоқтатудың күтілетін күнінен есепті күнге дейінгі кезең үшін дисконтталатын қолданыстағы қаржы активі бойынша ақшалай қаражатты толық алмау сомасының есебіне енгізіледі.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

мың теңгемен

Кредиттік-құнсызданған қаржы активтері

Әрбір есепті күнге Топ амортизацияланған құны бойынша есепке алынатын қаржы активтерін және басқа жиынтық кіріс арқылы әділ құны бойынша есепке алынатын борыштық қаржы активтерін олардың кредиттік құнсыздануы тұрғысынан бағалауды жүргізеді. Қаржы активі осындай қаржы активі бойынша болашақ ақшалай қаражаттың есеп айырысу ағындарына теріс ықпал ететін бір немесе бірнеше оқиғалар болған кезде «кредиттік-құнсызданған» болып табылады.

Атап айтқанда, мынадай бақыланатын деректер қаржы активінің кредиттік құнсыздануының айғағы болып табылады:

- қарыз алушының немесе эмитенттің елеулі қаржылық қиындықтары;
- шарт талаптарын бұзу, мысалы дефолт немесе төлемнің мерзімін өткізіп алу;
- Топтың өзге жағдайларда ол қарамайтын шарттарда қарызды немесе аванстық төлемді қайта құрылымдауы;
- қарыз алушының банкроттығы немесе өзге де қаржылық қайта ұйымдастырылуы ықтималдығының туындауы; немесе
- қаржылық қиындықтар нәтижесінде бағалы қағаздар үшін белсенді нарықтың жоғалуы.

Қарыз алушының қаржылық ахуалының нашарлауы салдарынан талаптары қайта қаралған кредит, егер шартта көзделген ақшалай қаражат ағындарын алмау тәуекелінің айтарлықтай төмендегені және құнсызданудың басқа да белгілері жоқ екендігі туралы айғақ болмаса ғана, әдетте, кредиттік-құнсызданған болып есептеледі.

Салық салу

Табыс салығы бойынша ағымдағы шығындар Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес есептеледі.

Кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелері баланстық міндеттемелер әдісін пайдалана отырып, барлық уақытша айырмашылықтарға қатысты есептеледі. Кейінге қалдырылған табыс салығы шоғырландырылған қаржылық есептілік мақсаттары үшін активтер мен міндеттемелердің салық базасы мен олардың баланстық құны арасында туындайтын барлық уақытша айырмашылықтар бойынша көрсетіледі.

Кейінге қалдырылған салық активтері салық базасын төмендететін осы уақытша айырмашылықтар есептелуі мүмкін болашақта салық салынатын пайда алу ықтималдығы бар шамада ғана көрсетіледі. Кейінге қалдырылған салық активтері мен міндеттемелері есепті күнге күшіне енген немесе іс жүзінде күшіне енген заңнамаға сүйене отырып, активті іске асыру немесе міндеттемені реттеу кезеңі ішінде қолданылатын салық салу мөлшерлемелері бойынша бағаланады.

Топ кейінге қалдырылған салық талаптары мен кейінге қалдырылған салық міндеттемелерінің өзара есебін жүргізеді және қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте нетто негізде көрсетеді, егер:

- Топтың ағымдағы салық міндеттемелеріне қарсы ағымдағы салық талаптарын есепке алуды жүргізуге заңды түрде бекітілген құқығы бар; және
- кейінге қалдырылған салық талаптары мен кейінге қалдырылған салық міндеттемелері бір салық субъектісінен бір салық органы өндіріп алатын корпоративтік табыс салығына жатады.

Бұдан басқа, Қазақстан Республикасында топтың қызметіне қатысты қолданылатын түрлі операциялық салықтар қолданылады. Бұл салықтар басқа операциялық шығындардың бөлігі ретінде көрсетіледі.

Акционерлік капитал

Жарғылық капитал

Жарғылық капиталға жарналар тарихи құны бойынша тікелей шығару шығындарын шегергенде танылады.

Резервтік капитал

Резервтік капиталды топ акционерінің шешімі негізінде бөлінбеген пайдадан қаражат аудару арқылы көбейтуге болады. Топтың саясатына сәйкес, резервтік капитал болашақ шығындарды және басқа да күтпеген тәуекелдер мен жағдайларды қоса алғанда, жалпы тәуекелдерді жабу үшін қалыптасады. Резервтік капитал акционердің шешімі негізінде бөлінуге жатады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКKE ТҮСІНДІРМЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

мың теңгемен

Дивидендтер

Дивидендтер міндеттемелер ретінде танылады және олар есепті күнге дейін жарияланған жағдайда ғана есепті күнге капитал сомасынан шегеріледі. Дивидендтер туралы ақпарат, егер олар есепті күнге дейін ұсынылса, сондай-ақ есепті күннен кейін, бірақ шоғырландырылған қаржылық есептілік бекітілген күнге дейін ұсынылса немесе жарияланса, шоғырландырылған қаржылық есептілікте ашылады.

Шартты міндеттемелер

Шартты міндеттемелер қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте көрсетілмейді, бұл ретте ресурстардың өтелуіне байланысты шығуы екіталай болып табылатын жағдайларды қоспағанда, олар туралы ақпарат шоғырландырылған қаржылық есептілікте ашылады.

Қарыздар беру бойынша міндеттемелер

Қарыз беру жөніндегі міндеттеме – бұл алдын ала келісілген шарттарда және белгіленген мерзімдерде қарыз беру туралы нақты міндеттеме.

Нарықтық мөлшерлемеден төмен мөлшерлеме бойынша қарыздар беру бойынша шығарылған міндеттемелер бастапқыда әділ құны бойынша бағаланады. Кейіннен олар екі шаманың ең үлкені бойынша бағаланады: ХКЕС (IFRS) 9-ға сәйкес анықталған шығындар бойынша бағалау резервінің сомасы және тиісті жағдайларда ХКЕС (IFRS) 15 қағидаттарына сәйкес танылған жинақталған кіріс сомасын шегергенде бастапқыда танылған сома.

Топтың пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын қарыздар беру бойынша шығарылған міндеттемелері жоқ. Қарыз беру жөніндегі өзге де міндеттемелерге қатысты топ бағалау резервін шығынға деп таниды. Қарыз беру жөніндегі міндеттемелерге қатысты танылған қаржылық міндеттемелер өзге міндеттемелердің құрамына енгізілген.

Кірістер мен шығындарды тану

Егер топтың экономикалық пайда алу ықтималдығы жоғары болса және кірісті сенімді түрде бағалауға болатын болса, кіріс танылады. Шоғырландырылған қаржылық есептіліктегі кірісті тану үшін келесі критерийлер де орындалуы керек:

Пайыздық және ұқсас кірістер мен шығындар

Топ кредиттік-құнсызданған қаржы активтерінен басқа, қаржы активтерінің жалпы баланстық құнына тиімді пайыздық мөлшерлемені қолдану арқылы амортизацияланған құн немесе БЖКӘҚ бойынша бағаланатын борыштық қаржы активтері бойынша пайыздық кірісті есептейді. Тиімді пайыздық мөлшерлеме - бұл дисконттау кезінде болашақ ақшалай төлемдер немесе түсімдер қаржы құралын пайдаланудың болжамды мерзімі ішінде немесе қолданылатын қысқа мерзім ішінде дәл қаржылық активтің немесе қаржылық міндеттеменің таза баланстық құнына әкелетін мөлшерлеме. Есептеу кезінде қаржы құралы бойынша барлық шарттық шарттар (мысалы, мерзімінен бұрын өтеу құқығы) және тиімді пайыздық мөлшерлеменің ажырамас бөлігі болып табылатын, бірақ болашақ кредиттік шығындар ескерілмейтін құралмен тікелей байланысты комиссиялық немесе қосымша шығындар ескеріледі. Қаржы активінің немесе қаржылық міндеттеменің баланстық құны төлемдерді немесе түсімдерді бағалау тобы қайта қараған жағдайда түзетіледі. Түзетілген баланстық құн бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлеме негізінде есептеледі, ал баланстық құнның өзгеруі пайыздық кіріс немесе шығындар ретінде көрсетіледі.

Кредиттік құнсызданатын қаржы активі жағдайында топ тиімді пайыздық мөлшерлемені берілген қаржы активінің таза амортизацияланған құнына қолдану арқылы пайыздық кірісті есептейді. Егер қаржылық актив бойынша дефолт жойылса және ол кредиттік құнсызданбаса, топ Жалпы құнға негізделген пайыздық кірісті есептеуге оралады.

Сатып алынған немесе құрылған кредиттік-құнсызданған (СҚКК) қаржы активтері жағдайында топ пайыздық кірісті кредиттік тәуекелді ескере отырып түзетілген тиімді пайыздық мөлшерлемені қолдана отырып, қаржы активінің амортизацияланған құнына есептейді. Кредиттік тәуекелге түзетілген тиімді пайыздық мөлшерлеме-бұл бастапқы тану кезінде болашақ ақша ағындарын (кредиттік шығындарды қоса) ПСКО активтерінің амортизацияланған құнына дейін дисконттайтын мөлшерлеме.

Ақпаратты ұсыну

Шоғырландырылған пайда немесе залал туралы есепте ұсынылған тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісімен есептелген пайыздық кірістерге амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қаржы активтері бойынша пайыздық кірістер жатады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

мың теңгемен

Шоғырландырылған пайда немесе залал туралы есептің «басқа пайыздық кірістер» бабы қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек бойынша пайыздық кірістерді қамтиды.

Шоғырландырылған пайда немесе залал туралы есепте көрсетілген пайыздық шығындарға амортизацияланған күн бойынша бағаланатын қаржылық міндеттемелер бойынша пайыздық шығындар жатады.

Мемлекеттік субсидиялар

Мемлекеттік субсидиялар – бұл үкімет, мемлекеттік агенттіктер және мемлекеттік ұйымдар Топтың операциялық қызметіне қатысты өткен немесе болашақта белгілі бір шарттарды орындаудың орнына ресурстарды Топқа аудару түрінде беретін көмек. Егер Топ олармен байланысты барлық шарттарды орындайтынына және көрсетілген субсидияларды алатынына негізделген сенім болмаса, мемлекеттік субсидиялар танылмайды. Өтеуді талап етуі мүмкін шарттар болған кезде субсидиялар міндеттемелердің құрамында танылады.

Мемлекет акционер ретінде әрекет етпейтін жағдайларда сыйақы мөлшерлемесі бойынша мемлекеттік қарызды нарықтық мөлшерлемеден төмен алудан түсетін пайда мемлекеттік субсидия ретінде ескеріледі. Сыйақы мөлшерлемесінен түсетін пайда нарықтық құннан төмен қарыздың бастапқы теңгерімдік құны мен түсімдер сомасы арасындағы айырма ретінде бағаланады.

Мемлекеттік субсидиялар Топ өтеуге арналған субсидиялар қаражаты тиісті шығындарды шығындар ретінде танитын кезеңдер ішінде жүйелі негізде пайданың немесе шығынның құрамында танылады.

Қаржылық жалдау мәмілелерін қаржыландыруға бағытталатын қаражатты алған кезде мемлекеттік субсидия жүйелі негізде табыс ретінде танылады және нарықтық мөлшерлемеден төмен мөлшерлеме бойынша алынған қарыз бойынша нарықтық мөлшерлеме бойынша есептелген сыйақының теріс әсерін өтейді. Шоғырландырылған пайда немесе залал туралы есепте мұндай мемлекеттік субсидиялар бойынша кірістер тиісті пайыздық шығындарды азайтады.

Өтімділік тәртібімен қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есептің баптарын ұсыну

Топта нақты анықталған операциялық цикл жоқ, сондықтан топ қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте қысқа және ұзақ мерзімді активтер мен міндеттемелерді бөлек ұсынбайды. Оның орнына активтер мен міндеттемелер *29-ескертемеде* күтілетін өтеу мерзімдері бойынша ұсынылады.

Еншілес кәсіпорынға инвестициялар

Топ бақылайтын кәсіпорындар Еншілес кәсіпорындар болып табылады. Топ инвестициялық объектіге қатысудан түсетін ауыспалы табыспен байланысты тәуекелдерге ұшырайды немесе осындай табысты алуға құқығы бар және осы табыстың шамасына ықпал ету мақсатында осы кәсіпорынға қатысты өз өкілеттіктерін пайдалану мүмкіндігі болған кезде Топ еншілес кәсіпорынды бақылайды. Еншілес кәсіпорындардың қаржылық есептілігінің көрсеткіштері бақылауды алған күннен бастап оны тоқтатқан күнге дейін шоғырландырылған қаржылық есептіліктің құрамында көрсетіледі.

Шоғырландыру процесінде алып тасталатын операциялар

Топ қатысушылары арасындағы операциялар, осындай операциялар бойынша берешектің қалдықтары, сондай-ақ аталған операцияларды жасау процесінде туындайтын іске асырылмаған пайда шоғырландырылған қаржылық есептілікті жасау процесінде алып тасталады. Іске асырылмаған залалдар құнсыздану белгілерінің пайда болу жағдайларын қоспағанда, пайдамен бірдей шоғырландырылған қаржылық есептіліктен шығарылады.

Жалпы бақылаудағы кәсіпорындардан бизнесті сатып алу

ХҚЕС (IFRS) 3 өзінің талаптарын қолдану аясынан «ұйымдарды немесе бизнесті жалпы бақылаумен біріктіруді» алып тастайды. Осы босату мақсаттары үшін жалпы бақылаудағы ұйымдардың немесе бизнестің қатысуымен бизнесті біріктіру «Барлық біріккен ұйымдарды немесе бизнесті іс жүзінде бір Тарап немесе Тараптар бірлестікке дейін де, одан кейін де бақылайтын және мұндай бақылау уақытша сипатта болмайтын бизнес бірлестігі» болып табылады. Бұл санатқа бір топқа кіретін ұйымдар арасында жасалатын еншілес ұйымдарды немесе бизнесті беру сияқты операциялар жатады.

Ұйымдарды немесе бизнесті жалпы бақылаумен біріктіру кезінде жалпы бақылаумен сатып алынатын ұйымның активтері мен міндеттемелері қабылдаушы тараптың (яғни Топтың) шоғырландырылған қаржылық есептілігінде олардың беру күніндегі баланстық құны бойынша ескеріледі. Қабылдаушы тарап (яғни Топ) сатып алынатын ұйымның қаржылық ақпараты шоғырландырылған ең жоғары деңгейдегі есеп беретін компания болып саналады.

Компанияны жалпы бақылаумен бастапқы сатып алу кезіндегі таза активтердің баланстық құны мен төленген сыйақы сомасы арасындағы айырма Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігінде меншікті капиталдағы бөлінбеген пайда құрамында көрсетіледі.

**ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ
ЕСКЕРТПЕЛЕР**

мың теңгемен

Компаниялардың қосылуын жалпы бақылаумен есепке алу

Жалпы бақылаудағы компаниялардың қосылуы-бұл барлық Біріккен бизнес субъектілерін, сайып келгенде, бір Тарап немесе Тараптар, бизнес біріктірілгенге дейін де, одан кейін де бақылайтын және бақылау уақытша емес бизнес бірлестігі. Жалпы бақылаудағы компаниялардың қосылу әсерін топ үлестерді біріктіру әдісі бойынша ескереді, қосылатын компаниялардың активтері мен міндеттемелері қосылу күніндегі олардың баланстық құны бойынша бағаланады, қосылуға байланысты транзакциялық шығындар пайда немесе залал туралы шоғырландырылған есепте шығындарға жатқызылады, өзара баланстар алынып тасталады, төленген/берілген сатып алу бағасы мен сатып алынған таза активтердің құны арасындағы кез келген айырмашылық (олардың баланстық құны бойынша, шоғырландырылған қаржылық есептілікте ашылғандай) сатып алушының капиталында танылады.

Жалға алу

Пайдалану құқығы нысанындағы актив

Топ активтерді жалдау басталған күнгі пайдалану құқығы түрінде таниды (яғни базалық актив пайдалануға қол жетімді болатын күн). Пайдалану құқығы нысанындағы активтер жалдау бойынша міндеттемелерді қайта бағалауға түзетумен жинақталған амортизацияны және құнсызданудан жинақталған шығындарды шегергенде бастапқы құны бойынша бағаланады. Пайдалану құқығы нысанындағы активтің бастапқы құнына жалдау бойынша танылған міндеттемелердің шамасы, жалдау басталған күні немесе осындай күнге дейін жүргізілген бастапқы тікелей шығындар мен жалдау төлемдері, алынған жалдау бойынша ынталандыру төлемдерін шегергенде жатады. Егер топ жалдау мерзімінің соңында жалға алынған активке меншік құқығын алатындығына жеткілікті сенімділікке ие болмаса, танылған пайдалану құқығы түріндегі актив келесі кезеңдердің қысқа мерзімінде сызықтық әдіспен амортизацияланады: активтің болжамды пайдалы қызмет мерзімі немесе жалдау мерзімі. Пайдалану құқығы нысанындағы активтер құнсыздану мәніне тексеріледі.

Жалдау бойынша міндеттемелер

Жалдау басталған күні топ жалдау мерзімі ішінде жүзеге асырылатын жалдау төлемдерінің келтірілген құны бойынша бағаланатын жалдау міндеттемелерін таниды. Жалдау төлемдеріне кез келген ынталандырушы жалдау төлемдерін шегергендегі тұрақты төлемдер (соның ішінде мәні бойынша тіркелген төлемдер), индекске немесе мөлшерлемеге байланысты өзгермелі жалдау төлемдері және тарату құнының кепілдіктері бойынша төленеді деп күтілетін сомалар кіреді. Жалдау төлемдеріне, егер топтың осы опционды орындайтынына жеткілікті сенімділік болса, сатып алу опционының ереуіл бағасы және жалдау мерзімі топтың жалға алуды тоқтату опционының ықтимал орындалуын көрсетсе, жалдау ақысын төлеу кіреді. Индекске немесе мөлшерлемеге тәуелді емес ауыспалы жалдау төлемдері осындай төлемдерді жүзеге асыруға әкелетін оқиға немесе шарт туындаған кезеңдегі шығындар ретінде танылады.

Жалдау төлемдерінің ағымдағы құнын есептеу үшін, егер жалдау шартында белгіленген пайыздық мөлшерлемені оңай анықтау мүмкін болмаса, топ жалдау басталған күні қосымша қарыз қаражаттарын тарту мөлшерлемесін пайдаланады. Жалға алу басталған күннен кейін пайыздарды есептеуді көрсету үшін жалдау міндеттемелерінің шамасы ұлғаяды және жүзеге асырылған жалдау төлемдерін көрсету үшін азаяды. Сонымен қатар, жалдау мерзімі өзгертілген, жалдау төлемдерінің мәні өзгерген немесе базалық активті сатып алуға арналған опционды бағалау өзгерген жағдайда жалдау міндеттемесінің баланстық құны қайта бағаланады.

Қысқа мерзімді және төмен құнды активтерді жалға алу

Топ қысқа мерзімді жалдауға қатысты танудан босатуды қысқа мерзімді жалдау шарттарына (яғни, жалға алу басталған күні көзделген жалдау мерзімі 12 айдан аспайтын және сатып алуға опционы жоқ шарттарға) қолданады. Сондай-ақ, топ құны төмен деп саналатын кеңсе жабдықтарын жалдау шарттарына құны төмен активтерді жалға алуға қатысты танудан босатуды қолданады. Құны төмен активтерді қысқа мерзімді жалдау және жалдау бойынша жалдау төлемдері жалдау мерзімі ішінде сызықтық әдіспен жалдау шығынды ретінде танылады.

Ұзарту опционы бар шарттарда жалдау мерзімін анықтау кезінде елеулі пайымдаулар

Топ жалдау мерзімін, егер оның орындалатынына жеткілікті сенімділік болса, жалдау мерзімін ұзартуға арналған опцион көзделген кезеңдермен немесе егер ол орындалмайтынына жеткілікті сенімділік болса, жалдау мерзімін тоқтатуға арналған опцион көзделген кезеңдермен бірге мерзімінен бұрын тоқтатуға жатпайтын жалдау кезеңі ретінде айқындайды.

Қаржылық жалдау-үй иесі ретінде топ

Топ жалдау мерзімі басталған күннен бастап таза жалдау инвестицияларына тең сомада жалдау төлемдері бойынша дебиторлық берешекті көрсетеді. Қаржылық кіріс таза инвестициялардың баланстық сомасына табыстылықтың тұрақты кезеңдік нормасын көрсететін схема бойынша есептеледі. Бастапқы тікелей шығындар жалдау төлемдері бойынша дебиторлық берешектің бастапқы сомасының құрамында ескеріледі.

**ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ
ЕСКЕРТПЕЛЕР***мың теңгемен*

Жалға алу қаржылық жалдау (лизинг) ретінде жіктеледі, егер ол активке иелік етумен байланысты барлық тәуекелдер мен пайданы беруді білдірсе.

Жалға алудың қаржылық жіктелуі мәміленің мазмұнына байланысты, ал келісімшарт формасына байланысты емес. Төменде жеке немесе жиынтықта жалдау ақысын қаржылық ретінде жіктеуге әкелетін жағдайлардың мысалдары келтірілген:

- 1) жалдау шарты жалдау мерзімінің соңында активке меншік құқығын жалға алушыға беруді көздейді;
- 2) жалға алушының активті сатып алу мүмкіндігі бар, ол осы опционның орындалу күніндегі әділ құннан төмен болады деп күтілуде, сондықтан жалдау қатынастары басталған күні осы опционның орындалуын жеткілікті сенімділікпен күтуге болады;
- 3) жалдау мерзімі, егер меншік құқығы берілмесе де, активтің Экономикалық пайдалану мерзімінің едәуір бөлігін құрайды;
- 4) жалдау қатынастары басталған күні ең төменгі жалдау төлемдерінің дисконтталған құны іс жүзінде базалық активтің әділ құнына тең; және
- 5) базалық активтің мамандандырылған сипаты бар, оны тек жалға алушы ғана айтарлықтай өзгертусіз қолдана алады.

ХҚЕС (IFRS) 16 сонымен қатар жалға алуды қаржылық ретінде жіктеуге әкелуі мүмкін белгілерді анықтайды:

- 1) егер жалға алушының жалдау шартын мерзімінен бұрын бұзуға құқығы болса, онда жалға берушінің Шартты бұзуға байланысты шығындары жалға алушыға қатысты болады;
- 2) тарату құнын әділ бағалаудың ауытқуынан пайда немесе залал жалға алушыға есептеледі (мысалы, жалдау мерзімінің соңында сатудан түскен түсімдердің көп бөлігіне тең жалдау ақысынан жеңілдік түрінде); және
- 3) жалға алушының жалдау ақысы нарықтық деңгейден едәуір төмен болған кезде жалға алуды тағы бір мерзімге ұзарту мүмкіндігі бар.

Бастапқы бағалау

Бастапқы бағалау кезінде топ қаржылық жалдауға (лизингке) берілген жалдау (лизинг) заттарын таза жалдау (лизинг) инвестициясына тең сомада дебиторлық берешек ретінде таниды.

Бастапқы тану жалға алушымен жалдау (лизинг) нысанасын қабылдау-беру актісіне қол қойылған күні жүзеге асырылады. Бұл ретте жалға берілетін таза инвестициялар-бұл жалдау шартында көзделген пайыздық мөлшерлеме бойынша әділ құны бойынша дисконтталған жалға берілетін жалпы инвестициялар.

Жалдау (лизинг) нысанасын сатып алуға байланысты бастапқы тікелей шығындар қаржылық жалдау (лизинг) бойынша дебиторлық берешекті бастапқы бағалауға енгізіледі.

Лизингтік төлемдерді лизинг алушылар қаржы лизингі шарттарына сәйкес кезеңділікпен жүзеге асырады. Жалдау төлемдерін бөлу жасалған қаржы лизингі шарттарының талаптарына сәйкес жүзеге асырылады.

Қаржылық табысты тану лизинг берушінің қаржылық жалдауға (лизингке) қатысты өтелмеген, таза инвестициясына арналған табыстың тұрақты кезеңдік нормасын көрсететін кестеге негізделуге тиіс. Егер қаржылық жалдау (лизинг) шартының талаптарында өзгеше көзделмесе, сыйақыны есептеу жалдау (лизинг) мерзімінің басынан басталады.

Жалдау мерзімінің басталуы-лизинг алушы лизинг нысанасын пайдалану құқығын іске асыруға мүмкіндік алатын күн. Бұл жалға алуды бастапқы тану күні (яғни, лизинг алушының жалға алуға байланысты туындайтын тиісті активтерді, міндеттемелерді, кірістерді немесе шығындарды мойындауы).

Тануды тоқтату

Қалыптастырылған резервтер (провизиялар) есебінен қаржылық жалдау (лизинг) бойынша негізгі борышты, сыйақыларды және өзге де дебиторлық берешекті есептен шығару мынадай жағдайларда жүргізіледі:

- а) борышкерді банкрот деп тану және (немесе) борышкерді Сәйкестендіру нөмірлерінің ұлттық тізімдерінен шығару;
- б) борышкерде өндіріп алынуы мүмкін мүліктің болмауына байланысты атқарушылық іс жүргізуді тоқтату және атқару парағын өндіріп алушыға қайтару туралы сот орындаушысының актісін топтың алуы. Бұл ретте, берешекті есептен шығару заңдық шектеулердің салдарынан банкроттық рәсімін қолдану мүмкін болмаған кезде ғана жүргізіледі.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР*мың теңгемен*

Қаржылық жалдау (лизинг) шарттары бойынша комиссиялық сыйақылар алынуы мүмкін. Егер комиссиялық сыйақы қаржылық жалдау (лизинг) бойынша тиімді пайыздық мөлшерлеменің ажырамас бөлігі болып табылса, онда мұндай комиссия Қаржылық жалдау (лизинг) бойынша негізгі борыш сомасына дисконт ретінде танылады және тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісі бойынша табыстарға жатқызылады. Комиссиялық сыйақы шартта көзделген мерзімдерде төленуге тиіс.

Топ Келесі екі шарт сақталған жағдайда жеке жалдау шарты ретінде қаржылық жалдау (лизинг) шартын өзгертуді ескереді:

- 1) егер жалдау шарты бойынша активтер саны көбейсе; және
- 2) жалдау үшін өтемақы қолдану аясын ұлғайту үшін оқшауланған сату бағасына сәйкес келетін мөлшерге, сондай-ақ белгілі бір шарттың мән-жайларын көрсететін осындай оқшауланған сату бағасына тиісті түзетулерге ұлғаяды.

Егер қаржылық жалдау (лизинг) шартының түрленімі жеке жалдау шарты ретінде ескерілмесе, онда топ түрленімді ХҚЕС (IFRS) 9 талаптарына сәйкес ескереді.

Топ жалға алушы ретінде әрекет ететін қаржылық жалдау (лизинг) бойынша мәмілелер жасалған жағдайда, топ мәмілелерді тану және бағалау мақсаттары үшін 16 «Жалдау» ХҚЕС (IFRS) тиісті ережелерін басшылыққа алатын болады.

Шетел валюталарын қайта есептеу

Шоғырландырылған қаржылық есептілік топтың есептілігін ұсынудың функционалдық валютасы және валютасы болып табылатын қазақстандық теңгеде ұсынылған. Шетел валютасындағы операциялар бастапқыда операция жасалған күні қолданылатын айырбас бағамы бойынша функционалдық валютаға қайта есептеледі. Шетел валюталарында көрсетілген монетарлық активтер мен міндеттемелер есепті күнге қолданыстағы айырбас бағамы бойынша функционалдық валютаға қайта есептеледі. Шетел валютасындағы операцияларды қайта есептеу кезінде туындайтын кірістер мен шығындар «Шетел валютасындағы операциялар бойынша таза кіріс/(залал)» бабы бойынша пайда немесе залал туралы шоғырландырылған есепте көрсетіледі. Шетел валютасындағы нақты құны бойынша көрсетілетін монетарлық емес баптар операция жасалған күні қолданылып жүрген айырбас бағамы бойынша қайта есептеледі. Шетел валютасындағы әділ құн бойынша көрсетілетін монетарлық емес баптар әділ құнды айқындау күніне қолданылып жүрген айырбас бағамы бойынша қайта есептеледі.

Еншілес кәсіпорынның функционалдық валютасы қазақстандық теңге болып табылады.

Шетел валютасындағы операция бойынша шарттық айырбас бағамы мен Қазақстан қор биржасының ресми бағамы (бұдан әрі мәтін бойынша – «ҚҚБ») арасындағы айырма осындай операция жасалған күні бағамдық айырмадан шығындарды шегергендегі кірістер құрамына енгізіледі. Төменде шоғырландырылған қаржылық есептілікті жасау кезінде топ пайдаланған айырбас бағамдары берілген:

	<i>2023 жылғы 31 желтоқсан</i>	<i>2022 жылғы 31 желтоқсан</i>
Теңге/АҚШ доллары	454.56	462.65
Теңге/еуро	502.24	492.86
Теңге/Ресей рублі	5.06	6.43

Сегменттік есеп беру

Топтың Бизнес және географиялық сегменттері осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте бөлек ұсынылмаған, өйткені Топ басшылығы кредиттер берудің негізгі операциялық сегменті Қазақстан Республикасындағы ауыл шаруашылығы ұйымдары болып табылады, олар бойынша тәуекелдер мен қайтару дәрежесі бүкіл ел бойынша ұқсас болып саналады. Операциялық шешімдер қабылдайтын топ басшылығының топтың ресурстарын бөлу және оның қызметінің нәтижелерін бағалау туралы шешімдер қабылдауы ҚЕХС сәйкес дайындалған шоғырландырылған қаржылық есептілікке негізделеді.

Пайдалануға әлі қабылданбаған жаңа стандарттар мен түсініктемелер

Бірқатар жаңа стандарттар мен түсініктемелер 2024 жылдың 1 қаңтарынан басталатын жылдық кезеңдер үшін оларды мерзімінен бұрын қолдану мүмкіндігімен күшіне енеді. Алайда, топ осы шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау кезінде жаңа және өзгертілген стандарттарға мерзімінен бұрын көшуді жүзеге асырмады.

Стандарттарға келесі түзетулер мен түсіндірулер Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне айтарлықтай әсер етпейді деп күтілуде:

- «Кері жалдаумен сату кезіндегі жалдау міндеттемесі» (ХҚЕС-қа түзетулер (IFRS) 16);
- «Міндеттемелерді қысқа мерзімді немесе ұзақ мерзімді деп жіктеу» және «Келісімдермен ұзақ мерзімді міндеттемелер» (ХҚЕС (IAS) түзетулері 1);

**ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ
ЕСКЕРТПЕЛЕР**

мың теңгемен

- «Жеткізушілерді қаржыландыру туралы келісімдер» (ХҚЕС (IAS) 7 және ХҚЕС (IFRS) 7 түзетулері);
- «Бір валютаны екіншісіне айырбастау мүмкін еместігі» (ХҚЕС (IAS) түзетулері 21).

2023 жылғы 1 қаңтардан бастап күшіне енген стандарттарға жаңа түзетулер Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне әсер еткен жоқ.

4. Маңызды бухгалтерлік пайымдаулар мен бағалаулар**Бағалау мен пайымдаудың белгісіздігі**

Есеп саясатын қолдану барысында Топ басшылығы бухгалтерлік бағалаудан басқа, шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетілген сомаларға айтарлықтай әсер ететін келесі пайымдаулар мен бағалаулар жасады. Төменде пайымдаулар мен бағалауларды қолданудың маңызды жағдайлары келтірілген:

Қаржы құралдарының әділ құны

Егер қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте көрсетілген қаржылық активтер мен қаржылық міндеттемелердің әділ құнын белсенді нарықтағы бағалар негізінде анықтау мүмкін болмаса, ол математикалық үлгілерді қамтитын әртүрлі бағалау үлгілерін қолдану арқылы анықталады. Мұндай үлгілердің бастапқы деректері, егер мүмкін болса, бақыланатын нарық негізінде анықталады; әйтпесе, әділ құнды анықтау үшін пайымдауды қолдану қажет. Қосымша ақпарат *28-ескертпеде берілген.*

Қаржы активтері бойынша күтілетін кредиттік залалдар

Қаржылық активтердің барлық санаттары бойынша ХҚЕС (IFRS) 9-ға сәйкес шығындарды бағалау пайымдауды қолдануды талап етеді, атап айтқанда, ККЗ-ны анықтау және кредиттік тәуекелдің едәуір өсуін бағалау кезінде болашақ ақша ағындарының пайда болу мөлшері мен мерзімдерін және қамтамасыз ету құнын бағалау қажет. Мұндай есептік бағалау бірқатар факторларға байланысты, олардың өзгеруі құнсыздану үшін бағалау резервтерінің әртүрлі сомаларына әкелуі мүмкін. Топтық ККЗ есептеулері бастапқы деректердің айнымалыларын және олардың өзара тәуелділіктерін таңдауға қатысты бірқатар негізгі болжамдарды қамтитын күрделі үлгілердің нәтижесі болып табылады. ККЗ есептеу үлгілерінің элементтері, олар пайымдаулар мен есептеулер болып саналады, мыналарды қамтиды:

- кредиттік тәуекелдің едәуір ұлғаюы болғанын бағалау үшін топ қолданатын критерийлер, нәтижесінде қаржылық активтер бойынша құнсыздану бойынша бағалау резерві бүкіл мерзімдегі ККЗ-ға тең сомада бағалануы тиіс және сапалық бағалау;
- қаржылық активтерді топтарға біріктіру, олар бойынша ККЗ топтық негізде бағаланады;
- әр түрлі формулаларды және бастапқы деректерді таңдауды қоса алғанда, ОКУ есептеу үлгілерін әзірлеу;
- макроэкономикалық сценарийлер мен экономикалық деректер арасындағы қатынастарды анықтау, сондай-ақ дефолт ықтималдығы көрсеткіштеріне (PD), дефолт қаупіне ұшыраған шамаға (EAD) және дефолт шығындарының деңгейіне (LGD) әсер ету;
- болжамды макроэкономикалық сценарийлерді таңдау және оларды ОКУ бағалау үлгілері үшін экономикалық бастапқы деректерді алу ықтималдығын ескере отырып өлшеу.

Қосымша ақпарат *26-ескертпеде берілген.*

Кепілмен қамтамасыз етуді бағалау

Топ басшылығы нарықтағы ағымдағы жағдайды ескере отырып, кепілмен қамтамасыз ету құнын түзету үшін тәжірибеге негізделген пайымдауларды немесе тәуелсіз бағалауды пайдалана отырып, кепілмен қамтамасыз етуді тұрақты негізде бақылайды. Қосымша ақпарат *9-ескертпеде берілген.*

Мемлекеттік субсидиялар

Топ басшылығы Қазақстан Республикасының Үкіметінен және жергілікті атқарушы органдардан, сондай-ақ мемлекетке байланысты өзге де ұйымдардан белгілі бір номиналды мөлшерлемесі бар түпкілікті қарыз алушыларға белгілі бір мерзімге, қарыз алушылардың белгілі бір сегментіне қарыз беру сияқты орындауға қойылатын талаптардың болуы мәніне нарықтан төмен мөлшерлемелер бойынша қарыз алуды тарту жөніндегі барлық шарттарға талдауды жүзеге асырады. Осындай жағдайлар болған кезде топ мемлекеттік субсидия бойынша міндеттемені таниды. Қосымша ақпарат *8,9,13,14,15,17 және 20-ескертпелерде берілген.*

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР*мың теңгемен**Салық салу*

Қазіргі уақытта Қазақстанда негізгі салық мәселелерін реттейтін бірыңғай Салық кодексі қолданылады. Қолданыстағы салықтарға қосылған құн салығы, корпоративті табыс салығы, әлеуметтік және басқа салықтар жатады. Көбінесе нормативтік құқықтық актілерді қолдану туралы атқарушы бұйрықтар түсініксіз немесе мүлдем жоқ және прецеденттердің шамалы саны анықталды. Ведомстволар арасында да, бір ведомство ішінде де ережелерді құқықтық түсіндіруге қатысты әртүрлі пікірлер жиі кездеседі, бұл кейбір белгісіздік пен жанжалды жағдайларды тудырады. Салық декларациялары, сондай-ақ құқықтық реттеудің басқа да салалары (мысалы, кедендік және валюталық бақылау мәселелері) заң бойынша елеулі айыппұлдар, өсімпұлдар мен тұрақсыздық айыбын салуға құқығы бар бірнеше ведомстволардың бақылауында болады. Мұндай жағдай, мысалы, салық заңнамасының неғұрлым дамыған жүйелері бар басқа елдерге қарағанда, Қазақстанда салық тәуекелдерінің ықтималдығының үлкен дәрежесін тудырады.

Басшылық топ оның қызметін реттейтін Қазақстан Республикасының салық заңнамасының ережелерін ұстанады деп есептейді. Алайда, тиісті органдардың даулы салық мәселелеріне қатысты өзге позицияларды иеленуі мүмкін деген тәуекел қалып отыр.

Бағалау базасы

Шоғырландырылған қаржылық есептілік нақты шығындар бойынша есепке алу принципіне сәйкес дайындалды.

5. Салыстырмалы көрсеткіштердің өзгеруі

Топ қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешектің жіктелуін оның құрамынан қосылған құн салығын алып тастау бөлігінде өзгертті. Қосылған құн салығы жалға алушыдан алынатын және салық агенті ретінде әрекет ететін жалға беруші жинайтын салық болғандықтан, қосылған құн салығы өтелетініне немесе өтелмейтініне қарамастан жалдау ақысы болып табылмайды немесе жалға берілмейтін құрамдас болып табылады. Себебі, бұл төлем базалық активті пайдалану құқығына айырбастау және жалға алушыға ұсынылған тауарлар мен қызметтерге айырбастау емес.

Қазақстан Республикасының салық заңнамасына сәйкес қосылған құн салығының сомаларын декларациялау жалдау төлемдерін төлеу мерзімі басталуына қарай жүзеге асырылады, осыған байланысты топ қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есептен қаржылық жалдау бойынша қосылған құн салығы бойынша кейінге қалдырылған міндеттемелерді алып тастады. Жалға алушылар орындамаған төлемдер бойынша қосылған құн салығы қаржылық емес актив ретінде басқа активтердің құрамына енгізілген.

Төмендегі кестеде осы өзгерістердің Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне әсері туралы ақпарат берілген.

	<i>Алдыңғы кезеңдегі есептілікке сәйкес</i>	<i>Қайта жіктеудің әсері</i>	<i>Қайта есептелген/Қайта жіктелген</i>
2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есеп			
Активтер			
Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек	403,869,553	(11,790,052)	392,079,501
Өзге активтер	10,016,322	872,679	10,889,001
Міндеттемелер			
Кейінге қалдырылған қосылған құн салығы бойынша міндеттемелер	10,917,373	(10,917,373)	–
	<i>Алдыңғы кезеңдегі есептілікке сәйкес</i>	<i>Қайта жіктеудің әсері</i>	<i>Қайта есептелген/Қайта жіктелген</i>
2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылдағы пайда немесе залал және жиынтық кіріс туралы шоғырландырылған есеп			
Өзге пайыздық кірістер			
Өзге де дебиторлық берешек (цессия)	88,095	(88,095)	–
Кредиттік шығындар бойынша шығындар	(37,525,038)	232,943	(37,292,095)
Кредиттік шығындар бойынша шығындарды шегергендегі таза пайыздық кіріс	36,129,936	144,848	36,274,784
Басқа кірістер/(шығындар)	1,184,963	(144,848)	1,040,115
Пайыздық емес шығындар	(13,764,292)	(144,848)	(13,909,140)

**ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ
ЕСКЕРТПЕЛЕР**

мың теңгемен

	<i>Алдыңғы кезеңдегі есептілікке сәйкес</i>	<i>Қайта жіктеудің әсері</i>	<i>Қайта есептелген/ Қайта жіктелген</i>
2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылдағы ақша қаражаттарының қозғалысы туралы шоғырландырылған есеп			
<i>Операциялық активтерді таза өзгерту</i>			
Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек	(71,701,810)	(1,741,301)	(73,443,111)
Өзге активтер	(274,123)	1,741,301	1,467,178

6. Еншілес кәсіпорынды сатып алу және бизнесті жалпы бақылаумен біріктіру

2022 жылғы 1 шілдеде «ҚазАгроҚаржы» АҚ-ның 147,470,014,000 теңге мөлшеріндегі жай акцияларының 100%-ы қоғамның орналастырылатын 147,470,014 дана жай акцияларына Қоғамның жалғыз акционері ретінде «Бәйтерек «ҰБХ» АҚ-ны қоғамның акцияларын басымдықпен сатып алу құқығын сату жолымен бір жай акция үшін 1,000 теңге орналастыру бағасы бойынша төлеуге берілді.

Топ еншілес кәсіпорынды сатып алуды қоғам да, оның еншілес кәсіпорны да акционердің жалпы бақылауында болғанына сүйене отырып, «жалпы бақылауда» сатып алу ретінде жіктеу туралы шешім қабылдады. Сатып алуды есепке алу мақсатында Қоғам мүдделерді біріктіру әдісін қолданды, оған сәйкес барлық активтер мен міндеттемелер еншілес кәсіпорынның қаржылық есептілігінде көрсетілген активтер мен міндеттемелердің баланстық құны бойынша көрсетілді.

Осылайша, 2022 жылғы 1 шілдеде «ҚазАгроҚаржы» АҚ акциясын сатып алу жөніндегі мәміле жүзеге асырылғаннан кейін қоғамның акционерлік капиталы 147,470,014 мың теңгеге ұлғайды, бұл ретте Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігінде бірлестік нәтижесінде еншілес кәсіпорынның қоғам алдындағы берешегін жалпы сомасы 20,142,451 мың теңгеге тану тоқтатылды. Сатып алу күніне еншілес кәсіпорынның таза активтері 167,707,271 мың теңгені құрады. Қоғамның активтерін – еншілес кәсіпорынның берешегін тануды тоқтатуды ескере отырып, еншілес кәсіпорынның таза активтерінің шамасы мен ұлғайған акционерлік капиталдың алынған төлемі арасындағы оң айырмашылық 94,806 мың теңгені құрады және меншікті капиталдағы бөлінбеген пайданың құрамында ескерілді.

Келесі кестеде сатып алынған активтерге және сатып алу күніне қабылданған міндеттемелерге қатысты танылған сомалар туралы ақпарат берілген.

	<i>2022 жылғы 1 шілдеде</i>
Активтер	
Қолма-қол ақша	43,934,757
Клиенттерге берілген кредиттер	7,041
Клиенттерге берілген кредиттер	18,412,980
Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек	324,587,495
Қорлар	4,179,454
Корпоративтік табыс салығы бойынша қысқа мерзімді активтер	134,115
Негізгі қаражат	839,050
Материалдық емес активтер	438,092
Қосылған құн салығы және өтеуге салынатын өзге де салықтар	7,524,571
Берілген алғытөлемдер	4,177,097
Өзге активтер	260,293
Барлық активтер	404,494,945
Міндеттемелер	
«Бәйтерек» ҰБХ АҚ алдындағы берешек	11,371,533
Кредиттік ұйымдардың қаражаты	34,582,270
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	152,870,792
Жеткізушілер алдындағы кредиторлық берешек	11,867,260
Кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы бойынша міндеттемелер	7,493,103
Алынған алғытөлемдер	6,043,919
Кейінге қалдырылған қосылған құн салығы бойынша міндеттемелер	9,471,969
Өзге міндеттемелер	3,086,828
Барлық міндеттемелер	236,787,674
Барлығы таза активтер	167,707,271

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ

мың теңгемен

7. Ақшалай қаражат пен оның баламалары

Қолма-қол ақша және оның баламалары мыналарды қамтиды

	<i>2023 жылғы 31 желтоқсан</i>	<i>2022 жылғы 31 желтоқсан</i>
Ағымдағы банктік шоттардағы ақша қаражаты	84,454,127	58,336,062
«Кері РЕПО» операциясы	72,478,190	74,235,424
Басқа банктердегі депозиттер және «овернайт»	8,198,620	741
«ҚР Қаржы министрлігінің Қазынашылық комитеті» республикалық мемлекеттік мекемесіндегі (бұдан әрі – «РММ») ағымдағы шоттағы ақшалай қаражат	3,862,244	10,351,066
ҚРҰБ ноталары	–	29,566,366
Кассадағы ақша қаражаттары	–	14
	168,993,181	172,489,673
Күтілетін кредиттік залалдарға арналған резерв	(4,252)	(5,367)
Ақшалай қаражат пен оның баламалары	168,988,929	172,484,306

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ақша қаражаттары мен олардың баламалары мерзімі өтіп кеткен болып табылмайды және кредиттік тәуекел деңгейінің 1-сатысына жатады (2022 жылғы 31 желтоқсан: мерзімі өтіп кеткен болып табылмайды және кредиттік тәуекел деңгейінің 1-сатысына жатады).

2023 жылғы 31 желтоқсандағы және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ақша қаражаттарының қалдықтары мен олардың баламаларының кредиттік сапасы «Standard & Poor's» рейтингтік агенттігінің немесе «Standard & Poor's» шкаласы бойынша айырбасталған басқа агенттіктердің рейтингтері негізінде ұсынылуы мүмкін:

	<i>2023 жылғы 31 желтоқсан</i>				
	<i>Ағымдағы шоттар</i>	<i>«ҚР Қаржы министрлігінің Қазынашылық комитеті» РММ ағымдағы шоты</i>	<i>Басқа банктердегі депозитте р және «овернайт»</i>	<i>«Кері репо» операциялары</i>	<i>Жиыны</i>
Мерзімі өтпеген					
- «ҚР Қаржы министрлігінің Қазынашылық комитеті» РММ ағымдағы шотындағы ақшалай қаражат (берілген кредиттік рейтингі жоқ)	–	3,862,244	–	–	3,862,244
- ҚРҰБ	5,000,000	–	–	–	5,000,000
- ВВВ-дан ВВВ+-ке дейінгі кредиттік рейтингімен	38,579,378	–	2,060,634	–	40,640,012
- ВВ-дан ВВ+-ке дейінгі кредиттік рейтингімен	40,874,285	–	6,137,237	–	47,011,522
- берілген кредиттік рейтингі жоқ	464	–	749	72,478,190	72,479,403
Құнсыздануға арналған резерв шегерілгенге дейін қолма-қол ақша қаражатын қоспағанда, ақша қаражаты мен олардың баламаларының жиыны	84,454,127	3,862,244	8,198,620	72,478,190	168,993,181
Күтілетін кредиттік залалдарға арналған резерв	(2,460)	(42)	(307)	(1,443)	(4,252)
Қолма-қол ақша қаражатын қоспағанда, ақша қаражаты мен олардың баламаларының жиыны	84,451,667	3,862,202	8,198,313	72,476,747	168,988,929

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

мың теңгемен

2022 жылғы 31 желтоқсан						
	«ҚР Қаржы министрлігінің Қазынашылық комитеті» РММ		Басқа банктердегі «овер-найт» депозиттері	«Кері репо» операциялары	Жиыны	
	Ағымдағы шоттар	ағымдағы шоты	ҚР ҰБ ноталары			
Мерзімі өтпеген						
- ҚРҰБ ноталары (берілген кредиттік рейтингі жоқ)	–	–	29,566,366	–	–	29,566,366
- «ҚР Қаржы министрлігінің Қазынашылық комитеті» РММ ағымдағы шотындағы ақшалай қаражат (берілген кредиттік рейтингі жоқ)	–	10,351,066	–	–	–	10,351,066
- ҚРҰБ	1,800,000	–	–	–	–	1,800,000
- ВВВ-дан ВВВ+-ке дейінгі кредиттік рейтингімен	39,622,073	–	–	–	–	39,622,073
- ВВ-дан ВВ+-ке дейінгі кредиттік рейтингімен	8,877,103	–	–	–	–	8,877,103
- В-дан В+-ке дейінгі кредиттік рейтингімен	4,407,455	–	–	–	–	4,407,455
- берілген кредиттік рейтингі жоқ	3,629,431	–	–	741	74,235,424	77,865,596
Құнсыздануға арналған резерв шегерілгенге дейін қолма-қол ақша қаражатын қоспағанда, ақша қаражаты мен олардың баламаларының жиыны	58,336,062	10,351,066	29,566,366	741	74,235,424	172,489,659
Күтілетін кредиттік залалдарға арналған резерв	(1,447)	(124)	(2,087)	–	(1,709)	(5,367)
Қолма-қол ақша қаражатын қоспағанда, ақша қаражаты мен олардың баламаларының жиыны	58,334,615	10,350,942	29,564,279	741	74,233,715	172,484,292

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша берілген кредиттік рейтингі жоқ ағымдағы шоттардағы ақша қаражатының қалдығы «Ситибанк Қазақстан» АҚ және «Қазпошта» АҚ-дағы қалдықтарды қамтиды (2022 жылғы 31 желтоқсан: «Ситибанк Қазақстан» АҚ және «Bereke Bank» АҚ).

2023 жылғы 31 желтоқсанда топ Қазақстан қор биржасында «кері репо» мәмілелерін жасасты, осы мәмілелер бойынша қамтамасыз ету Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің және «Қазақстандық тұрақтылық қоры» АҚ Қазынашылық вексельдері болды, олардың әділ құны 72,467,012 мың теңгені құрады. Есепті күнге «кері репо» шарттары бойынша баланстық құны 72,476,747 мың теңгені құрады (2022 жылғы 31 желтоқсанға әділ құны 74,382,575 мың теңге; баланстық құны-74,233,715 мың теңге). 2023 жылғы 31 желтоқсандағы және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша осы мәмілелердің баланстық құны топтың меншікті капиталының 10.00%-дан астамын құрайды.

Топтың банкте шоттары жоқ, онда ақша қаражаттарының қалдықтары мен олардың баламаларының жалпы сомасы меншікті капиталдың 10.00%-дан астамын құрайды (2022 жылғы 31 желтоқсан: жоқ).

**ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ
ЕСКЕРТПЕЛЕР**

мың теңгемен

8. Клиенттерге берілген кредиттер

	<i>2023 жылғы 31 желтоқсан</i>	<i>2022 жылғы 31 желтоқсан</i>
Екінші деңгейдегі банктерге берілген кредиттер	29,586,359	10,463,976
90 күннен астам мерзімге орналастырылған мерзімді депозиттер	–	61,836
	29,586,359	10,525,812
Күтілетін кредиттік залалдарға арналған резерв	(10,451)	(7,625)
Банктердегі қаражат	29,575,908	10,518,187

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Екінші деңгейдегі банктерге берілген кредиттер мерзімі өткен болып табылмайды және кредиттік тәуекел деңгейінің 1-сатысына жатады (2022 жылғы 31 желтоқсан: мерзімі өткен болып табылмайды және кредиттік тәуекел деңгейінің 1-сатысына жатады).

2023 жылғы 31 желтоқсандағы және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша банктерге берілген кредиттердің кредиттік сапасы «Standard & Poog's» рейтингтік агенттігінің немесе «Standard & Poog's» шкаласы бойынша айырбасталған басқа агенттіктердің рейтингтері негізінде ұсынылуы мүмкін:

	<i>2023 жылғы 31 желтоқсан</i>	<i>2022 жылғы 31 желтоқсан</i>
Мерзімі өтпеген		
- BBB-дан BBB+-ке дейінгі кредиттік рейтингімен	27,209,261	9,406,581
- BB-дан BB+-ке дейінгі кредиттік рейтингімен	2,377,098	–
- B-дан B+-ке дейінгі кредиттік рейтингімен	–	1,119,231
	29,586,359	10,525,812
Күтілетін кредиттік залалдарға арналған резерв	(10,451)	(7,625)
Клиенттерге берілген кредиттер	29,575,908	10,518,187

2023 жыл ішінде көктемгі дала жұмыстарын жүргізуді қолдауға бағытталған «Кен-Дала» жыл сайынғы мемлекеттік бағдарламасы шеңберінде топ «Қазақстан Халық банкі» АҚ-ға жалпы сомасы 56,000,000 мың теңгеге және «Банк ЦентрКредит» АҚ-ға жалпы сомасы 4,861,311 мың теңгеге пайыздық мөлшерлеменен нарықтық мөлшерлемеден төмен кредиттер берді - жылдық 1.50% және 2023 жылғы 24-27 қарашада және 2024 жылғы 1 наурызда тең үлестермен берешекті өтеу мерзімі. Топ 6,765,769 мың теңге мөлшеріндегі дисконтты нарықтық мөлшерлемелерден төмен пайыздық мөлшерлемелер бойынша кредиттерді бастапқы тану кезіндегі залал ретінде және банктерге берілген кредиттер бойынша өзге шығындар мен пайыздық кірістер құрамындағы пайда немесе залал туралы шоғырландырылған есепте 6,038,656 мың теңге мөлшеріндегі дисконт амортизациясынан пайыздық кіріс ретінде таныды. Топ шарттар бойынша болашақ ақша ағындарын дисконттау арқылы бастапқы тану кезінде жоғарыда аталған кредиттердің әділ құнын бағалау үшін жылдық 16.28%-дан 18.42%-ға дейінгі есептік нарықтық пайыздық мөлшерлемелерді қолданды.

2022 жыл ішінде көктемгі дала жұмыстарын жүргізуге қолдау көрсетуге бағытталған «Кен-Дала» жыл сайынғы мемлекеттік бағдарламасы шеңберінде топ «Қазақстан Халық Банкі» АҚ-ға жалпы сомасы 38,664,184 мың теңгеге, «First Heartland Jusan Bank» АҚ-ға жалпы сомасы 3,099,228 мың теңгеге, «Банк ЦентрКредит» АҚ-ға кредиттер берді, жалпы сомасы 996,567 мың теңгеге пайыздық мөлшерлеменен нарықтық мөлшерлемеден төмен – жылдық 1.50%, 2022 жылдың 1 желтоқсанына дейін жалпы сомасы 32,957,000 мың теңгеге берілген қарыздарды және 2023 жылдың 1 наурызына дейін жалпы сомасы 9,802,979 мың теңгеге берілген қарыздарды өтеу мерзімімен. Топ 3,539,813 мың теңге мөлшеріндегі дисконтты нарықтық мөлшерлемелерден төмен пайыздық мөлшерлемелер бойынша кредиттерді бастапқы тану кезіндегі залал ретінде және банктерге берілген кредиттер бойынша өзге шығындар мен пайыздық кірістер құрамындағы пайда немесе залал туралы шоғырландырылған есепте 3,318,027 мың теңге мөлшеріндегі дисконт амортизациясынан пайыздық кіріс ретінде таныды. Топ шарттар бойынша болашақ ақша ағындарын дисконттау арқылы бастапқы тану кезінде жоғарыда аталған кредиттердің әділ құнын бағалау үшін жылдық 14.91%-дан 18.76%-ға дейінгі есептік нарықтық пайыздық мөлшерлемелерді қолданды.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша топтың жалпы қалдығы меншікті капиталдың 10.00%-дан асатын банктерде баланстары болған жоқ.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

мың теңгемен

9. Клиенттерге берілген кредиттер

Клиенттерге берілген кредиттер аграрлық сектордағы қызметті жүзеге асыратын қарыз алушыларға берілген кредиттермен ұсынылған және келесі позицияларды қамтиды:

	<i>2023 жылғы 31 желтоқсан</i>	<i>2022 жылғы 31 желтоқсан</i>
Занды тұлғаларға-кредиттік серіктестіктерге берілген кредиттер	327,752,769	277,797,806
Инвестициялық жобаларды жүзеге асыру үшін занды тұлғаларға берілген кредиттер	106,452,355	115,230,483
Басқа занды тұлғаларға берілген кредиттер	204,523,899	200,922,340
Жеке тұлғаларға берілген кредиттер	271,072,649	276,881,369
	909,801,672	870,831,998
Күтілетін кредиттік залалдарға арналған резерв	(191,757,709)	(155,527,298)
Клиенттерге берілген кредиттер	718,043,963	715,304,700

Клиенттерге берілген кредиттердің құнсыздануына арналған резерв

Төменде 2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған он екі ай ішінде занды тұлғалар мен жеке тұлғаларға берілген кредиттер бойынша күтілетін кредиттік залалдарға (ККЗ) жалпы баланстық құн мен резервтің өзгерістеріне талдау келтірілген:

Жеке тұлғаларға

<i>серіктестіктерге берілген кредиттер</i>	<i>1-кезең</i>	<i>2-кезең</i>	<i>3-кезең</i>	<i>СҚКҚ</i>	<i>Жиыны</i>
2023 жылғы 1 қаңтардағы жалпы баланстық құн	205,930,373	40,554,189	30,571,154	742,090	277,797,806
Жаңа құрылған немесе сатып алынған активтер	161,806,404	–	–	2,805,507	164,611,911
Жалпы баланстық құнның ішінара өтелуіне немесе ұлғаюына байланысты өзгерістерді қоса алғанда, өтелген активтер	(74,229,025)	(32,789,324)	(9,770,301)	(63,407)	(116,852,057)
1 кезеңге ауыстыру	8,418,407	(6,804,408)	(1,613,999)	–	–
2 кезеңге ауыстыру	(113,318,591)	117,991,548	(4,672,957)	–	–
3 кезеңге ауыстыру	(44,557,080)	(13,730,769)	58,287,849	–	–
Тануды тоқтатуға әкелмейтін түрленімге байланысты шартта көзделген ақша ағындарының өзгеруі	–	–	(799,329)	(143,195)	(942,524)
Есептелген пайыздардағы өзгерістер	(154,509)	1,841,884	2,021,869	30,419	3,739,663
Есептен шығару	–	–	(602,024)	(6)	(602,030)
2023 жылдың 31 желтоқсанында	143,895,979	107,063,120	73,422,262	3,371,408	327,752,769

Жеке тұлғаларға серіктестіктерге берілген кредиттер

	<i>1-кезең</i>	<i>2-кезең</i>	<i>3-кезең</i>	<i>СҚКҚ</i>	<i>Жиыны</i>
2023 жылғы 1 қаңтарға күтілетін кредиттік залалдарға арналған резерв	592,991	349,827	4,082,514	–	5,025,332
Құрылған немесе сатып алынған жаңа активтер	1,440,151	–	–	–	1,440,151
Өтелген активтер	(254,508)	(320,941)	(137,752)	(7,551)	(720,752)
1 кезеңге ауыстыру	63,444	(48,107)	(15,337)	–	–
2 кезеңге ауыстыру	(625,596)	640,449	(14,853)	–	–
3 кезеңге ауыстыру	(353,981)	(223,621)	577,602	–	–
Кезеңдер арасындағы аударымдар мен бастапқы деректердің өзгеруі нәтижесінде бір жылдағы ККЗ өзгерістері	645,418	6,695,769	5,553,334	149,578	13,044,099
Дисконтты босату	–	–	2,375,637	(229)	2,375,408
Есептен шығару	–	–	(602,024)	(6)	(602,030)
2023 жылдың 31 желтоқсанында	1,507,919	7,093,376	11,819,121	141,792	20,562,208

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ

мың теңгемен

Инвестициялық жобаларды жүзеге асыру үшін заңды тұлғаларға берілген кредиттер

	1-кезең	2-кезең	3-кезең	СҚКҚ	Жиыны
2023 жылғы 1 қаңтардағы жалпы баланстық құн	36,483,317	1,311,751	75,235,230	2,200,185	115,230,483
Жаңа құрылған немесе сатып алынған активтер	3,931,277	–	–	–	3,931,277
Жалпы баланстық құнның ішінара өтелуіне немесе ұлғаюына байланысты өзгерістерді қоса алғанда, өтелген активтер	(5,294,708)	90,936	(4,793,253)	(402,373)	(10,399,398)
1 кезеңге ауыстыру	3,906,280	(511,605)	(3,394,675)	–	–
2 кезеңге ауыстыру	–	23,353	(23,353)	–	–
3 кезеңге ауыстыру	(9,770,313)	(800,146)	10,570,459	–	–
Тануды тоқтатуға әкелмейтін түрленімге байланысты шартта көзделген ақша ағындарының өзгеруі	–	–	(3,424,676)	–	(3,424,676)
Есептелген пайыздардағы өзгерістер	(182,693)	(97,867)	3,470,330	–	3,189,770
Есептен шығару	–	–	(1,584,511)	(490,590)	(2,075,101)
2023 жылдың 31 желтоқсанында	29,073,160	16,422	76,055,551	1,307,222	106,452,355

Инвестициялық жобаларды жүзеге асыру үшін заңды тұлғаларға берілген кредиттер

	1-кезең	2-кезең	3-кезең	СҚКҚ	Жиыны
2023 жылғы 1 қаңтарға күтілетін кредиттік залалдарға арналған резерв	5,872,890	234,729	37,559,536	1,698,605	45,365,760
Құрылған немесе сатып алынған жаңа активтер	307,716	–	–	–	307,716
Өтелген активтер	(5,420)	–	(112,906)	–	(118,326)
1 кезеңге ауыстыру	613,129	(5,116)	(608,013)	–	–
2 кезеңге ауыстыру	–	4,050	(4,050)	–	–
3 кезеңге ауыстыру	(2,020,032)	(229,613)	2,249,645	–	–
Кезеңдер арасындағы аударымдар мен бастапқы деректердің өзгеруі нәтижесінде бір жылдағы ККЗ өзгерістері	(275,887)	(1,479)	(6,518,982)	(147,925)	(6,944,273)
Дисконтты босату	–	–	5,832,056	(134,324)	5,697,732
Есептен шығару	–	–	(1,584,511)	(490,590)	(2,075,101)
2023 жылдың 31 желтоқсанында	4,492,396	2,571	36,812,775	925,766	42,233,508

Басқа заңды тұлғаларға берілген кредиттер

	1-кезең	2-кезең	3-кезең	СҚКҚ	Жиыны
2023 жылғы 1 қаңтардағы жалпы баланстық құн	80,786,222	4,879,688	109,765,374	5,491,056	200,922,340
Жаңа құрылған немесе сатып алынған активтер	55,959,826	–	116,500	3,968,372	60,044,698
Жалпы баланстық құнның ішінара өтелуіне немесе ұлғаюына байланысты өзгерістерді қоса алғанда, өтелген активтер	(43,709,979)	(3,060,250)	(8,161,938)	(363,254)	(55,295,421)
1 кезеңге ауыстыру	4,780,934	(176,241)	(4,604,693)	–	–
2 кезеңге ауыстыру	(16,047,014)	16,270,792	(223,778)	–	–
3 кезеңге ауыстыру	(18,656,560)	(2,909,912)	21,566,472	–	–
Тануды тоқтатуға әкелмейтін түрленімге байланысты шартта көзделген ақша ағындарының өзгеруі	–	–	(5,889,472)	(418,126)	(6,307,598)
Есептелген пайыздардағы өзгерістер	157,056	975,818	7,333,442	601,954	9,068,270
Есептен шығару	–	–	(3,899,423)	(8,967)	(3,908,390)
2023 жылдың 31 желтоқсанында	63,270,485	15,979,895	116,002,484	9,271,035	204,523,899

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

мың теңгемен

Басқа заңды тұлғаларға берілген кредиттер

	1-кезең	2-кезең	3-кезең	СҚКҚ	Жиыны
2023 жылғы 1 қаңтарға күтілетін кредиттік залалдарға арналған резерв	2,965,231	1,144,217	57,739,584	25,265	61,874,297
Құрылған немесе сатып алынған жаңа активтер	3,859,781	–	57,121	–	3,916,902
Өтелген активтер	(406,446)	(536,463)	(585,946)	(288,255)	(1,817,110)
1 кезеңге ауыстыру	1,705,054	(25,318)	(1,679,736)	–	–
2 кезеңге ауыстыру	(1,337,297)	1,458,718	(121,421)	–	–
3 кезеңге ауыстыру	(1,239,624)	(963,104)	2,202,728	–	–
Кезеңдер арасындағы аударымдар мен бастапқы деректердің өзгеруі нәтижесінде бір жылдағы ККЗ өзгерістері	1,381,710	4,308,147	12,590,908	4,338,894	22,619,659
Дисконтты босату	–	–	6,409,871	(2,411)	6,407,460
Қалпына келтіру	–	–	588	–	588
Есептен шығару	–	–	(3,899,423)	(8,967)	(3,908,390)
2023 жылдың 31 желтоқсанында	6,928,409	5,386,197	72,714,274	4,064,526	89,093,406

Келесі кестеде 2023 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған он екі ай ішінде жеке тұлғаларға берілген кредиттер бойынша ККЗ-ның жалпы баланстық құны мен резервінің өзгеруіне талдау келтірілген.

Жеке тұлғаларға берілген кредиттер

	1-кезең	2-кезең	3-кезең	СҚКҚ	Жиыны
2023 жылғы 1 қаңтардағы жалпы баланстық құн	201,117,628	6,093,861	67,451,892	2,217,988	276,881,369
Жаңа құрылған немесе сатып алынған активтер	55,935,346	19,361	–	156,230	56,110,937
Жалпы баланстық құнның ішінара өтелуіне немесе ұлғаюына байланысты өзгерістерді қоса алғанда, өтелген активтер	(51,071,707)	(1,444,737)	(11,231,525)	183,644	(63,564,325)
1 кезеңге ауыстыру	12,662,661	(1,554,415)	(11,108,246)	–	–
2 кезеңге ауыстыру	(6,807,601)	9,531,324	(2,723,723)	–	–
3 кезеңге ауыстыру	(19,467,681)	(4,100,631)	23,568,312	–	–
Тануды тоқтатуға әкелмейтін түрленімге байланысты шартта көзделген ақша ағындарының өзгеруі	–	–	(1,558,644)	(201,230)	(1,759,874)
Есептелген пайыздардағы өзгерістер	1,896,445	746,335	2,366,827	11,445	5,021,052
Есептен шығару	–	–	(1,614,125)	(2,385)	(1,616,510)
2023 жылдың 31 желтоқсанында	194,265,091	9,291,098	65,150,768	2,365,692	271,072,649

Жеке тұлғаларға берілген кредиттер

	1-кезең	2-кезең	3-кезең	СҚКҚ	Жиыны
2023 жылғы 1 қаңтарға күтілетін кредиттік залалдарға арналған резерв	7,337,245	1,156,098	34,250,132	518,434	43,261,909
Құрылған немесе сатып алынған жаңа активтер	948,625	3,259	–	–	951,884
Өтелген активтер	(378,324)	(47,779)	(1,703,400)	(14,696)	(2,144,199)
1 кезеңге ауыстыру	4,431,174	(288,950)	(4,142,224)	–	–
2 кезеңге ауыстыру	(359,195)	1,570,657	(1,211,462)	–	–
3 кезеңге ауыстыру	(678,105)	(740,144)	1,418,249	–	–
Кезеңдер арасындағы аударымдар мен бастапқы деректердің өзгеруі нәтижесінде бір жылдағы ККЗ өзгерістері	(6,603,200)	694,244	1,004,809	(121,215)	(5,025,362)
Дисконтты босату	–	–	4,443,291	(3,470)	4,439,821
Қалпына келтіру	–	–	1,044	–	1,044
Есептен шығару	–	–	(1,614,125)	(2,385)	(1,616,510)
2023 жылдың 31 желтоқсанында	4,698,220	2,347,385	32,446,314	376,668	39,868,587

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

мың теңгемен

Келесі кестеде 2022 жыл ішінде заңды тұлғаларға берілген кредиттер бойынша жалпы баланстық құн мен резервтің өзгеруіне талдау келтірілген:

<i>Заңды тұлғаларға-кредиттік серіктестіктерге берілген кредиттер</i>	<i>1-кезең</i>	<i>2-кезең</i>	<i>3-кезең</i>	<i>СҚКҚ</i>	<i>Жиыны</i>
2022 жылғы 1 қаңтардағы жалпы баланстық құн	68,500,768	1,475,804	151,331,710	–	221,308,282
Жаңа құрылған немесе сатып алынған активтер	153,407,057	–	–	742,090	154,149,147
Жалпы баланстық құнның ішінара өтелуіне немесе ұлғаюына байланысты өзгерістерді қоса алғанда, өтелген активтер	(70,762,998)	(12,952,188)	(14,660,240)	–	(98,375,426)
1 кезеңге ауыстыру	81,845,585	–	(81,845,585)	–	–
2 кезеңге ауыстыру	(27,154,016)	51,398,865	(24,244,849)	–	–
3 кезеңге ауыстыру	(2,242,373)	(253,129)	2,495,502	–	–
Тануды тоқтатуға әкелмейтін түрленімге байланысты шартта көзделген ақша ағындарының өзгеруі	–	–	(1,218,251)	–	(1,218,251)
Есептелген пайыздардағы өзгерістер	2,336,350	884,837	(1,287,133)	–	1,934,054
2022 жылдың 31 желтоқсанында	205,930,373	40,554,189	30,571,154	742,090	277,797,806

<i>Заңды тұлғаларға-кредиттік серіктестіктерге берілген кредиттер</i>	<i>1-кезең</i>	<i>2-кезең</i>	<i>3-кезең</i>	<i>СҚКҚ</i>	<i>Жиыны</i>
2022 жылғы 1 қаңтарға күтілетін кредиттік залалдарға арналған резерв	5,436	1,533	5,302,701	–	5,309,670
Құрылған немесе сатып алынған жаңа активтер	192,662	–	–	–	192,662
Өтелген активтер	(7,837)	–	(1,270,725)	–	(1,278,562)
1 кезеңге ауыстыру	596,159	–	(596,159)	–	–
2 кезеңге ауыстыру	(654)	506,775	(506,121)	–	–
3 кезеңге ауыстыру	–	(104)	104	–	–
Кезеңдер арасындағы аударымдар мен бастапқы деректердің өзгеруі нәтижесінде бір жылдағы ККЗ өзгерістері	(192,775)	(158,377)	(411,818)	–	(762,970)
Дисконтты босату	–	–	1,564,532	–	1,564,532
2022 жылдың 31 желтоқсанында	592,991	349,827	4,082,514	–	5,025,332

<i>Инвестициялық жобаларды жүзеге асыру үшін заңды тұлғаларға берілген кредиттер</i>	<i>1-кезең</i>	<i>2-кезең</i>	<i>3-кезең</i>	<i>СҚКҚ</i>	<i>Жиыны</i>
2022 жылғы 1 қаңтардағы жалпы баланстық құн	32,334,402	–	78,840,817	2,132,085	113,307,304
Жаңа құрылған немесе сатып алынған активтер	14,044,735	–	–	48,097	14,092,832
Жалпы баланстық құнның ішінара өтелуіне немесе ұлғаюына байланысты өзгерістерді қоса алғанда, өтелген активтер	(6,713,997)	(36,516)	(4,447,645)	16,459	(11,181,699)
1 кезеңге ауыстыру	2,130,546	–	(2,130,546)	–	–
2 кезеңге ауыстыру	(723,593)	1,315,160	(591,567)	–	–
3 кезеңге ауыстыру	(5,766,906)	–	5,766,906	–	–
Тануды тоқтатуға әкелмейтін түрленімге байланысты шартта көзделген ақша ағындарының өзгеруі	–	–	(3,364,063)	–	(3,364,063)
Есептелген пайыздардағы өзгерістер	1,178,130	33,107	1,161,328	3,544	2,376,109
2022 жылдың 31 желтоқсанында	36,483,317	1,311,751	75,235,230	2,200,185	115,230,483

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

мың теңгемен

Инвестициялық жобаларды жүзеге асыру үшін заңды тұлғаларға берілген кредиттер

	1-кезең	2-кезең	3-кезең	СҚКҚ	Жиыны
2022 жылғы 1 қаңтарға күтілетін кредиттік залалдарға арналған резерв	589,112	–	25,780,617	638,387	27,008,116
Құрылған немесе сатып алынған жаңа активтер	905,562	–	–	–	905,562
Өтелген активтер	(793)	–	(3,240,880)	–	(3,241,673)
1 кезеңге ауыстыру	–	–	–	–	–
2 кезеңге ауыстыру	(48,327)	48,327	–	–	–
3 кезеңге ауыстыру	(126,888)	–	126,888	–	–
Кезеңдер арасындағы аударымдар мен бастапқы деректердің өзгеруі нәтижесінде бір жылдағы ККЗ өзгерістері	4,505,731	186,402	5,367,753	1,060,218	11,120,104
Дисконтты босату	–	–	5,571,768	–	5,571,768
Өткен кезеңдерге жататын провизияларды қайта есептеуге байланысты өзге де өзгерістер	48,493	–	7,504,953	–	7,553,446
Басқа да өзгерістер	–	–	(3,551,563)	–	(3,551,563)
2022 жылдың 31 желтоқсанында	5,872,890	234,729	37,559,536	1,698,605	45,365,760

Басқа заңды тұлғаларға берілген кредиттер

	1-кезең	2-кезең	3-кезең	СҚКҚ	Жиыны
2022 жылғы 1 қаңтардағы жалпы баланстық құн	77,476,761	1,919,000	74,049,266	28,610	153,473,637
Еншілес компанияны сатып алу нәтижесінде танылды	1,150,688	2,126,413	26,054,939	–	29,332,040
Еншілес компанияны сатып алуға байланысты шығу	(20,941,095)	–	–	–	(20,941,095)
Жаңа құрылған немесе сатып алынған активтер	81,354,030	2,625,694	–	5,459,855	89,439,579
Жалпы баланстық құнның ішінара өтелуіне немесе ұлғаюына байланысты өзгерістерді қоса алғанда, өтелген активтер	(43,248,327)	(553,407)	(7,835,173)	2,591	(51,634,316)
1 кезеңге ауыстыру	2,628,394	(1,541,032)	(1,087,362)	–	–
2 кезеңге ауыстыру	(1,569,103)	3,414,523	(1,845,420)	–	–
3 кезеңге ауыстыру	(16,809,077)	(3,383,347)	20,192,424	–	–
Тануды тоқтатуға әкелмейтін түрленімге байланысты шартта көзделген ақша ағындарының өзгеруі	–	–	(5,103,347)	–	(5,103,347)
Есептелген пайыздардағы өзгерістер	743,951	271,844	6,992,333	–	8,008,128
Есептен шығарылған сомалар	–	–	(1,652,286)	–	(1,652,286)
2022 жылдың 31 желтоқсанында	80,786,222	4,879,688	109,765,374	5,491,056	200,922,340

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ

мың теңгемен

Басқа заңды тұлғаларға берілген кредиттер

	1-кезең	2-кезең	3-кезең	СҚКҚ	Жиыны
2022 жылғы 1 қаңтарға күтілетін кредиттік залалдарға арналған резерв	1,731,620	187,323	31,481,335	9,043	33,409,321
Еншілес компанияны сатып алу нәтижесінде танылды	2,638	–	13,144,916	–	13,147,554
Еншілес компанияны сатып алуға байланысты шығу	(1,654,360)	–	–	–	(1,654,360)
Құрылған немесе сатып алынған жаңа активтер	1,490,259	651	–	–	1,490,910
Өтелген активтер	(141,267)	(5,312)	(2,493,675)	–	(2,640,254)
1 кезеңге ауыстыру	533,083	(252,982)	(280,101)	–	–
2 кезеңге ауыстыру	(6,423)	468,416	(461,993)	–	–
3 кезеңге ауыстыру	31,638	(144,367)	112,729	–	–
Кезеңдер арасындағы аударымдар мен бастапқы деректердің өзгеруі нәтижесінде бір жылдағы ККЗ өзгерістері	978,043	890,488	2,684,925	16,222	4,569,678
Дисконтты босату	–	–	3,528,299	–	3,528,299
Есептен шығарылған сомалар	–	–	(1,652,286)	–	(1,652,286)
Өткен кезеңдерге жататын провизияларды қайта есептеуге байланысты өзге де өзгерістер	–	–	11,675,435	–	11,675,435
2022 жылдың 31 желтоқсанында	2,965,231	1,144,217	57,739,584	25,265	61,874,297

Келесі кестеде 2022 жыл ішінде жеке тұлғаларға берілген кредиттер бойынша жалпы баланстық күн мен резервтің өзгеруіне талдау келтірілген.

Заңды тұлғаларға-кредиттік берілген кредиттер

	1-кезең	2-кезең	3-кезең	СҚКҚ	Жиыны
2022 жылғы 1 қаңтардағы жалпы баланстық күн	226,411,760	4,836,939	33,893,903	824,438	265,967,040
Еншілес компанияны сатып алу нәтижесінде танылды	276,141	14,531	3,218,045	–	3,508,717
Жаңа құрылған немесе сатып алынған активтер	65,001,763	644,875	–	1,331,319	66,977,957
Жалпы баланстық күнның ішінара өтелуіне немесе ұлғаюына байланысты өзгерістерді қоса алғанда, өтелген активтер	(49,916,725)	(1,038,317)	(12,020,638)	(320,121)	(63,295,801)
1 кезеңге ауыстыру	337,759	(235,566)	(102,193)	–	–
2 кезеңге ауыстыру	(4,610,062)	5,857,008	(1,246,946)	–	–
3 кезеңге ауыстыру	(35,659,908)	(4,005,197)	39,665,105	–	–
Дисконтты босату	–	–	6,971	–	6,971
Тануды тоқтатуға әкелмейтін түрленімге байланысты шартта көзделген ақша ағындарының өзгеруі	–	–	(129,655)	–	(129,655)
Есептелген пайыздардағы өзгерістер	(723,100)	19,588	4,184,314	382,352	3,863,154
Есептен шығарылған сомалар	–	–	(17,014)	–	(17,014)
2022 жылдың 31 желтоқсанында	201,117,628	6,093,861	67,451,892	2,217,988	276,881,369

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

мың теңгемен

<i>Жеке тұлғаларға берілген кредиттер</i>	<i>1-кезең</i>	<i>2-кезең</i>	<i>3-кезең</i>	<i>СҚКҚ</i>	<i>Жиыны</i>
2022 жылғы 1 қаңтарға күтілетін кредиттік залалдарға арналған резерв	913,163	30,247	21,829,545	539,974	23,312,929
Еншілес компанияны сатып алу нәтижесінде танылды	–	–	1,280,223	–	1,280,223
Құрылған немесе сатып алынған жаңа активтер	361,785	10,874	–	–	372,659
Өтелген активтер	(253,079)	(24,557)	(1,433,101)	–	(1,710,737)
1 кезеңге ауыстыру	14,047	(1,490)	(12,557)	–	–
2 кезеңге ауыстыру	(55,636)	921,911	(866,275)	–	–
3 кезеңге ауыстыру	(257,698)	(25,516)	283,214	–	–
Кезеңдер арасындағы аударымдар мен бастапқы деректердің өзгеруі нәтижесінде бір жылдағы ККЗ өзгерістері	6,614,663	244,629	11,574,236	(21,540)	18,411,988
Дисконтты босату	–	–	1,614,918	–	1,614,918
Қалпына келтіру	–	–	(3,057)	–	(3,057)
Есептен шығарылған сомалар	–	–	(17,014)	–	(17,014)
2022 жылдың 31 желтоқсанында	7,337,245	1,156,098	34,250,132	518,434	43,261,909

Келесі кестеде 2023 жылғы 31 желтоқсандағы және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша клиенттерге берілген кредиттердің сапасы туралы ақпарат берілген:

	<i>2023 жылдың 31 желтоқсанында</i>				
	<i>1-кезең</i>	<i>2-кезең</i>	<i>3-кезең</i>	<i>СҚКҚ</i>	<i>Жиыны</i>
		<i>Кредиттік емес активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдар-құнсызданған</i>	<i>Кредиттік емес активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдар-құнсызданған</i>		
Заңды тұлғаларға-кредиттік серіктестіктерге берілген кредиттер	1-кезең				
- мерзімі өткен жоқ	134,753,828	98,607,577	61,480,872	2,790,043	297,632,320
- 30 күннен аз мерзімге кешіктірілгендер;	9,142,151	4,252,114	2,661,211	436,931	16,492,407
- 31 күннен артық және 60 күннен аз мерзімге кешіктірілген	–	4,203,429	1,141,569	130,208	5,475,206
- 61 күннен артық және 90 күннен аз мерзімге кешіктірілгендер	–	–	2,065,824	14,154	2,079,978
- 91 күннен артық және 360 күннен аз мерзімге кешіктірілген	–	–	1,118,175	72	1,118,247
- 1 жылдан астам мерзімге кешіктірілген	–	–	4,954,611	–	4,954,611
	143,895,979	107,063,120	73,422,262	3,371,408	327,752,769
Күтілетін кредиттік залалдарға арналған резерв	(1,507,919)	(7,093,376)	(11,819,121)	(141,792)	(20,562,208)
	142,388,060	99,969,744	61,603,141	3,229,616	307,190,561

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

мың теңгемен

	2023 жылдың 31 желтоқсанында				
	1-кезең 12 айлық ККЗ	2-кезең Кредиттік емес активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдар- құнсызданған	3-кезең Кредиттік емес активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдар- құнсызданған	СҚКҚ	Жиыны
Инвестициялық жобаларды жүзеге асыру үшін заңды тұлғаларға берілген кредиттер					
- мерзімі өткен жоқ	28,240,760	–	38,235,955	669,181	67,145,896
- 30 күннен аз мерзімге мерзімі өткен	832,400	–	9,441,329	638,041	10,911,770
- 31 күннен артық және 60 күннен аз мерзімге кешіктірілген	–	16,422	8,726	–	25,148
- 61 күннен артық және 90 күннен аз мерзімге кешіктірілгендер	–	–	4,160,824	–	4,160,824
- 91 күннен артық және 360 күннен аз мерзімге кешіктірілген	–	–	4,730,454	–	4,730,454
- 1 жылдан астам мерзімге кешіктірілген	–	–	19,478,263	–	19,478,263
	29,073,160	16,422	76,055,551	1,307,222	106,452,355
Күтілетін кредиттік залалдарға арналған резерв	(4,492,396)	(2,571)	(36,812,775)	(925,766)	(42,233,508)
	24,580,764	13,851	39,242,776	381,456	64,218,847

	2023 жылдың 31 желтоқсанында				
	1-кезең 12 айлық ККЗ	2-кезең Кредиттік емес активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдар- құнсызданған	3-кезең Кредиттік емес активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдар- құнсызданған	СҚКҚ	Жиыны
Басқа заңды тұлғаларға берілген кредиттер					
- мерзімі өткен жоқ	59,934,396	99,562	49,199,572	9,153,091	118,386,621
- 30 күннен аз мерзімге кешіктірілген	3,336,089	3,480,884	16,228,532	109,366	23,154,871
- 31 күннен артық және 60 күннен аз мерзімге кешіктірілген	–	12,399,449	2,532,979	–	14,932,428
- 61 күннен артық және 90 күннен аз мерзімге кешіктірілгендер	–	–	6,070,437	–	6,070,437
- 91 күннен артық және 360 күннен аз мерзімге кешіктірілген	–	–	7,476,452	8,578	7,485,030
- 1 жылдан астам мерзімге кешіктірілген	–	–	34,494,512	–	34,494,512
	63,270,485	15,979,895	116,002,484	9,271,035	204,523,899
Күтілетін кредиттік залалдарға арналған резерв	(6,928,409)	(5,386,197)	(72,714,274)	(4,064,526)	(89,093,406)
	56,342,076	10,593,698	43,288,210	5,206,509	115,430,493

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

мың теңгемен

<i>2023 жылдың 31 желтоқсанында</i>					
	<i>1-кезең 12 айлық ККЗ</i>	<i>2-кезең</i>	<i>3-кезең</i>	<i>СҚКҚ</i>	<i>Жиыны</i>
		<i>Кредиттік емес активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдар- құнсызданған</i>	<i>Кредиттік емес активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдар- құнсызданған</i>		
<i>Жеке тұлғаларға берілген кредиттер</i>					
- мерзімі өткен жоқ	181,480,642	1,911,233	20,876,490	771,893	205,040,258
- 30 күннен аз мерзімге кешіктірілген	12,784,449	1,268,605	7,137,530	851,366	22,041,950
- 31 күннен артық және 60 күннен аз мерзімге кешіктірілген	–	6,111,260	3,555,426	602,878	10,269,564
- 61 күннен артық және 90 күннен аз мерзімге кешіктірілгендер	–	–	4,361,921	23,264	4,385,185
- 91 күннен артық және 360 күннен аз мерзімге кешіктірілген	–	–	8,533,259	90,500	8,623,759
- 1 жылдан астам мерзімге кешіктірілген	–	–	20,686,142	25,791	20,711,933
	194,265,091	9,291,098	65,150,768	2,365,692	271,072,649
Күтілетін кредиттік залалдарға арналған резерв	(4,698,220)	(2,347,385)	(32,446,314)	(376,668)	(39,868,587)
	189,566,871	6,943,713	32,704,454	1,989,024	231,204,062
<i>2022 жылдың 31 желтоқсанында</i>					
	<i>1-кезең 12 айлық ККЗ</i>	<i>2-кезең</i>	<i>3-кезең</i>	<i>СҚКҚ</i>	<i>Жиыны</i>
		<i>Кредиттік емес активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдар- құнсызданған</i>	<i>Кредиттік емес активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдар- құнсызданған</i>		
<i>Заңды тұлғаларға-кредиттік серіктестіктерге берілген кредиттер</i>					
- мерзімі өткен жоқ	204,719,661	37,748,598	19,839,458	742,090	263,049,807
- 30 күннен аз мерзімге кешіктірілгендер;	1,210,712	1,719,769	2,213,974	–	5,144,455
- 31 күннен артық және 60 күннен аз мерзімге кешіктірілген	–	1,085,822	1,887,951	–	2,973,773
- 61 күннен артық және 90 күннен аз мерзімге кешіктірілгендер	–	–	378,679	–	378,679
- 91 күннен артық және 360 күннен аз мерзімге кешіктірілген	–	–	1,900,975	–	1,900,975
- 1 жылдан астам мерзімге кешіктірілген	–	–	4,350,117	–	4,350,117
	205,930,373	40,554,189	30,571,154	742,090	277,797,806
Күтілетін кредиттік залалдарға арналған резерв	(592,991)	(349,827)	(4,082,514)	–	(5,025,332)
	205,337,382	40,204,362	26,488,640	742,090	272,772,474

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

мың теңгемен

2022 жылдың 31 желтоқсанында					
	1-кезең 12 айлық ККЗ	2-кезең Кредиттік емес активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдар- құнсызданған	3-кезең Кредиттік емес активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдар- құнсызданған	СҚКҚ	Жиыны
Инвестициялық жобаларды жүзеге асыру үшін заңды тұлғаларға берілген кредиттер					
- мерзімі өткен жоқ	34,872,896	872,809	38,396,379	2,200,185	76,342,269
- 30 күннен аз мерзімге мерзімі өткен	1,610,421	-	10,012,265	-	11,622,686
- 31 күннен артық және 60 күннен аз мерзімге кешіктірілген	-	438,942	11,394,748	-	11,833,690
- 61 күннен артық және 90 күннен аз мерзімге кешіктірілгендер	-	-	179,843	-	179,843
- 91 күннен артық және 360 күннен аз мерзімге кешіктірілген	-	-	5,734,752	-	5,734,752
- 1 жылдан астам мерзімге кешіктірілген	-	-	9,517,243	-	9,517,243
	36,483,317	1,311,751	75,235,230	2,200,185	115,230,483
Күтілетін кредиттік залалдарға арналған резерв	(5,872,890)	(234,729)	(37,559,536)	(1,698,605)	(45,365,760)
	30,610,427	1,077,022	37,675,694	501,580	69,864,723
2022 жылдың 31 желтоқсанында					
	1-кезең 12 айлық ККЗ	2-кезең Кредиттік емес активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдар- құнсызданған	3-кезең Кредиттік емес активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдар- құнсызданған	СҚКҚ	Жиыны
Басқа заңды тұлғаларға берілген кредиттер					
- мерзімі өткен жоқ	78,376,000	2,585,570	48,043,603	5,491,056	134,496,229
-30 күннен аз мерзімге кешіктірілген	2,410,222	2,169,972	10,237,385	-	14,817,579
- 31 күннен артық және 60 күннен аз мерзімге кешіктірілген	-	124,146	9,944,204	-	10,068,350
- 61 күннен артық және 90 күннен аз мерзімге кешіктірілгендер	-	-	495,418	-	495,418
- 91 күннен артық және 360 күннен аз мерзімге кешіктірілген	-	-	4,908,556	-	4,908,556
- 1 жылдан астам мерзімге кешіктірілген	-	-	36,136,208	-	36,136,208
	80,786,222	4,879,688	109,765,374	5,491,056	200,922,340
Күтілетін кредиттік залалдарға арналған резерв	(2,965,231)	(1,144,217)	(57,739,584)	(25,265)	(61,874,297)
	77,820,991	3,735,471	52,025,790	5,465,791	139,048,043

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

мың теңгемен

	2022 жылдың 31 желтоқсанында				
	1-кезең 12 айлық ККЗ	2-кезең Кредиттік емес активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдар- құнсызданған	3-кезең Кредиттік емес активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдар- құнсызданған	СҚКҚ	Жиыны
Жеке тұлғаларға берілген кредиттер					
- мерзімі өткен жоқ	192,337,492	2,101,874	26,308,765	1,254,651	222,002,782
- 30 күннен аз мерзімге кешіктірілген	8,780,136	193,066	5,767,197	1,909	14,742,308
- 31 күннен артық және 60 күннен аз мерзімге кешіктірілген	–	3,798,921	4,114,936	62,457	7,976,314
- 61 күннен артық және 90 күннен аз мерзімге кешіктірілгендер	–	–	3,845,655	–	3,845,655
- 91 күннен артық және 360 күннен аз мерзімге кешіктірілген	–	–	8,931,686	12,303	8,943,989
- 1 жылдан астам мерзімге кешіктірілген	–	–	18,483,653	886,668	19,370,321
	201,117,628	6,093,861	67,451,892	2,217,988	276,881,369
Күтілетін кредиттік залалдарға арналған резерв	(7,337,245)	(1,156,098)	(34,250,132)	(518,434)	(43,261,909)
	193,780,383	4,937,763	33,201,760	1,699,554	233,619,460

2023 жыл ішінде агроөнеркәсіптік кешен субъектілеріне кредит беру бойынша жыл сайынғы «Кен-Дала» мемлекеттік бағдарламасы шеңберінде көктемгі дала жұмыстарын жүргізуді қолдау үшін топ жалпы сомасы 79,138,689 мың теңгеге кредиттер берді, сондай-ақ, жоғарыда аталған мемлекеттік бағдарлама (2022 жыл: 97,240,021 мың теңге) шеңберінде берілген кредиттер бойынша клиенттерден алынған 1,200,000 мың теңгені нарықтық мөлшерлемеден төмен-жылдық 1.50% (2022 жыл: жылдық 1.50%) және өтеу мерзімі 2024 жылғы (2022 жыл: 2023 жылдың қарашасына дейін) желтоқсанға дейін қайта инвестициялады Топ бастапқы тану кезінде 13,431,629 мың теңге (2022 жыл: 9,230,104 мың теңге) мөлшерінде дисконтты және кредиттер бойынша өзге шығындар мен пайыздық кірістер құрамындағы пайда немесе залал туралы шоғырландырылған есепте 9,532,289 мың теңге (2022 жыл: 4,836,609 мың теңге) мөлшерінде дисконтты берілген клиенттерге сәйкесінше мойындады. 13,431,629 мың теңге мөлшерінде (2022 жыл: 9,230,104 мың теңге) пайыздық мөлшерлемелер бойынша кредиттерді бастапқы танудан болған залал алынған мемлекеттік субсидия есебінен толық өтелді (2022 жыл: алынған мемлекеттік субсидия есебінен толық өтелді) (20 Ескертпе). Топ келісімшарттар бойынша болашақ ақша ағындарын дисконттау арқылы бастапқыда танылған кезде жоғарыда аталған кредиттердің әділ құнын бағалау үшін жылдық 21.20%-дан 21.80%-ға дейін (2022: 15.40%-дан 21.90%-ға дейін) есептелген нарықтық пайыздық мөлшерлемелерді пайдаланды.

2023 жыл ішінде топ «Нәтижелі жұмыспен қамтуды және жаппай кәсіпкерлікті дамытудың 2017-2021 жылдарға арналған бағдарламасы» (бұдан әрі - «Искер») шеңберінде берілген кредиттерді беруді және оларға қызмет көрсетуді жалғастырды; 12,053,018 мың теңге сомасына жаңа қарыздар берілді (2022 жыл: 31,464,550 мың теңге). Топ шарттар бойынша болашақ ақша ағындарын дисконттау арқылы бастапқы тану кезінде жоғарыда аталған қарыздардың әділ құнын бағалау үшін жылдық 19.70%-дан 23.20%-ға дейін (2022 жыл: 15.40%-дан 21.90%-ға дейін) болжамды нарықтық пайыздық мөлшерлемелерді пайдаланды. 4,210,928 мың теңге мөлшерінде (2022 жыл: 10,911,036 мың теңге) нарықтық мөлшерлемеден төмен мөлшерлеме бойынша берілген осы кредиттерді бастапқы танудан болған залал өзге шығындардың құрамында танылды және мемлекеттік субсидия есебінен толық өтелді (20-Ескертпе).

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

мың теңгемен

2023 жыл ішінде топ «Еңбек» және «Жұмыспен қамту жол картасы-2020» мемлекеттік бағдарламасы шеңберінде 10,228,639 мың теңге сомасына кредиттер беруді және оларға қызмет көрсетуді жалғастырды. (2022 жыл: 13,718,157 мың теңге). Топ шарттар бойынша болашақ ақша ағындарын дисконттау арқылы бастапқы тану кезінде жоғарыда аталған қарыздардың әділ құнын бағалау үшін жылдық 19.70%-дан 23.20%-ға дейін (2022 жыл: 15.40%-дан 21.90%-ға дейін) болжамды нарықтық пайыздық мөлшерлемелерді пайдаланды. 2,750,618 мың теңге мөлшерінде (2022 жыл: 2,833,242 мың теңге) нарықтық мөлшерлемеден төмен мөлшерлеме бойынша берілген осы кредиттерді бастапқы танудан келтірілген залал өзге шығындардың құрамында танылды және алынған мемлекеттік субсидия есебінен толық өтелді.

2023 жыл ішінде акционерден сүт-тауар фермаларының құрылысын қаржыландыру және ауыл шаруашылығы өнімдерін өндіру және қайта өңдеу жөніндегі инвестициялық жобаларды іске асыру үшін агроөнеркәсіптік кешен субъектілеріне кредит беруге алынған қарыз шеңберінде топ жалпы сомасы 4,798,818 мың теңгеге жаңа кредиттер берді (2022 жыл: 3,501,188 мың теңге). Топ жылдық 21.30%-дан 21.50%-ға дейінгі диапазондағы (2022 жыл: 15.40%-дан 21.90%-ға дейін) есептелген нарықтық пайыздық мөлшерлемелерді шарттар бойынша болашақ ақша ағындарын дисконттау арқылы бастапқы тану кезінде жоғарыда көрсетілген қарыздардың әділ құнын бағалау үшін пайдаланды. 2,478,012 мың теңге мөлшерінде (2022 жыл: 1,651,777 мың теңге) нарықтық мөлшерлемеден төмен мөлшерлеме бойынша берілген осы кредиттерді бастапқы танудан келтірілген залал өзге шығындардың құрамында танылды және мемлекеттік субсидия есебінен толық өтелді (*20-Ескертпе*).

Топ өзінің жалпы операциялық қызметі барысында ауыл шаруашылығы өнеркәсібіндегі қызметті жүзеге асыратын қарыз алушыларға нарықтық мөлшерлемелерден төмен мөлшерлемелер бойынша кредиттер береді. Нарықтық мөлшерлемелерден төмен пайыздық мөлшерлемелер бойынша берілген кредиттерді бастапқы танудан 8,961,245 мың теңге мөлшерінде залал (*24-Ескертпе*) 2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған он екі айдағы өзге шығындар құрамында танылды (2022 жыл: 19,661,739 мың теңге). 2023 жыл ішінде топ жылдық 19.70%-дан 23.20%-ға дейінгі диапазондағы (2022 жыл ішінде: 15.40%-дан 21.90%-ға дейін) есептелген нарықтық пайыздық мөлшерлемелерді шарттар бойынша болашақ ақша ағындарын дисконттау арқылы бастапқы тану кезінде қарыздардың әділ құнын бағалау үшін пайдаланды.

2022 жыл ішінде топ агроөнеркәсіптік кешенді дамытудың мемлекеттік бағдарламасы шеңберінде берілген қарыздар бойынша 2018-2020 жылдар ішінде бұрын берілген кредиттер бойынша жалпы сомасы 8,732,054 мың теңгеге күтілетін кредиттік залалдарға ұшырады. Күтілетін кредиттік залалдар сомасы Мемлекеттік субсидиялармен өтеледі (*20-Ескертпе*).

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша топтың жалпы кредит қалдығы меншікті капиталдың 10% - дан асатын қарыз алушылары болған жоқ (2022 жылғы 31 желтоқсан: жоқ).

Қамтамасыз ету және кредиттік тәуекелді төмендететін басқа құралдар

Топ қамтамасыз етуді талап ететін кепілдік мөлшері мен түрі контрагенттің кредиттік тәуекелін бағалауға байланысты. Қамтамасыз ету түрлері мен бағалау параметрлерінің рұқсат етілуіне қатысты қағидаттар белгіленді.

Басшылық қамтамасыз етудің нарықтық құнына мониторингті жүзеге асырады және құнсызданудан болған шығындарға бағалау резервінің жеткіліктілігін тексеру барысында Негізгі Келісімге сәйкес қосымша қамтамасыз етуді сұратады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

мың теңгемен

Бұдан әрі кестелерде 2023 жылғы 31 желтоқсандағы қамтамасыз ету түрлері бойынша клиенттерге берілген кредиттердің сапасын арттырудың қамтамасыз етілуі және басқа да құралдары (шығынға бағалау резервін шегергенде) туралы ақпарат берілген:

	<i>Клиенттерге берілген кредиттердің баланстық құны</i>	<i>Қамтамасыз етудің әділ құны – есепті күндегі жағдай бойынша бағаланған қамтамасыз ету үшін</i>	<i>Қамтамасыз етудің әділ құны – кредит берілген күнгі жағдай бойынша бағаланған қамтамасыз ету үшін</i>
<i>1-кезең (12-айлық күтілетін кредиттік залалдар)</i>			
Ақша қаражаты және салымдар	4,082,448	4,082,448	–
Заңды тұлғалардан алынған банктік кепілдіктер мен кепілгерліктер (В-дан ВВВ+дейінгі кредиттік рейтингі бар)	1,908,978	1,908,978	–
Көлік құралдары	32,309,406	32,309,406	–
Жылжымайтын мүлік	180,175,580	38,491,685	141,683,895
Жабдық	6,366,149	–	6,366,149
Айналымдағы тауарлар	10,751,348	10,751,348	–
Жер учаскелері	20,646,892	–	20,646,892
Қамтамасыз етусіз және кредиттің сапасын арттырудың басқа да құралдарынсыз	156,636,970	–	–
Барлығы 1 Кезең	412,877,771	87,543,865	168,696,936
<i>2-кезең (Кредиттік-құнсызданған болып табылмайтын активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдар)</i>			
Ақша қаражаты және салымдар	2,302,450	2,302,450	–
Көлік құралдары	36,633,677	36,633,677	–
Жылжымайтын мүлік	34,377,672	8,425,581	25,952,091
Жабдық	5,276,257	–	5,276,257
Айналымдағы тауарлар	3,905,309	3,905,309	–
Жер учаскелері	26,618,388	–	26,618,388
Қамтамасыз етусіз және кредиттің сапасын арттырудың басқа да құралдарынсыз	8,407,253	–	–
Барлығы 2 Кезең	117,521,006	51,267,017	57,846,736

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ

мың теңгемен

	<i>Клиенттерге берілген кредиттердің баланстық құны</i>	<i>Қамтамасыз етудің әділ құны – есепті күндегі жағдай бойынша бааланған қамтамасыз ету үшін</i>	<i>Қамтамасыз етудің әділ құны – кредит берілген күнгі жағдай бойынша бааланған қамтамасыз ету үшін</i>
<i>3-кезең (Кредиттік-құнсызданған болып табылатын активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін залалдар)</i>			
Ақша қаражаты және салымдар	1,716,360	1,716,360	–
Көлік құралдары	24,573,855	24,573,855	–
Жылжымайтын мүлік	86,220,060	50,164,700	36,055,360
Жабдық	8,691,004	249	8,690,755
Айналымдағы тауарлар	9,068,055	9,068,055	–
Жер учаскелері	26,857,508	5,404	26,852,104
Өзге активтер	66,386	66,386	–
Қамтамасыз етусіз және кредиттің сапасын арттырудың басқа да құралдарынсыз	19,645,353	–	–
Барлығы 3 Кезең	176,838,581	85,595,009	71,598,219
<i>СҚКҚ - активтер</i>			
Ақша қаражаты және салымдар	77,837	77,837	–
Көлік құралдары	1,234,724	1,234,724	–
Жылжымайтын мүлік	7,012,277	4,956,380	2,055,897
Жабдық	517,215	–	517,215
Айналымдағы тауарлар	129,200	129,200	–
Жер учаскелері	1,056,200	–	1,056,200
Қамтамасыз етусіз және кредиттің сапасын арттырудың басқа да құралдарынсыз	779,152	–	–
СҚКҚ - активтер жиыны	10,806,605	6,398,141	3,629,312
Клиенттерге берілген кредиттердің жиыны	718,043,963	230,804,032	301,771,203

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

мың теңгемен

Бұдан әрі кестелерде 2022 жылғы 31 желтоқсандағы қамтамасыз ету түрлері бойынша клиенттерге берілген кредиттердің сапасын арттырудың қамтамасыз етілуі және басқа да құралдары (шығынға бағалау резервін шегергенде) туралы ақпарат берілген:

	<i>Клиенттерге берілген кредиттердің баланстық құны</i>	<i>Қамтамасыз етудің әділ құны – есепті күндегі жағдай бойынша бағаланған қамтамасыз ету үшін</i>	<i>Қамтамасыз етудің әділ құны – кредит берілген күнгі жағдай бойынша бағаланған қамтамасыз ету үшін</i>
<i>1-кезең (12-айлық күтілетін кредиттік залалдар)</i>			
Ақша қаражаты және салымдар	4,555,551	4,555,551	–
Заңды тұлғалардан алынған банктік кепілдіктер мен кепілгерліктер (В-дан ВВВ+дейінгі кредиттік рейтингі бар)	1,258,473	1,258,473	–
Көлік құралдары	61,842,676	–	61,842,676
Жылжымайтын мүлік	209,134,822	50,630,164	158,504,658
Жабдық	10,548,285	328,591	10,219,694
Айналымдағы тауарлар	13,971,652	–	13,971,652
Жер учаскелері	40,112,383	–	40,112,383
Қамтамасыз етусіз және кредиттің сапасын арттырудың басқа да құралдарынсыз	166,125,341	–	–
Барлығы 1 Кезең	507,549,183	56,772,779	284,651,063
<i>2-кезең (Кредиттік-құнсызданған болып табылмайтын активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдар)</i>			
Ақша қаражаты және салымдар	985,848	985,848	–
Көлік құралдары	10,670,960	–	10,670,960
Жылжымайтын мүлік	21,012,786	6,962,466	14,050,320
Жабдық	3,108,433	–	3,108,433
Айналымдағы тауарлар	3,491,167	–	3,491,167
Жер учаскелері	4,501,762	–	4,501,762
Қамтамасыз етусіз және кредиттің сапасын арттырудың басқа да құралдарынсыз	6,183,662	–	–
Барлығы 2 Кезең	49,954,618	7,948,314	35,822,642

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

мың теңгемен

	Клиенттерге берілген кредиттердің баланстық құны	Қамтамасыз етудің әділ құны – есепті күндегі жағдай бойынша бааланған қамтамасыз ету үшін	Қамтамасыз етудің әділ құны – кредит берілген күнгі жағдай бойынша бааланған қамтамасыз ету үшін
<i>3-кезең (Кредиттік-құнсызданған болып табылатын активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін залалдар)</i>			
Ақша қаражаты және салымдар	926,484	926,484	–
Заңды тұлғалардан алынған банктік кепілдіктер мен кепілгерліктер (В-дан ВВВ+дейінгі кредиттік рейтингі бар)	388,679	388,679	–
Көлік құралдары	4,727,525	97,754	4,629,771
Жылжымайтын мүлік	91,816,063	60,805,121	31,010,942
Жабдық	5,877,720	1,987,594	3,890,126
Айналымдағы тауарлар	8,809,564	–	8,809,564
Жер учаскелері	17,509,708	–	17,509,708
Өзге активтер	5,977	5,977	–
Қамтамасыз етусіз және кредиттің сапасын арттырудың басқа да құралдарынсыз	19,330,164	100,835	–
Барлығы 3 Кезең	149,391,884	64,312,444	65,850,111
<i>СҚКҚ - активтер</i>			
Ақша қаражаты және салымдар	13,251	13,251	–
Заңды тұлғалардан алынған банктік кепілдіктер мен кепілгерліктер (В-дан ВВВ+дейінгі кредиттік рейтингі бар)	10,319	10,319	–
Көлік құралдары	398,600	–	398,600
Жылжымайтын мүлік	6,539,346	5,308,778	1,230,568
Жабдық	323,234	147,941	175,293
Айналымдағы тауарлар	34,144	–	34,144
Жер учаскелері	518,419	–	518,419
Қамтамасыз етусіз және кредиттің сапасын арттырудың басқа да құралдарынсыз	571,702	–	–
СҚКҚ - активтер жиыны	8,409,015	5,480,289	2,357,024
Клиенттерге берілген кредиттердің жиыны	715,304,700	134,513,826	388,680,840

Клиенттерге берілген кредиттер бойынша күтілетін кредиттік шығындарды есептеу үшін пайдаланылған бағалардың өзгеруі (26-ескерте) күтілетін кредиттік шығындар бойынша резервтің мөлшеріне әсер етуі мүмкін. Мысалы, 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша клиенттерге берілген кредиттер бойынша күтілетін кредиттік залалдарға арналған резервтің мөлшері ағымдағы сәтке келтірілген ақшалай қаражаттың болжамды ағындарының таза құнының плюс/минус бір пайызға өзгерген кезде 7,180,440 мың теңгеге төмен/жоғары (2022 жылғы 31 желтоқсан: 7,153,047 мың теңге төмен/жоғарыда).

Клиенттерге берілген кредиттердің шоғырлануы

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша он ірі тәуелсіз тарапқа топ берген кредиттердің таза баланстық құнының шоғырлануы 72,722,733 мың теңгені немесе жиынтық кредиттік портфельдің 10.13%-н құрады (2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша: 69,772,285 теңге немесе жиынтық кредиттік портфельдің 9.75%-ы).

**ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ
ЕСКЕРТПЕЛЕР**

мың теңгемен

10. Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек

2023 және 2022 жылдардағы 31 желтоқсандағы қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешекті талдау төменде келтірілген:

	<i>2022 жылғы 12 шілде</i>	<i>2022 жылғы 31 желтоқсан</i>
Бір жылдан кем	128,851,657	107,161,691
1-ден 2 жылға дейін	90,700,921	74,363,712
2-ден 3 жылға дейін	97,111,806	79,675,046
3-тен 4 жылға дейін	97,719,533	82,899,890
4-тен 5 жылға дейін	96,203,386	77,321,687
5 жастан асқан	291,556,102	235,470,399
Ең төменгі жалдау төлемдері	802,143,405	656,892,425
Табылмаған қаржылық кірісті шегергенде		
Бір жылдан кем	(7,442,660)	(5,442,459)
1 жылдан 5 жылға дейін	(129,386,960)	(98,877,552)
5 жастан асқан	(163,730,776)	(125,626,732)
Алынбаған қаржылық кірісті шегергенде, жиыны	(300,560,396)	(229,946,743)
Күтілетін кредиттік залалдар үшін бағалау резерві	(44,118,798)	(34,866,181)
Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек	457,464,211	392,079,501

2023 жылғы 31 желтоқсандағы қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек бойынша күтілетін кредиттік залалдарға резерв мөлшерін айқындау кезінде басшылық мынадай болжамдар жасады:

- кредиттік сапаны есепке алу бойынша 1 – кезеңге жатқызылған қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек бойынша PD деңгейі қарыз алушының кредиті өтелгенге дейінгі жыл сегменті мен санына байланысты кредиттік сапаның 2-кезеңіне жатқызылған - 24.7%-65.0% бойынша 4.42%-22.7% құрады;
- 1-кезеңге жатқызылған қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек бойынша LGD деңгейі орта есеппен 10%-н, 2-кезеңге орта есеппен 9.5%-н, 3-кезеңге орта есеппен 25.45%-н құрады.

2022 жылғы 31 желтоқсандағы қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек бойынша күтілетін кредиттік залалдарға резерв мөлшерін айқындау кезінде басшылық мынадай болжамдар жасады:

- кредиттік сапаны есепке алу бойынша 1 – кезеңге жатқызылған қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек бойынша PD деңгейі 4.48% -25.92%, кредиттік сапаның 2 - кезеңіне жатқызылған бойынша - 24.62% - 74.1%, сегментке және қарыз алушының кредиті өтелгенге дейінгі жылдар санына байланысты;
- 1-кезеңге жатқызылған қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек бойынша LGD деңгейі орта есеппен 13%-н, 2-кезеңге орта есеппен 14%-н, 3-кезеңге орта есеппен 41%-н құрады.

Жоғарыда келтірілген бағалаулардың өзгеруі қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек бойынша күтілетін кредиттік шығындар бойынша резервтің мөлшеріне әсер етуі мүмкін. Мысалы, ағымдағы сәтке келтірілген ақшалай қаражаттың болжамды ағындарының таза құнының шамасы плюс/минус бір пайызға өзгерген жағдайда, 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек бойынша күтілетін кредиттік залалдар үшін резерв мөлшері 4,574,642 мың теңгеге төмен/жоғары болады (2022 жылғы 31 желтоқсан: 3,920,795 мың теңге төмен/жоғарыда).

Жоғарыда аталған фактілер қарыз алушыларға негізгі борыш пен сыйақы бойынша төлемді кейінге қалдыра отырып, қайта құрылымдауды және ұзартуды ұсынуға байланысты кредит портфелінің сапасына әсер етті.

Айта кету керек, топ қарыз алушылардың/лизинг алушылардың қаржылық жағдайының мониторингін, лизинг пен кепіл заттарының мониторингі мен сақтандырылуын, активтердің құнсыздану әдістемесін жетілдіруді қоса алғанда, активтер сапасының нашарлау тәуекелін төмендету жөніндегі іс-шараларды тұрақты негізде жүргізеді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ

мың теңгемен

Төмендегі кестеде ККЗ-ның 2023 жылға арналған резервтік өзгерістеріне талдау келтірілген:

	2023 жыл				Жиыны
	1-кезең 12 айлық күтілетін шығындар	2-кезең Кредиттік- құнсызданбаған активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдар	3-кезең Кредиттік- құнсызданған активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін залалдар	СҚКҚ Сатып алынған немесе құрылған кредиттік- құнсыздан-ған	
2023 жылғы 1 қаңтарға арналған ККЗ резерві	4,096,307	1,477,365	29,281,534	10,975	34,866,181
Жаңа құрылған немесе сатып алынған активтер	1,847,904	–	–	–	1,847,904
1 кезеңге ауыстыру	1,473,675	(1,293,313)	(180,362)	–	–
2 кезеңге ауыстыру	(988,716)	4,575,361	(3,586,645)	–	–
3 кезеңге ауыстыру	(322,883)	(4,162,469)	4,485,352	–	–
Таза (қалпына келтіру)/шығынға бағалау резервін құру	(3,048,970)	3,358,535	8,022,168	(2,768)	8,328,965
Есептен шығарылған сомалар	–	–	(924,252)	–	(924,252)
2023 жылдың 31 желтоқсанында	3,057,317	3,955,479	37,097,795	8,207	44,118,798

Төмендегі кестеде 2022 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жылдағы резервтердің өзгеруіне талдау берілген:

	2022 жыл				Жиыны
	1-кезең 12 айлық күтілетін шығындар	2-кезең Кредиттік- құнсызданбаған активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдар	3-кезең Кредиттік- құнсызданған активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін залалдар	СҚКҚ Сатып алынған немесе құрылған кредиттік- құнсызданған	
2022 жылғы 1 қаңтарға арналған ККЗ резерві	57,262	820,623	4,884,572	–	5,762,457
Бірлестік нәтижесінде танылған (6-Ескертпе)	3,079,333	1,889,268	23,610,663	–	28,579,264
Жаңа құрылған немесе сатып алынған активтер	1,836,315	–	–	10,240	1,846,555
1 кезеңге ауыстыру	2,368,109	(2,129,396)	(238,713)	–	–
2 кезеңге ауыстыру	(172,239)	2,377,450	(2,205,211)	–	–
3 кезеңге ауыстыру	(67,440)	(887,665)	955,105	–	–
Таза (қалпына келтіру)/шығынға бағалау резервін құру	(3,005,033)	(592,915)	2,378,999	735	(1,218,214)
Есептен шығарылған сомалар	–	–	(103,881)	–	(103,881)
2022 жылдың 31 желтоқсанында	4,096,307	1,477,365	29,281,534	10,975	34,866,181

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

мың теңгемен

Қаржылық жалдау портфелінің кредиттік сапасы

Төмендегі кестеде 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Қаржылық жалдау портфелінің кредиттік сапасы туралы ақпарат берілген:

	2023 жылғы 31 желтоқсан				Жиыны
	1-кезең 12 айлық күтілетін кредиттік шығындар	2-кезең Кредиттік- құнсызданба- ған активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдар	3-кезең Кредиттік- құнсызданған активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдар	СҚКҚ Сатып алынған немесе құрылған кредиттік - құнсыздан- ған	
- мерзімі өтпеген	342,744,619	9,069,658	42,035,279	23,627	393,873,183
- 30 күннен аз мерзімге өткен	23,718,616	6,213,690	15,194,337	–	45,126,643
- 31 күннен артық, бірақ 90 күннен аз мерзімге кешіктірілген	–	14,301,047	7,258,120	–	21,559,167
– 91 күннен артық, бірақ 180 күннен аз мерзімге кешіктірілген	–	–	6,004,521	–	6,004,521
– 181 күннен артық, бірақ 1 жылдан аз мерзімге кешіктірілген	–	–	4,374,881	–	4,374,881
- 1 жылдан астам мерзімге кешіктірілген	–	–	30,644,614	–	30,644,614
Залалдың бағалау резерві	366,463,235	29,584,395	105,511,752	23,627	501,583,009
	(3,057,317)	(3,955,479)	(37,097,795)	(8,207)	(44,118,798)
Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешектің жиыны	363,405,918	25,628,916	68,413,957	15,420	457,464,211

Төмендегі кестеде 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Қаржылық жалдау портфелінің кредиттік сапасы туралы ақпарат берілген:

	2022 жылғы 31 желтоқсан				Жиыны
	1-кезең 12 айлық күтілетін кредиттік шығындар	2-кезең Кредиттік- құнсызданба- ған активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдар	3-кезең Кредиттік- құнсызданған активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдар	СҚКҚ Сатып алынған немесе құрылған кредиттік - құнсыздан- ған	
- мерзімі өтпеген	346,855,319	8,301,464	19,812,337	26,536	374,995,656
- 30 күннен аз мерзімге өткен	8,169,644	876,285	2,967,254	–	12,013,183
- 31 күннен артық, бірақ 90 күннен аз мерзімге кешіктірілген	–	2,070,960	3,867,551	–	5,938,511
– 91 күннен артық, бірақ 180 күннен аз мерзімге кешіктірілген	–	–	2,145,534	–	2,145,534
– 181 күннен артық, бірақ 1 жылдан аз мерзімге кешіктірілген	–	–	3,378,714	–	3,378,714
- 1 жылдан астам мерзімге кешіктірілген	–	–	28,474,084	–	28,474,084
Залалдың бағалау резерві	355,024,963	11,248,709	60,645,474	26,536	426,945,682
	(4,096,307)	(1,477,365)	(29,281,534)	(10,975)	(34,866,181)
Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешектің жиыны	350,928,656	9,771,344	31,363,940	15,561	392,079,501

**ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІКKE ТҮСІНДІРМЕ
ЕСКЕРТПЕЛЕР**

мың теңгемен

Жалпы теңгерімдік құнның өзгеруін талдау

2023 жылы лизингтік мәмілелерді қаржыландырудың өсуі портфельдің жалпы баланстық құнының жалпы сомасы 140,575,098 мың теңгеге (2022 жылғы 31 желтоқсан: 103,501,523 мың теңге) өсуіне және портфель бойынша шығындарға бағалау резервінің 1,847,904 мың теңге мөлшерінде (2022 жылғы 31 желтоқсан: 2,049,297 мың теңге) тиісті ұлғаюына әкелді.

3-кезеңде қаржылық жалдау бойынша 5,445,608 мың теңге мөлшерінде дебиторлық берешекті өтеу (2022 жылғы 31 желтоқсан: 3,445,448 мың теңге) 2,004,089 мың теңге мөлшерінде күтілетін кредиттік шығындар резервінің төмендеуіне әкелді (2022 жылғы 31 желтоқсан: 43,970 мың теңге).

Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешекті 3-кезеңге 62,430,047 мың теңге мөлшерінде аудару (2022 жылғы 31 желтоқсан 6,667,934 мың теңге) күтілетін кредиттік шығындар резервінің 7,112,847 мың теңге мөлшерінде ұлғаюына әкелді (2022 жылғы 31 желтоқсан: 1,498,835 мың теңге).

Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешекті 3-кезеңнен 2-кезеңге ауыстыру 12,060,094 мың теңге мөлшерінде (2022 жылғы 31 желтоқсан: 4,104,654 мың теңге) күтілетін кредиттік шығындар резервінің 1,489,955 мың теңге мөлшерінде азаюына әкелді (2022 жылғы 31 желтоқсан: 1,295,421 мың теңге).

Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешекті 1-кезеңнен 2-кезеңге ауыстыру 49,009,423 мың теңге (2022 жылғы 31 желтоқсан: 3,163,355 мың теңге) 2,291,324 мың теңге (2022 жылғы 31 желтоқсан: 49,971 мың теңге) мөлшерінде күтілетін кредиттік шығындарға резервтің ұлғаюына әкелді.

Еншілес компанияны сатып алу нәтижесінде 2022 жылы (6-Ескертпе) қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешектің жалпы баланстық құны жалпы сомасы 353,319,283 мың теңгеге өсті.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

мың теңгемен

Келесі кестеде 2023 және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша, қамтамасыз ету түрлері бойынша Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешекке (шығынға бағалау резервін шегергенде) қатысты қамтамасыз ету, жалға алынған активтер және кредит сапасын арттырудың басқа да құралдары туралы ақпарат берілген:

	2023 жылғы 31 желтоқсан			2022 жылғы 31 желтоқсан		
	Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешектің баланстық құны	Қамтама-сыз етудің әділ құны-есепті кезең ішінде бааланған қамтама-сыз ету үшін	Қамтамасыз етудің әділ құны-қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек берілген күнгі жағдай бойынша бааланған қамтамасыз ету үшін	Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешектің баланстық құны	Қамтамасыз етудің әділ құны-қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек берілген күнгі жағдай бойынша бааланған қамтамасыз ету үшін	Қамтамасыз етудің әділ құны-қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек берілген күнгі жағдай бойынша бааланған қамтамасыз ету үшін
<i>1-кезең (12-айлық күтілетін кредиттік залалдар)</i>						
Көлік құралдары	355,775,945	355,775,945	–	339,425,002	339,425,002	–
Жабдық	5,847,298	5,847,298	–	9,369,092	9,369,092	–
Жылжымайтын мүлік	1,423,412	951,952	471,460	1,760,136	1,485,284	274,852
Өзге де қамтамасыз ету	359,263	286,869	72,394	374,426	374,426	–
Барлығы 1 Кезең	363,405,918	362,862,064	543,854	350,928,656	350,653,804	274,852
<i>2-кезең (Кредиттік-құнсызданған болып табылмайтын активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдар)</i>						
Көлік құралдары	19,899,183	19,899,183	–	5,384,913	5,384,913	–
Жылжымайтын мүлік	1,373,436	1,225,824	147,612	940,996	–	940,996
Жер учаскелері	–	–	–	513,214	–	513,214
Жабдық	1,683,213	1,683,213	–	150,247	150,247	–
Өзге де қамтамасыз ету	2,673,084	–	2,673,085	2,781,974	131,176	2,650,798
Барлығы 2 Кезең	25,628,916	22,808,220	2,820,697	9,771,344	5,666,336	4,105,008
<i>3-кезең (Кредиттік-құнсызданған болып табылатын активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін залалдар)</i>						
Көлік құралдары	53,396,634	53,350,433	46,201	13,623,248	13,555,655	67,593
Жабдық	6,959,977	6,959,977	–	8,442,870	8,442,870	–
Жылжымайтын мүлік	2,603,256	373,170	2,230,086	3,110,871	976,879	2,133,992
Жер учаскелері	381,976	–	381,976	–	–	–
Өзге де қамтамасыз ету	4,376,543	1,906,667	2,469,876	5,353,756	2,563,036	2,790,720
Қамтамасыз етусіз және кредиттің сапасын арттырудың басқа да құралдарынсыз	429,963	–	–	540,973	–	–
Барлығы 3 Кезең	68,413,957	62,590,247	5,393,747	31,363,940	25,538,440	5,284,527
СҚКҚ-активтер						
Көлік құралдары	15,420	15,420	–	15,561	15,561	–
СҚКҚ - активтер жиыны	15,420	15,420	–	15,561	15,561	–
Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешектің жиыны	457,464,211	448,275,951	8,758,298	392,079,501	381,874,141	9,664,387

**ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ
ЕСКЕРТПЕЛЕР***мың теңгемен***11. Қосылған құн салығы және өтеуге салынатын өзге де салықтар**

2023 және 2022 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қосылған құн салығы және өтеуге салынатын басқа салықтар келесі тармақтарды қамтиды:

	<i>2023 жылғы 31 желтоқсан</i>	<i>2022 жылғы 31 желтоқсан</i>
Өтеуге жататын қосылған құн салығы	10,486,363	8,510,678
Басқа салықтар	13,766	12,908
Қосылған құн салығы және өтеуге салынатын өзге де салықтар	10,500,129	8,523,586

12. Өзге активтер

Басқа қаржылық емес активтер келесі позицияларды қамтиды:

	<i>2023 жылғы 31 желтоқсан</i>	<i>2022 жылғы 31 желтоқсан</i>
Қорлар	4,085,980	3,296,758
Берілген алғытөлемдер	6,411,765	599,496
Басқасы	1,692,786	1,399,154
Басқа қаржылық емес активтер	12,190,531	5,295,408

Қорлар

2023 және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қорлар келесі позицияларды қамтиды:

	<i>2023 жылғы 31 желтоқсан</i>	<i>2022 жылғы 31 желтоқсан</i>
Қаржылық жалға алуға арналған жабдық	3,434,581	2,469,664
Меншікке айналдырылған кепіл мүлкі	10,622	1,049,693
Басқа материалдар	1,068,332	450,107
	4,513,535	3,969,464
Құнсыздануға арналған резерв	(427,555)	(672,706)
Қорлар	4,085,980	3,296,758

2023 жыл ішінде қарыз алушылардың берешегін өтеу ретінде алынған түрлі активтер топтың меншігіне өтті. Топ осы мүлікті қаржылық жалдау шарттары бойынша беруді жоспарлап отыр.

Берілген алғытөлемдер

2023 және 2022 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Берілген аванстар келесі позицияларды қамтиды:

	<i>2023 жылғы 31 желтоқсан</i>	<i>2022 жылғы 31 желтоқсан</i>
Ауыл шаруашылығы техникасы үшін берілген аванстар	6,371,174	553,252
Жабдық үшін берілген аванстар	10,770	10,770
Берілген басқа аванстар	41,104	46,757
	6,423,048	610,779
Құнсыздануға арналған резерв	(11,283)	(11,283)
Берілген алғытөлемдер	6,411,765	599,496

2023 және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша аванстар ауылшаруашылық техникасын, жабдықтарын және ірі қара малын кейіннен қаржылық жалға беру үшін алдын ала төлемді білдіреді.

Басқа қаржылық активтер келесі позицияларды қамтиды:

	<i>2023 жылғы 31 желтоқсан</i>	<i>2022 жылғы 31 желтоқсан</i>
Дебиторлық берешек		
«ҚазАгроӨнім» АҚ дебиторлық берешегі	8,604,856	8,711,590
Бөліп-бөліп сатып алу-сату шарттары бойынша дебиторлық берешек	5,506,686	5,224,881
Басқа дебиторлық берешек	5,785,409	5,685,329
	19,896,951	19,621,800
ККЗ астындағы резервті шегергенде	(13,813,350)	(14,028,207)
Өзге қаржы активтері	6,083,601	5,593,593

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

мың теңгемен

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 5,031,721 мың теңге сомасындағы өзге қаржы активтері 2-кезеңге жатады, 14,865,230 мың теңге сомасындағы өзге қаржы активтері 3-кезеңге жатады (2022 жылғы 31 желтоқсан: 4,106,742 мың теңге сомасындағы өзге қаржы активтері 2-кезеңге жатады, 15,515,058 мың теңге сомасындағы өзге де қаржы активтері 3-кезеңге жатады 3-кезеңге).

Төменде 2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылдағы дебиторлық берешек бойынша ККЗ резервін салыстыру берілген:

	<i>2-кезең</i>	<i>3-кезең</i>	<i>Жиыны</i>
2023 жылғы 1 қаңтарға арналған ККЗ-ның бағалау резерві	392,032	13,636,175	14,028,207
Жаңа құрылған немесе сатып алынған активтер	12,303	–	12,303
Жыл ішінде резерві қалпына келтіру	(22,731)	(5,329)	(28,060)
1 кезеңге ауыстыру	–	–	–
2 кезеңге ауыстыру	–	–	–
3 кезеңге ауыстыру	(5,533)	5,533	–
Бір кезеңнен екінші кезеңге ауысу нәтижесінде бір жылдағы ККЗ-дағы өзгерістер және бастапқы деректердің өзгеруі	71,363	1,914,031	1,985,394
Есептен шығарылған сомалар	–	(181,055)	(181,055)
Басқа шығу	–	(2,003,439)	(2,003,439)
2023 жылдың 31 желтоқсанында	447,434	13,365,916	13,813,350

Төменде 2022 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жылдағы дебиторлық берешек бойынша ККЗ резервін салыстыру берілген:

	<i>2-кезең</i>	<i>3-кезең</i>	<i>Жиыны</i>
2022 жылғы 1 қаңтарға арналған ККЗ-ның бағалау резерві	127,103	11,207,575	11,334,678
Бірлестік нәтижесінде танылды	358,542	2,539,333	2,897,875
Жаңа құрылған немесе сатып алынған активтер	13,711	219,227	232,938
Жыл ішінде резерві қалпына келтіру	(7,897)	(305,430)	(313,327)
1 кезеңге ауыстыру	–	–	–
2 кезеңге ауыстыру	–	–	–
3 кезеңге ауыстыру	(5,727)	5,727	–
Бір кезеңнен екінші кезеңге ауысу нәтижесінде бір жылдағы ККЗ-дағы өзгерістер және бастапқы деректердің өзгеруі	(93,700)	17,779	(75,921)
Есептен шығарылған сомалар	–	(48,036)	(48,036)
2022 жылдың 31 желтоқсанында	392,032	13,636,175	14,028,207

Келесі кестеде 2023 жылғы 31 желтоқсандағы және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша басқа активтердің сапасы туралы ақпарат берілген:

	<i>2023 жылдың 31 желтоқсанында</i>			<i>Жиыны</i>
	<i>1-кезең 12 айлық ККЗ</i>	<i>2-кезең Кредиттік емес активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдар- құнсызданған</i>	<i>3-кезең Кредиттік емес активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдар- құнсызданған</i>	
Өзге активтер				
- мерзімі өткен жоқ	–	2,020,112	–	2,020,112
- 181 күннен артық және 360 күннен аз мерзімге кешіктірілген	–	19,589	–	19,589
- 1 жылдан астам мерзімге кешіктірілген	–	377,194	14,865,230	15,242,424
	–	2,416,895	14,865,230	17,282,125
Күтілетін кредиттік залалдарға арналған резерв	–	(447,434)	(13,365,916)	(13,813,350)
	–	1,969,460	1,499,315	3,468,775

**ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ
ЕСКЕРТПЕЛЕР**

мың теңгемен

	<i>2022 жылдың 31 желтоқсанында</i>			
	<i>1-кезең 12 айлық ККЗ</i>	<i>2-кезең Кредиттік емес активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдар- құнсызданған</i>	<i>3-кезең Кредиттік емес активтер бойынша бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдар- құнсызданған</i>	<i>Жиыны</i>
Өзге активтер				
- мерзімі өткен жоқ	–	3,116,962	–	3,116,962
- 30 күннен аз мерзімге кешіктірілгендер;	–	73,616	–	73,616
- 31 күннен артық, бірақ 90 күннен аз мерзімге кешіктірілген	–	7,571	5,558	13,129
- 91 күннен артық және 180 күннен аз мерзімге кешіктірілген	–	–	49,319	49,319
- 181 күннен артық және 360 күннен аз мерзімге кешіктірілген	–	1,583	941,421	943,004
- 1 жылдан астам мерзімге кешіктірілген	–	388,875	14,518,760	14,907,635
	–	3,588,607	15,515,058	19,103,665
Күтілетін кредиттік залалдарға арналған резерв	–	(392,032)	(13,636,175)	(14,028,207)
	–	3,196,575	1,878,883	5,075,458

Басқа қаржы активтерінің құрамына әділ құны бойынша пайда немесе залал арқылы 2,614,826 мың теңге (2022 жылғы 31 желтоқсан: 518,135 мың теңге, мерзімі өтпеген) мөлшерінде ескеріле отырып, 30 күннен аз мерзімге мерзімі өткен дебиторлық берешек енгізілді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ

мың теңгемен

13. Акционер алдындағы берешек

	Өтеу күні	Жылына	Валюта	2023 жылғы	2022 жылғы
		номиналды		31 желтоқсан	31 желтоқсан
		пайыздық			
		мөлшерлеме, %			
	2041 жылғы				
№26 келісім бойынша қарыз	10 ақпан	1.02%	Теңге	16,881,537	15,761,242
	2032 жылғы				
№32 келісім бойынша қарыз	14 желтоқсан	1.00%	Теңге	13,197,512	14,266,721
	10 ақпан				
№25 келісім бойынша қарыз	2041 жыл	1.02%	Теңге	12,423,531	11,584,240
	2033 жылғы				
№101 келісім бойынша қарыз	14 желтоқсан	1.00%	Теңге	10,256,549	10,981,812
	2032 жылғы				
№135 келісім бойынша қарыз	14 желтоқсан	1.00%	Теңге	7,098,813	7,673,224
	2032 жылғы				
№136 келісім бойынша қарыз	14 желтоқсан	1.00%	Теңге	7,098,813	7,673,105
	2034 жылғы				
№20 келісім бойынша қарыз	31 қаңтар	1.00%	Теңге	5,812,653	6,173,952
	2025 жылғы				
№76 келісім бойынша қарыз	14 желтоқсан	1.00%	Теңге	5,216,488	7,591,082
	2034 жылғы				
№43 келісім бойынша қарыз	21 маусым	0.28%	Теңге	4,211,853	3,666,302
	2025 жылғы				
№85 келісім бойынша қарыз	14 желтоқсан	1.00%	Теңге	3,942,714	5,735,842
	2025 жылғы				
№122 келісім бойынша қарыз	14 желтоқсан	1.00%	Теңге	3,917,510	5,700,884
	2034 жылғы				
№34 келісім бойынша қарыз	28 қыркүйек	1.00%	Теңге	2,480,009	2,640,059
2018 жылғы 3 шілдедегі цессия	2024 жылғы				
шарты бойынша берешек	20 желтоқсан	5.00%	Теңге	758,401	1,121,866
2018 жылғы 3 шілдедегі					
борышты беру туралы шарт	2024 жылғы				
бойынша берешек	9 желтоқсан	3.00%	Теңге	220,160	431,405
				93,516,543	101,001,736

2023 жылы ішінде топ акционерден қаражат тартпады.

2022 жыл ішінде ҚР Ауыл шаруашылығы министрінің 2020 жылғы 24 тамыздағы № 265 бұйрығымен бекітілген «Агроөнеркәсіптік кешенді дамытуды ынталандыру жөніндегі мемлекеттік саясатты іске асыру үшін «ҚазАгро» ҰБХ» АҚ жарғылық капиталын ұлғайтуға бюджеттік инвестициялардың түзетілген қаржылық экономикалық негіздемесі («ҚЭН») шеңберінде Министрдің бұйрығымен енгізілген өзгерістер ескеріле отырып ҚР Ауыл шаруашылығының 2022 жылғы 8 сәуірдегі № 102 тобы жалпы сомасы 8,300,000 мың теңгеге қарыз алды, өтеу мерзімі - 2034 жылғы 21 маусым, номиналды пайыздық мөлшерлеме – жылдық 028%, нарықтық пайыздық мөлшерлеме-15.54%. Қарыздың мақсаты-агроөнеркәсіптік кешенді қаржыландыру, атап айтқанда сүт-тауар фермаларын салу және жаңбырлату машиналары мен тамшылатып суару жүйелерін пайдалана отырып, көкөністер мен қант қызылшасын өндіру және өңдеу жөніндегі инвестициялық жобаларды іске асыру, бұл ретте түпкілікті қарыз алушы үшін кредит беру мөлшерлемесі жылдық 6% болуға тиіс. Қарызды бастапқы тану кезінде Дисконт 4,891,183 мың теңгені құрады және мемлекеттік субсидия бойынша міндеттеме ретінде танылды. 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша осы қарыздың баланстық құны 4,211,853 мың теңгені құрады (2022 жылғы 31 желтоқсан: 3,666,302 мың теңге).

2023 жылғы 31 желтоқсандағы және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша топ акционер алдындағы берешек бойынша шектеу шарттарын сақтауға байланысты талаптарды орындады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

мың теңгемен

14. Үкімет алдындағы берешек

2023 жыл ішінде топ Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінен жылдық 0.01% номиналды пайыздық мөлшерлеменен және 2023 жылғы 15 Желтоқсанда және 2024 жылғы 30 Қарашада өтеу мерзімімен жалпы сомасы 140,000,000 мың теңгеге екі тең транш қарыз алды. Қарыз кәсіпорындарды көктемгі егіс және егін жинау жұмыстарын жүргізу кезінде қолдауға бағытталған «Кен-Дала» мемлекеттік бағдарламасы аясында алынды. Алынған ақшалай қаражат «Қазақстан Халық Банкі» АҚ-ға және «Банк ЦентрКредит» АҚ-ға жалпы сомасы 60,861,311 мың теңгеге (8-Ескертпе) жоғарыда көрсетілген бағдарламада көзделген одан әрі нысаналы мақсаттағы шартпен, сондай-ақ клиенттерге жалпы сомасы 79,138,689 мың теңгеге тікелей жіберілді (9-Ескертпе).

Алынған қарыздарды бастапқы тану кезінде 27,620,548 мың теңге мөлшеріндегі дисконт 2023 жыл ішінде оны ішінара пайдалана отырып, мемлекеттік субсидия бойынша міндеттеме ретінде көрсетілді. 18,016,573 мың теңге сомасындағы дисконттың амортизациясы Қазақстан Республикасының Үкіметі алдындағы берешек бойынша пайыздық шығындар құрамында көрсетілді. Топ шартта көзделген ақшалай қаражаттардың болашақ ағындарын дисконттау жолымен бастапқы тану кезінде қарыздың әділ құнын бағалау үшін жылдық 17.71%-дан 18.25%-ға дейінгі есептік нарықтық пайыздық мөлшерлемелерді қолданды.

2023 жылғы 29 қарашада топ 2023 жылғы 15 желтоқсанға дейін алынған 20,000,000 мың теңге мөлшерінде бірінші транштың бір бөлігі үшін мерзімді ұзарту туралы қосымша келісім жасасты. Ұзарту мерзімі 2024 жылдың 30 қарашасына дейін болды. Бастапқы өтеу мерзімін ұзарту нәтижесінде топ мемлекеттік субсидия бойынша қосымша міндеттеме ретінде көрсете отырып, 3,061,822 мың теңге сомасында қосымша дисконт таныды. Қарыздың әділ құнын бағалау үшін оны өзгерту кезінде топ жылдық 17.98% есептік нарықтық мөлшерлемені қолданды. Алынған 70,000,000 мың теңге мөлшеріндегі екінші траншты өтеу мерзімі-2024 жылғы 30 қараша өзгеріссіз қалды.

2022 жылғы 17 ақпанда топ Қазақстан Республикасының Қаржы министрлігімен жылдық 0.01% номиналды пайыздық мөлшерлеменен және 2023 жылғы 30 наурызда өтеу мерзімімен 140,000,000 мың теңге сомаға қарыз шартын жасасты. Қарыз кәсіпорындарды көктемгі егіс және егін жинау жұмыстарын жүргізу кезінде қолдауға бағытталған «Кен-Дала» мемлекеттік бағдарламасы аясында алынды. Алынған қарыз толық көлемде «Қазақстан Халық Банкі» АҚ, «First Heartland Jusan Bank» АҚ және «Банк ЦентрКредит» АҚ-ға жоғарыда көрсетілген бағдарламада көзделген одан әрі нысаналы мақсаттағы Шартпен жалпы сомасы 42,759,979 мың теңгеге (8-Ескертпе) сондай-ақ жалпы сомасы 97,240,021 мың теңгеге тікелей клиенттерге жіберілді (9-ескертпе).

Алынған қарыздарды бастапқы тану кезінде 14,420,694 мың теңге мөлшеріндегі дисконт 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған он екі ай ішінде оны ішінара пайдалана отырып, мемлекеттік субсидия бойынша міндеттеме ретінде көрсетілді. 12,079,148 мың теңге сомасындағы дисконттың амортизациясы Қазақстан Республикасының Үкіметі алдындағы берешек бойынша пайыздық шығындар құрамында көрсетілді. Топ шартта көзделген ақшалай қаражаттардың болашақ ағындарын дисконттау жолымен бастапқы тану кезінде қарыздың әділ құнын бағалау үшін жылдық 12.30%-дан 16.74%-ға дейінгі есептік нарықтық пайыздық мөлшерлемелерді қолданды.

2022 жылдың 30 қарашасында топ 2023 жылдың 30 қарашасына дейін алынған қарыздың осы күнге дейін өтелмеген бөлігі үшін мерзімді ұзарту туралы қосымша келісім жасады. Ұзарту күніне алынған қарыздың өтелмеген бөлігі 70,000,000 мың теңгені құрады. Бастапқы өтеу мерзімін ұзарту нәтижесінде топ мемлекеттік субсидия бойынша қосымша міндеттеме ретінде көрсете отырып, 6,910,697 мың теңге сомасында қосымша дисконт таныды. Қарыздың әділ құнын бағалау үшін оны өзгерту кезінде топ жылдық 16.77% есептік нарықтық мөлшерлемені қолданды.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша алынған қарыздардың баланстық құны 6,594 мың теңге сомасында есептелген пайыздарды қоса алғанда, 77,340,798 мың теңгені құрады (2022 жылғы 31 желтоқсанда: 117 мың теңге сомасында есептелген пайыздарды қоса алғанда, 60,747,873 мың теңге).

15. Мемлекеттік және бюджеттік ұйымдар алдындағы берешек

	Өтеу жылдары	Жылына номиналды пайыздық мөлшерлеме, %		2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
		Валюта	Валюта		
Мемлекеттік және бюджеттік ұйымдар алдындағы қарыздар	2024-2033 жылдар	0.01%	Теңге	187,590,651	182,541,555
Мемлекеттік және бюджеттік ұйымдар алдындағы қарыздар	2027-2028 жыл	1.00%	Теңге	933,695	308,887
				188,524,346	182,850,442

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

мың теңгемен

2023 жыл ішінде топ 1,500,000 мың теңге сомасында қарыз алды. Көрсетілген сомадан 1,000,000 мың теңге түпкілікті қарыз алушыларға кредит беру мақсатында тартылды (түпкілікті қарыз алушыларға кредит беру, оның ішінде Атырау облысының стартап-жобаларына кредит беру арқылы ауылдық елді мекендердегі шағын және орта бизнесті қолдау). Сыйақы мөлшерлемесі-жылдық 1%, өтеу мерзімі 2028 жылы. Қалған 500,000 мың теңге Ұлытау облысының агроөнеркәсіптік кешен субъектілеріне жаңа ауыл шаруашылығы техникасы мен жабдықтарын сатып алуға кредит беру мақсатында тартылды. Сыйақы мөлшерлемесі-жылдық 0,01%, өтеу мерзімі 2033 жылы. Алынған барлық қарыздар бойынша топ қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте тиісті кезеңдерде ішінара пайдаланылған мемлекеттік субсидия бойынша міндеттеме ретінде бастапқы танылған кезде 823,769 мың теңге мөлшерінде дисконтты мойындады. Топ шарттарда көзделген ақшалай қаражаттардың болашақ ағындарын дисконттау жолымен бастапқы тану кезінде жоғарыда көрсетілген қарыздардың әділ құнын бағалау үшін жылдық 14.74% – 15.56% есептік нарықтық пайыздық мөлшерлемелерді қолданды.

2022 жыл ішінде топ ауылдық елді мекендерде және шағын қалаларда бизнес жобаларды іске асыру үшін қатысушыларды микрокредиттеу және қатысушыларды микрокредиттеу үшін МҚҰ/КС қорландыру мақсатында 0.01% номиналды пайыздық мөлшерлеменен 006 «Ауылдық елді мекендерде және шағын қалаларда микрокредиттеу үшін облыстық бюджеттерді кредиттеу» бюджеттік бағдарламасы бойынша 30,928,726 мың теңге қарыз алды 7 жылдан кейін өтеу мерзімі бар жылдық, сондай-ақ, Атырау облысы әкімдігінен 5 жыл мерзімге жылдық 1.00% номиналды сыйақы мөлшерлемесімен ауылдағы шағын және орта бизнесті қолдау шеңберінде 500,000 мың теңге. Алынған барлық қарыздар бойынша топ қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте тиісті кезеңдерде ішінара пайдаланылған мемлекеттік субсидия бойынша міндеттеме ретінде бастапқы танылған кезде 18,274,080 мың теңге мөлшерінде дисконтты мойындады. Топ шарттарда көзделген ақшалай қаражаттардың болашақ ағындарын дисконттау жолымен бастапқы тану кезінде жоғарыда көрсетілген қарыздардың әділ құнын бағалау үшін жылдық 14.12% – 15.20% есептік нарықтық пайыздық мөлшерлемелерді қолданды.

2023 жылдың 31 желтоқсанындағы және 2022 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша топ кредит берушілермен келісімдердің шектеу шарттарын сақтауға байланысты талаптарды орындады.

16. Кредиттік ұйымдардың қаражаты

2023 және 2022 жылдардағы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша кредиттік ұйымдардың қаражатына мыналар кіреді:

	<i>Валюта</i>	<i>Жылына номиналды пайыздық мөлшерлеме, %</i>	<i>Өтеу мерзімі</i>	<i>2023 жылғы 31 желтоқсан</i>	<i>2022 жылғы 31 желтоқсан</i>
«Қазақстан Халық Банкі» АҚ					
28.12.2023 жылғы № KD 02-22-51-02 ДБЗ	Теңге	17.75%	2029 жыл	35,953,102	–
02.12.2022 жылғы № KD 02-22-51-01 ДБЗ	Теңге	18.00%	2027 жыл	32,432,000	40,600,000
05.10.2023 жылғы № KD 02-19-16-26 ДБЗ	Теңге	18.00%	2024 жыл	10,440,000	–
2019-2021жж. № KD 02-19-16-01/ДБЗ № KD 02-19-16-26 ДБЗ	Теңге	12.00%	2024-2025 жж.	17,109,404	27,637,582
«Ситибанк Қазақстан» АҚ					
2023 жылы алынған транштар	Теңге	17.70–18.46%	2024 жыл	12,117,720	–
2022 жылы алынған транштар	Теңге	16.80%	2023 жыл	–	8,284,037
«Өнеркәсіпті дамыту қоры» АҚ					
01.11.2023 жылғы №9-ҚШ	Теңге	0.35%	2038 жыл	3,205,442	–
13.08.2022 жылғы № 5-ҚШ	Теңге	0.35%	2042 жыл	3,325,877	3,000,898
Кредиттік ұйымдардың қаражаты				114,583,545	79,522,517

2023 жылғы 5 қазанда «Қазақстан Халық Банкі» АҚ-дан ауыл шаруашылығы техникасы мен жабдықтарын сатып алуға, сондай-ақ жалпы корпоративтік мақсаттар үшін 4 ай мерзімге және жылдық 18% номиналды сыйақы мөлшерлемесімен 10,000,000 мың теңге сомасында қарыз қаражаты тартылды.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

мың теңгемен

2023 жылғы 28 желтоқсанда «Қазақстан Халық Банкі» АҚ-нан 35,900,000 мың теңге сомасында, топтың айналым қаражатын толықтыруға 6 жыл мерзімімен және жылдық 17.75% номиналды сыйақы мөлшерлемесімен қарыз қаражаты тартылды.

2023 жылғы 1 қарашада №9-ҚШ қарыз шартына қол қойылды. Қарыздың жалпы сомасы – 20,000,000 мың теңге, Қарыз мерзімі – 2038 жылғы 25 қазанға дейін, номиналды сыйақы мөлшерлемесі-жылдық 0.35%, бастапқы тану кезінде қарыздың әділ құнын есептеу үшін қолданылған нарықтық мөлшерлеме 14.25% құрады. Нарықтық мөлшерлемеден төмен мөлшерлеме бойынша қарыз алудың пайдасы мемлекеттік субсидия ретінде танылды, ол қарызды тану күніне 16,846,775 мың теңгені құрады.

Қарыздардың нысаналы мақсаты-қаржылық лизингке одан әрі беру үшін отандық өндірістің өздігінен жүретін ауыл шаруашылығы техникасын сатып алуды қаржыландыру.

2023 жыл ішінде топ айналым капиталын толықтыру мақсатында «Ситибанк Қазақстан» АҚ-нан жалпы сомасы 20,067,000 мың теңгеге қарыз қаражатын тартты, жылдық 1 жыл және номиналды сыйақы мөлшерлемесі 17.70-18.46%.

2023 жыл ішінде топ кредиттік ұйымдардың қарыз қаражаты бойынша 34,723,201 мың теңге (2022 жыл ішінде: 6,898,950 мың теңге) мөлшерінде негізгі борышты жоспарлы өтеуді жүргізді.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2021 жылғы 2 қыркүйектегі № 604 қаулысымен айқындалған тәртіппен және шарттарда қоршаған ортаны жақсартуға бағытталған өңдеу өнеркәсібі мен агроөнеркәсіптік саладағы жобаларды қаржыландыру шеңберінде топ «Өнеркәсіпті дамыту қоры» АҚ-мен мынадай келісімдерге қол қойды. 2022 жылғы 13 тамызда №5-ҚШ қарыз шартына қол қойылды. Қарыздың жалпы сомасы-30,000,000 мың теңге, Қарыз мерзімі - 2042 жылғы 7 тамызға дейін, сыйақының номиналды мөлшерлемесі-жылдық 0.35%, бастапқы тану кезінде қарыздың әділ құнын есептеу үшін қолданылған нарықтық мөлшерлемелер 13.8%-дан 14.19%-ға дейін қалдырды. Нарықтық мөлшерлемеден төмен мөлшерлеме бойынша қарыз алудың пайдасы мемлекеттік субсидия ретінде танылды, ол қарызды тану күніне 27,097,318 мың теңгені құрады.

2022 жылғы 2 желтоқсанда «Қазақстан Халық Банкі» АҚ-нан 40,000,000 мың теңге сомасында, топтың айналым қаражатын толықтыруға, мерзімі 5 жыл және жылдық 18.00% номиналды сыйақы мөлшерлемесімен қарыз қаражаты тартылды.

2022 жыл ішінде топ «Ситибанк Қазақстан» АҚ-дан 2023 жылғы қаңтарда өтеу мерзімімен және номиналды сыйақы мөлшерлемесімен-жылдық 16.80% айналым капиталын толықтыру мақсатында жалпы сомасы 8,277,000 мың теңгеге қарыз қаражатын тартты.

17. Шығарылған борыштық бағалы қағаздар

Теңгемен номиналданған Шығарылған борыштық бағалы қағаздар мынадай позицияларды қамтиды:

			Номиналды құны		Теңгерімдік құны		
	Орналас- тыру күні	Өтеу күні	Жылдық пайыздық мөлшер леме, %	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
Тұрақты кірісті облигациялар	2022 жылғы 28 шілде 2021 жылғы	2029 жылғы 28 шілде 2028 жылғы	16.85%	50,000,000	40,167,244	52,514,871	42,679,970
Тұрақты кірісті облигациялар (4-ші облигациялық бағдарламаның 1-ші шығарылымы)	2020 жылғы 20 тамыз	2026 жылғы 20 тамыз	11.90%	40,000,000	40,000,000	41,594,821	41,573,931
Тұрақты кірісті облигациялар (4-ші облигациялық бағдарламаның 6-шы шығарылымы)	2019 жылғы 10 қазан	2026 жылғы 10 қазан	10.75%	39,475,017	39,475,017	40,413,755	40,411,419
Тұрақты кірісті облигациялар (4-ші облигациялық бағдарламаның 9-шы шығарылымы)	2021 жылғы 30 маусым	2031 жылғы желтоқсан	15.00%	35,000,000	35,000,000	39,817,201	40,385,211
Тұрақты кірісті облигациялар (4-ші облигациялық бағдарламаның 2-ші шығарылымы)	2021 жылғы 21 тамыз	2031 жылғы 21 тамыз	11.50%	30,000,000	30,000,000	31,820,833	30,095,834
Тұрақты кірісті облигациялар (4-ші облигациялық бағдарламаның 2-ші шығарылымы)	2020 жылғы 26 тамыз	2030 жылғы 26 тамыз	10.75%	30,496,202	30,496,202	31,582,622	31,583,999

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

мың теңгемен

			Жыл-дық пайыздық мөлшер-леме, %	Номиналды құны		Теңгерімдік құны	
	Орналас-тыру күні	Өтеу күні		2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан	2023 жылғы 31 желтоқсан	2022 жылғы 31 желтоқсан
	2021 жылғы 21 желтоқсан	2031 жылғы 21 желтоқсан					
Тұрақты кірісті облигациялар	2021 жылғы 21 желтоқсан	2031 жылғы 21 желтоқсан	11.50%	25,000,000	25,000,000	25,079,159	25,079,108
Тұрақты кірісті облигациялар (3-ші облигациялық бағдарламаның 2-ші шығарылымы)	2023 жылғы 12 шілде	2030 жылғы 12 шілде	19,25%	20,000,000	–	21,774,763	–
Тұрақты кірісті облигациялар (2-ші облигациялық бағдарламаның 4-ші шығарылымы)	2020 жылғы 17 маусым	2024 жылғы 24 желтоқсан	12.00%	20,000,000	20,000,000	19,868,067	19,673,924
Тұрақты кірісті облигациялар (2-ші облигациялық бағдарламаның 3-ші шығарылымы)	2019 жылғы 24 желтоқсан	2024 жылғы 24 желтоқсан	12.00%	19,983,000	19,983,000	19,789,366	19,606,415
Купондық облигациялар шығару)	2022 жылғы 27 маусым	2025 жылғы 30 сәуір	13.00%	15,000,000	15,000,000	15,550,084	14,239,833
Тұрақты кірісті облигациялар (3-ші облигациялық бағдарламаның 4-ші шығарылымы)	2022 жылғы 28 қараша	2025 жылғы 30 сәуір	14.50%	10,000,000	10,000,000	10,131,260	10,130,207
Тұрақты кірісті облигациялар (3-ші облигациялық бағдарламаның 4-ші шығарылымы)	2021 жылғы 27 мамыр	2026 жылғы 27 мамыр	11.50%	9,350,000	9,350,000	9,451,552	9,451,551
Бизнесті біріктіру нәтижесінде танылған тұрақты кірісті облигациялар (1-ші облигациялық бағдарламаның 1-ші шығарылымы)	2014 жылғы 30 желтоқсан	2026 жылғы 30 наурыз	10.07%	5,189,000	5,189,000	5,450,266	5,189,000
Тұрақты кірісті облигациялар (3-ші облигациялық бағдарламаның 2-ші шығарылымы)	2016 жылғы 22 желтоқсан	2026 жылғы 22 маусым	14.00%	5,000,000	5,000,000	5,366,910	5,016,674
Тұрақты кірісті облигациялар (4-ші облигациялық бағдарламаның 7-ші шығарылымы)	2015 жылғы 12 маусым	2024 жылғы 12 маусым	8.50%	3,950,000	3,950,000	3,965,897	3,962,052
Тұрақты кірісті облигациялар (4-ші облигациялық бағдарламаның 7-ші шығарылымы)	2021 жылғы 27 қазан	2031 жылғы 27 қазан	7.10%	5,000,000	5,000,000	3,909,282	3,821,911
Бизнесті біріктіру нәтижесінде танылған тұрақты кірісті облигациялар (1-ші облигациялық бағдарламаның 2-ші шығарылымы)	2015 жылғы 21 қазан	2026 жылғы 21 сәуір	10.07%	2,300,000	2,300,000	2,345,035	2,345,035
Тұрақты кірісті облигациялар (1-ші облигациялық бағдарламаның 3-ші шығарылымы)	2014 жылғы 16 шілде	2023 жылғы 16 қаңтар	8.00%	–	16,952,250	–	17,567,283
Тұрақты кірісті облигациялар (1-ші облигациялық бағдарламаның 3-ші шығарылымы)	2018 жылғы 8 қараша	2023 жылғы 8 қараша	12.00%	–	11,421,360	–	11,615,891
Тұрақты кірісті облигациялар (2-ші облигациялық бағдарламаның 1-ші шығарылымы)	2014 жылғы 20 тамыз	2023 жылғы 20 ақпан	8.50%	–	10,000,000	–	10,298,860
				365,743,219	374,284,073	380,425,744	384,728,108

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР*мың теңгемен*

2023 жылғы 12 шілдеде топ өтеу мерзімі 2030 жылғы 12 шілдеге дейін номиналды құны 20,000,000 мың теңге KZ2C00009843 (КАFIb13) купондық облигацияларын шығарды. Борыштық бағалы қағаздар жасалған қаржылық лизинг шарттарына сәйкес егін жинау жұмыстарын қаржыландыру үшін шығарылды.

Қаржыландыру қажеттілігін жабу үшін 2023 жылғы 16 маусымда номиналды құны 9,832,756 мың теңге болатын нарықтық инвесторлардың кең ауқымы арасында KZ2C00008514 (КАFIb12) облигацияларын қосымша орналастыру бойынша жұмыс жүргізілді.

Облигациялардың айналыс мерзімінің аяқталуына байланысты топ өтеуді жүзеге асырды:

- 2023 жылғы 24 қаңтар - KZ2C00002749 (КАFIb3) облигацияларының сомасы 17,630,340 мың теңге, оның ішінде номиналды құны 16,952,250 мың теңге және купондық сыйақысы 678,090 мың теңге;
- 2023 жылғы 21 қаңтар - KZ2C00002731 (АGККb4) облигацияларының сомасы 10,425,000 мың теңге, оның ішінде номиналды құны 10,000,000 мың теңге және купондық сыйақысы 425,000 мың теңге;
- 2023 жылғы 13 қараша - KZ2C00003747 (КАFIb7) облигацияларының сомасы 12,720,000 мың теңге, оның ішінде номиналды құны 12,00,000 мың теңге және купондық сыйақысы 720,000 мың теңге.

2022 жыл ішінде топ жалпы номиналды сомасы 50,230,366 мың теңгеге облигациялар шығаруды жүзеге асырды:

- 2022 жылғы 28 шілдеде топ жалпы номиналды құны 40,230,366 мың теңге болатын, өтеу мерзімі 2029 жылғы 28 шілдеге дейін 16.85% купондық мөлшерлеменен шығарылған үшінші облигациялық бағдарлама (KZ2C00008514) шегінде облигациялардың бірінші шығарылымын орналастырды. Облигациялар шығарудан түскен қаражат топтың міндеттемелерін одан әрі лизингке беру және қызмет көрсету үшін әртүрлі ауылшаруашылық техникаларын сатып алуды қаржыландыруға жұмсалды;
- 2022 жылғы 28 қарашада топ өтеу мерзімі 2025 жылғы 30 сәуірге дейін 14.5% купондық мөлшерлеменен шығарылған номиналды құны 10,000,000 мың теңгелік купондық облигацияларды (KZ2C000009116) орналастырды. Облигациялар шығарудан түскен қаражат агроөнеркәсіптік кешен субъектілеріне одан әрі қаржы лизингіне беру үшін лизинг заттарын сатып алуды қаржыландыру үшін пайдаланылды.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша топ Шығарылған борыштық бағалы қағаздар бойынша шектеу шарттарын орындау жөніндегі талаптарды сақтайды.

18. Өзге міндеттемелер

Басқа қаржылық емес міндеттемелер келесі позицияларды қамтиды:

	<i>2023 жылғы 31 желтоқсан</i>	<i>2022 жылғы 31 желтоқсан</i>
Алынған алғытөлемдер	5,013,679	6,900,816
Болашақ кезеңдердің кірістері	1,521,644	1,374,885
Төлеуге берілетін өзге де салықтар	304,007	286,260
Басқасы	623,664	319,041
Басқа қаржылық емес міндеттемелер	7,462,994	8,881,002

Алынған алғытөлемдер

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 5,013,679 мың теңге сомасында алынған аванстар (2022 жылғы 31 желтоқсан: 6,900,816 мың теңге) клиенттер қаржылық жалдауға арналған, қаржылық жалдау шарттарының талаптары бойынша сатып алынған, бірақ жалға алушыға әлі берілмеген мүлік үшін жүргізген алдын ала төлемді, сондай-ақ қаржылық жалдау және алынған басқа аванстар.

Басқа қаржылық міндеттемелер келесі позицияларды қамтиды:

	<i>2023 жылғы 31 желтоқсан</i>	<i>2022 жылғы 31 желтоқсан</i>
Жеткізушілер алдындағы кредиторлық берешек	5,793,364	3,070,663
Жастарға шағын кредит беру	3,502,034	–
Шартты міндеттемелер бойынша ККЗ резерві (25-ескертілме)	2,149,547	855,497
Кредиторлық берешек	594,633	714,304
Ауылдық ипотека	196,501	3,015,774
Цессия шарттары бойынша берешек	20,385	20,385
БҰҰ-дан алынған қарыздар	6,883	16,061
Өзге қаржылық міндеттемелер	12,263,347	7,692,684

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР*мың теңгемен**Жеткізушілер алдындағы кредиторлық берешек*

2023 және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жеткізушілер алдындағы кредиторлық берешек негізінен келесідей ұсынылған мүлікті кейіннен қаржылық жалға беру үшін жеткізушілер алдындағы топтың қарызын қамтиды:

	<i>2023 жылғы 31 желтоқсан</i>	<i>2022 жылғы 31 желтоқсан</i>
Ауыл шаруашылығы техникасы	3,295,074	2,354,428
Жабдық	1,674,452	133,401
Ірі қара мал	761	746
Басқасы	823,077	582,088
Жеткізушілер алдындағы кредиторлық берешек	5,793,364	3,070,663

Жастарға шағын кредит беру

2022 жылғы 30 желтоқсанда Қазақстан Республикасының Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрі 2022 жылғы 7 ақпандағы №47 кәсіпкерлік бастамаға жәрдемдесу жөніндегі шараларды ұйымдастыру және қаржыландыру қағидаларына өзгерістер мен толықтырулар енгізді. Енгізілген өзгерістерге сәйкес агент – топ арқылы жастарға микрокредит берудің жаңа тетігі құрылды. Осы мақсаттар үшін 2023 жылдың наурыз айында топ әр облыстың мемлекеттік Жұмыспен қамту және әлеуметтік қорғау департаменттері шешім қабылдағаннан кейін жастарды кейіннен бөлу үшін 28,980,000 мың теңге алды. Қаржыландырумен жастар арасынан шамамен 5,800 кәсіпкерлік субъектісін қамту жоспарлануда. Номиналды пайыздық мөлшерлемесі 2.50% және кредиттеу мерзімі 5-7 жыл болатын 21-35 жас аралығындағы адамдарға микрокредиттер беру болжанады. Өз кезегінде топ агенттің қызметтері үшін келісілген комиссиялық пайызды алады. 2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған кезеңде жастарға микрокредит беру жөніндегі топтың комиссиялық сыйақысы 219,139 мың теңгені құрады (2022 жыл: жоқ, өйткені сенім білдірілген агенттің функциясы 2023 жылы қабылданған.)

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша жастарға микрокредит беру жөніндегі өзге де қаржылық міндеттемелердің шамасы негізінен жергілікті атқарушы органдардан алынған, бірақ түпкі пайдаланушыларға әлі берілмеген қаражаттың шамасын қамтиды.

Ауылдық ипотека

Топ ауылдық жерлерде ипотеканы қаржыландырудың мемлекеттік бағдарламасында сенім білдірілген агент ретінде қызмет етті және клиенттерге берілген кредиттер бойынша берешек сомасының жылдық 2.5%-дан 3.00%-на дейінгі қаражатты басқару комиссиясын алды. 2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішінде топтың ауылдық ипотека бойынша комиссиялық сыйақысы 517,328 мың теңгені құрады (2022 жылы: 2,118,776 мың теңге).

2023 жылғы 31 наурызда ауылдық жерлерде ипотеканы қаржыландырудың мемлекеттік бағдарламасында сенім білдірілген агенттің функциялары тұрғын үй сертификаттары шеңберінде берілген ипотекалық қарыздар бойынша сенім білдірілген агенттің функцияларын қоспағанда, «Отбасы банк» АҚ-ға берілді.

19. Салық салу

Корпоративтік табыс салығы бойынша шығындар мынадай тармақтарды қамтиды:

	<i>2023 жыл</i>	<i>2022 жыл</i>
Ағымдағы корпоративтік табыс салығы бойынша шығындар	(4,673,188)	(4,643,424)
Кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы бойынша шығындар- уақытша айырмашылықтардың пайда болуы және азаюы	(6,814,825)	1,813,108
Корпоративтік табыс салығы бойынша шығындар	(11,488,013)	(2,830,316)
	<i>2023 жыл</i>	<i>2022 жыл</i>
Бизнесті біріктіру нәтижесінде танылды	–	–
Пайда немесе залал туралы шоғырландырылған есепте танылған кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы	(6,814,825)	1,813,108
Капиталда танылған кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы	–	(53,951)
Кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығының өзгеруі	(6,814,825)	1,759,157

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР*мың теңгемен*

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша топтың корпоративтік табыс салығы бойынша қысқа мерзімді активтері 2,270,712 мың теңгені құрады (2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша: 1,950,809 мың теңге сомасындағы активтер). Топ үшін корпоративті табыс салығының мөлшерлемесі 2023 және 2022 жылдары 20.0% құрады.

Корпоративті табыс салығының тиімді мөлшерлемесі ресми табыс салығының мөлшерлемесінен өзгеше. Төменде ресми мөлшерлеме бойынша есептелген корпоративтік табыс салығы бойынша шығындарды қаржылық есептілікте көрсетілген корпоративтік табыс салығы бойынша шығындармен салыстыру келтірілген:

	<u>2023 жыл</u>	<u>2022 жыл</u>
Корпоративтік табыс салығы бойынша шығындарға дейінгі пайда	41,043,155	22,365,644
Корпоративтік табыс салығының ресми мөлшерлемесі	20%	20%
Ресми салық мөлшерлемесі бойынша корпоративтік табыс салығы бойынша теориялық шығындар	(8,208,631)	(4,473,129)
Мемлекеттік бағалы қағаздардан салық салынбайтын табыс	207,005	120,265
Шегерімге жатқызылмайтын түрленім бойынша шығындар	(5,968,800)	–
Шегерілмейтін кредиттік залалдар бойынша шығындар/тарату бойынша салық салынбайтын кірістер	(3,471,106)	(648,560)
Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек бойынша салық салынбайтын пайыздық кіріс	6,822,955	2,672,080
Төлем көзінен ұсталған КТС бойынша шығындар	(453,911)	(224,729)
Шегерімге жатқызылмайтын өзге де шығындар	(415,525)	(276,243)
Корпоративтік табыс салығы бойынша шығындар	(11,488,013)	(2,830,316)

Капитал ретінде танылған кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы келесідей бөлінеді:

	<u>2023 жыл</u>	<u>2022 жыл</u>
Активтер бойынша	–	–
Міндеттемелер бойынша	–	(53,951)
Капитал құрамында танылған корпоративтік табыс салығы бойынша шығын	–	(53,951)

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

мың теңгемен

31 желтоқсанға кейінге қалдырылған табыс салығы бойынша активтер мен міндеттемелер, сондай-ақ олардың тиісті жылдардағы қозғалысы мынадай позицияларды қамтиды:

	2021 жыл	Уақыт айырмашылықтарының пайда болуы және төмендеуі			2022 жыл	Уақыт айырмашылықтарының пайда болуы және төмендеуі			2023 жыл
		«КАФ» АҚ сатып алу	Пайда немесе залал туралы шоғырландырылған есепте	Капитал құрамында		Пайда немесе залал туралы шоғырландырылған есепте	Капитал құрамында		
Шегерілетін уақыт айырмашылықтарының салық әсері									
Клиенттерге берілген кредиттер	18,087,022	38,233	3,329,911	–	21,455,166	(8,060,302)	–	13,394,864	
Клиенттерге берілген кредиттер	392,355	–	(332,715)	–	59,640	85,783	–	145,423	
Өзге активтер	728,962	471,964	(204,169)	–	996,757	(81,581)	–	915,176	
Қысқа мерзімді бағалау міндеттемелері	230,884	61,441	58,614	–	350,939	61,772	–	412,711	
Мемлекеттік субсидиялар	6,728,365	–	5,601,512	–	12,329,877	299,547	–	12,629,424	
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	865,519	(189,110)	(63,954)	–	612,455	(29,579)	–	582,876	
Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек	–	65,538	23,833	–	89,371	62,089	–	151,460	
Кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы бойынша активтер	27,033,107	448,066	8,413,032	–	35,894,205	(7,662,271)	–	28,231,934	
Салық салынатын уақытша айырмашылықтардың салықтық әсері									
Акционер алдындағы берешек	(16,561,412)	(7,647,526)	(37,313)	(53,951)	(24,300,202)	1,447,384	–	(22,852,818)	
Мемлекеттік және бюджеттік ұйымдар, Үкімет алдындағы берешек	(16,696,324)	–	(1,725,784)	–	(18,422,108)	2,640,421	–	(15,781,687)	
Негізгі құралдар және материалдық емес активтер	(389,822)	(35,112)	242,806	–	(182,128)	(3,992)	–	(186,120)	
Кредиттік ұйымдардың қаражаты	–	(258,531)	(5,079,633)	–	(5,338,164)	(3,236,367)	–	(8,574,531)	
Кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы бойынша міндеттемелер	(33,647,558)	(7,941,169)	(6,599,924)	(53,951)	(48,242,602)	847,446	–	(47,395,156)	
Кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы бойынша таза активтер/(міндеттемелер)	(6,614,451)	(7,493,103)	1,813,108	(53,951)	(12,348,397)	(6,814,825)	–	(19,163,222)	

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР*мың теңгемен*

Корпоративтік табыс салығы бойынша кейінге қалдырылған активтер шотына актив пайдаланылуы мүмкін болашақ салық салынатын пайданың қол жетімді болу ықтималдығы бар көлемде ғана танылады.

20. Мемлекеттік субсидиялар

	<i>2023 жылғы 31 желтоқсан</i>	<i>2022 жылғы 31 желтоқсан</i>
Агробизнесі дамыту Бағдарламасы шеңберінде мемлекеттік және бюджеттік ұйымдардан және акционерден қарыз түрінде Қазақстан Республикасының Үкіметінен алынған мемлекеттік субсидиялар	63,147,121	61,649,385
Қарыз алушыларға берілген қарыздар бойынша негізгі соманы және пайыздарды ішінара субсидиялау үшін Қазақстан Республикасы Ауыл шаруашылығы министрлігінен алынған мемлекеттік субсидиялар	3,105,769	3,173,708
Мемлекеттік субсидиялар	66,252,890	64,823,093

Үкіметтен алынған мемлекеттік субсидиялар

Топ мемлекеттік субсидиялар ретінде мемлекеттік және бюджеттік ұйымдардан тартылған қарыздар бойынша төмен пайыздық мөлшерлеме арқылы берілген пайда сомасын көрсетті.

	<i>2023 жыл</i>	<i>2022 жыл</i>
1 қаңтарға	61,649,385	33,641,832
Қазақстан Республикасының Үкіметінен Қаржы министрлігінен қарыз түрінде алынған мемлекеттік субсидиялар (14-Ескертпе)	27,620,548	14,420,694
Кредиттік ұйымдардың қаражатынан алынған мемлекеттік субсидиялар (16-Ескертпе)	16,846,775	27,097,318
Қазақстан Республикасының Үкіметінен Қаржы министрлігінен қарыздарды өзгерту түрінде алынған мемлекеттік субсидиялар (14-Ескертпе)	3,061,822	6,910,697
Қазақстан Республикасының Үкіметінен жергілікті атқарушы органдардан қарыз түрінде алынған мемлекеттік субсидиялар (15-Ескертпе)	823,769	18,274,080
Акционерден қарыздар арқылы алынған мемлекеттік субсидиялар (13-Ескертпе)	–	4,891,183
«Нәтижелі жұмыспен қамтуды және жаппай кәсіпкерлікті дамытудың 2017-2021 жылдарға арналған бағдарламасы» (бұдан әрі - «Искер») шеңберінде қарыз алушыларға кредиттер беру үшін мемлекеттік субсидияны пайдалану (9-Ескертпе)	(4,210,928)	(10,911,036)
«Кен-Дала» мемлекеттік бағдарламасы шеңберінде банктерге кредиттер беру үшін мемлекеттік субсидияны пайдалану (8-Ескертпе)	(6,765,769)	(3,539,813)
«Кен-Дала» мемлекеттік бағдарламасы шеңберінде Қарыз алушы клиенттерге кредиттер беру үшін мемлекеттік субсидияны пайдалану (9-Ескертпе) (өтелетін бөлігі)	(13,431,629)	(9,230,104)
«Жұмыспен қамту 2020-2021 жол картасы» және «Еңбек» мемлекеттік бағдарламасы шеңберінде Қарыз алушы клиенттерге кредиттер беру үшін мемлекеттік субсидияны пайдалану (9-Ескертпе)	(2,750,618)	(2,833,242)
Холдингтен алынған қарыздар шеңберінде Қарыз алушы клиенттерге кредиттер беру үшін мемлекеттік субсидияны пайдалану (9-Ескертпе)	(2,478,012)	(1,651,777)
Мемлекеттік субсидияны пайдалану (9-Ескертпе)	–	(8,732,054)
Кезеңдегі амортизация (24-ескертпе)	(17,218,222)	(6,688,393)
Мемлекеттік субсидиялар	63,147,121	61,649,385

Қазақстан Республикасының Үкіметінен Қаржы министрлігінен қарыз түрінде алынған мемлекеттік субсидиялар

Мемлекеттік субсидия бойынша міндеттеме бастапқы танылғаннан кейін топ мемлекеттік бағдарламалардың шарттары орындалғаннан кейін қарыз алушыларға берілген жеңілдікті шарттардағы берешек сомасына сәйкес келетін соманы пайда немесе залал құрамына жатқызады (8, 9-ескертпелер). Топ кредиттер бойынша төмен сыйақы мөлшерлемесі арқылы түпкілікті қарыз алушыларға пайданы бөлу бойынша міндеттеме алады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР*мың теңгемен*

2023 жыл ішінде пайда немесе залал құрамына аударылған мемлекеттік субсидиялар (24-Ескертпе) 46,855,178 мың теңгені құрады және «өзге кірістер/шығындарға» енгізілді (2022 жыл ішінде: 43,586,419 мың теңге).

Ауыл шаруашылығы министрлігінен алынған мемлекеттік субсидиялар

	2023 жыл	2022 жыл
1 қаңтарға	3,173,708	6,873,178
Кезең ішінде алынды	16,381,165	18,595,885
Ауыл шаруашылығы министрлігіне қайтарылды/арнайы шарттарды орындаған нақты қарыз алушыларға берілді	(6,606,995)	(13,417,800)
Ерекше шарттарды орындаған нақты қарыз алушылардың есептелген пайыздары бойынша берешекті есептеу арқылы субсидияны пайдалану	(9,842,109)	(8,877,555)
31 желтоқсанға	3,105,769	3,173,708

Ауыл шаруашылығы министрлігінен алынған мемлекеттік субсидиялар инвестициялық жобаларға және жаңа немесе бұрын пайдаланылмаған техникалар мен жабдықтарды сатып алуға кредит алған қарыз алушылардың негізгі қарызы мен пайызын ішінара өтеу үшін пайдаланылады. Осы субсидияларды алу үшін қарыз алушылар белгілі бір шарттарды орындауы керек.

21. Меншікті капитал*Акционерлік капитал*

2023 жылғы маусымда акционердің 2023 жылғы 14 маусымдағы № 23/23 шешіміне сәйкес қосымша шығарылым арқылы топтың жарияланған жай акцияларының санын 20,000,000 дана мөлшерінде ұлғайту болды. Осылайша, 2023 жылғы шілдеде Қоғамның Директорлар кеңесінің 2023 жылғы 10 шілдедегі №7 шешіміне сәйкес топ бір жай акция үшін 1 мың теңге орналастыру бағасы бойынша жарияланған акциялар шегінде 20 000 000 жай акцияны орналастырды, кейіннен еншілес компанияның жарғылық капиталын ұлғайта отырып, акционердің ауыл шаруашылығы өнімдерін сатып алуды қаржыландыру үшін басымдықпен сатып алу құқығын іске асыру жолымен Қазақстан Республикасының Ұлттық қорынан нысаналы трансферт есебінен кейіннен лизингке беру үшін техника, жемшөп дайындау техникасы және суарудың ұтқыр жүйелері.

2022 жылғы маусымда акционердің 2022 жылғы 8 маусымдағы № 25/22 шешіміне сәйкес қосымша шығарылым арқылы Қоғамның жарияланған жай акцияларының саны 144,964,639 дана мөлшерінде ұлғайтылды. Акционердің Директорлар кеңесінің 2022 жылғы 15 шілдедегі №05/22 шешімімен еншілес компанияның өзіне тиесілі 100.00% жай акцияларын 147,470,014 мың теңге мөлшерінде Қоғамның жай акцияларын орналастыру бағасы бойынша Қоғамның 147,470,014 дана жай акцияларын қоғамның акцияларын басымдықпен сатып алуға құқығы бар жалғыз акционерге өткізу жолымен иеліктен шығару жөнінде шешім қабылданды.

«ҚазАгро» Ұлттық басқарушы холдингі» АҚ (бұрынғы Акционер) Басқармасының 2021 жылғы 4 наурыздағы № 9 шешіміне сәйкес Қоғам бір жай акция үшін 1 мың теңге орналастыру бағасы бойынша 12,633,932 жай акция мөлшерінде акция орналастырды. Акциялар үшін төлем бұрынғы акционердің мүлкін беру нысанында жүргізілді, бастапқы тану кезінде әділ құны 6,186,092 мың теңге, 2021 жылғы қыркүйекте 6,447,840 мың теңге мөлшеріндегі сома төленбеген капитал сомасы ретінде көрсетілді. Қоғам басшылығы қоғамның бөлінбеген пайдасының резерві есебінен акционерлік капиталды төлеу есебінен 6,447,840 мың теңге сомасын қалпына келтіру туралы Корпоративтік шешім қабылдады.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Қоғамның тіркелген және шығарылған жай акцияларының саны 427,059,079 дана құрайды, оларды жалғыз акционер толық төлеген (2022 жылғы 31 желтоқсан: 407,059,079 дана).

Резервтік капитал

2023 жыл ішінде топ резервтік капиталды 5,858,144 мың теңгеге ұлғайтты (2022 жыл ішінде: резервтік капиталды ұлғайту 2,608,512 мың теңгеге өсті). Топтың саясатына сәйкес, резервтік капитал болашақ шығындарды және басқа да күтпеген тәуекелдер мен жағдайларды қоса алғанда, жалпы тәуекелдерді жабу үшін қалыптасады. Резервтік капитал акционердің шешімі негізінде бөлінуге жатады.

Дивидендтер

2023 жыл ішінде акционердің 2023 жылғы 31 мамырдағы шешіміне сәйкес топ 2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін 13,677,185 мың теңге немесе бір жай акцияға 33.60 теңге сомасында дивидендтер жариялады және төледі. Дивидендтер 2023 жылғы 31 шілдеде төленді (2022 жыл ішінде жалғыз акционердің 2022 жылғы 26 мамырдағы шешіміне сәйкес топ 2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішінде бір жай акцияға 6,086,528 мың теңге немесе 24.04 теңге сомасында дивидендтер жариялады. Дивидендтер 2022 жылдың 16 маусымында төленді).

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

мың теңгемен

Төменде Қазақстан қор биржасының әдіснамасына сәйкес есептелген бір жай акцияның баланстық құны келтірілген:

	<i>2023 жылғы</i> 31 желтоқсан	<i>2022 жылғы</i> 31 желтоқсан
Активтер	1,412,101,316	1,318,970,012
Материалдық емес активтерді шегергенде	(874,935)	(978,317)
Міндеттемелерді шегергенде	(961,252,774)	(903,999,427)
Таза активтер	449,973,607	413,992,268
Жай акциялар саны, дана	427,059,079	407,059,079
Бір жай акцияның баланстық құны (теңгемен)	1,053.66	1,017.03

22. Кредиттік шығындар бойынша шығындар

Төмендегі кестеде 2023 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жылдағы пайда немесе залал туралы шоғырландырылған есепте көрсетілген қаржылық құралдар бойынша ККЗ шығындары келтірілген:

	<i>Ескер- тпе</i>	<i>1-кезең</i>	<i>2-кезең</i>	<i>3-кезең</i>	<i>СҚКҚ</i>	<i>Жиыны</i>
Ақшалай қаражат пен оның баламалары		(1,115)	–	–	–	(1,115)
Клиенттерге берілген кредиттер		(5,872)	–	–	–	(5,872)
Клиенттерге берілген кредиттер	9	659,616	10,794,757	10,147,186	3,908,830	25,510,389
Инвестициялық бағалы қағаздар		(4,064)	–	–	–	(4,064)
Өзге қаржы активтері	12	–	60,935	1,908,702	–	1,969,637
Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек	10	(1,201,066)	3,358,535	8,022,168	(2,768)	10,176,869
Кредиттер беру жөніндегі міндеттемелер	25	1,294,050	–	–	–	1,294,050
Кредиттік шығындар бойынша шығындардың жиыны*		741,549	14,214,227	20,078,056	3,906,062	38,939,894

* Кредиттік залалдар бойынша шығындардың шамасы жалпы сомасы 12,434,672 мың теңгеге тануды тоқтатуға әкеп соқпайтын және клиенттерге берілген кредиттердің жалпы баланстық құнының қозғалысы құрамында көрсетілген түрленімнен түскен залалдар шамасына пайда немесе залал туралы шоғырландырылған есепте көрсетілген кредиттік залалдар бойынша шығындардың жалпы сомасынан ерекшеленеді (9-Ескертпе).

Төмендегі кестеде 2022 жылдың 31 желтоқсанында аяқталған жылдағы пайда немесе залал туралы шоғырландырылған есепте көрсетілген қаржылық құралдар бойынша ККЗ шығындары келтірілген:

	<i>Ескер- тпе</i>	<i>1-кезең</i>	<i>2-кезең</i>	<i>3-кезең</i>	<i>СҚКҚ</i>	<i>Жиыны</i>
Ақшалай қаражат пен оның баламалары		2,043	–	–	–	2,043
Клиенттерге берілген кредиттер		(11,614)	–	–	–	(11,614)
Клиенттерге берілген кредиттер	9	14,452,954	1,144,798	10,776,715	1,054,900	27,429,367
Инвестициялық бағалы қағаздар		(1,410)	–	–	–	(1,410)
Өзге қаржы активтері	12	–	(87,886)	(68,424)	–	(156,310)
Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек	10	(1,168,718)	(592,915)	2,378,999	10,975	628,341
Кредиттер беру жөніндегі міндеттемелер	25	(413,638)	–	–	–	(413,638)
Кредиттік шығындар бойынша шығындардың жиыны		12,859,617	463,997	13,087,290	1,065,875	27,476,779

* Кредиттік залалдар бойынша шығындардың шамасы жалпы сомасы 9,815,316 мың теңгеге тануды тоқтатуға әкеп соқпайтын және клиенттерге берілген кредиттердің жалпы баланстық құнының қозғалысы құрамында көрсетілген түрленімнен түскен залалдар шамасына пайда немесе залал туралы шоғырландырылған есепте көрсетілген кредиттік залалдар бойынша шығындардың жалпы сомасынан ерекшеленеді (9-Ескертпе).

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

мың теңгемен

23. Персоналға арналған шығындар және өзге де әкімшілік шығындар

Персонал шығындары және басқа операциялық шығындар келесі позицияларды қамтиды:

	<u>2023 жыл</u>	<u>2022 жыл</u>
Персоналға арналған шығындар және өзге де төлемдер	(11,357,017)	(8,247,328)
Әлеуметтік қамсыздандыру шығындары	(1,231,481)	(932,708)
Персоналға арналған шығындар	(12,588,498)	(9,180,036)
Аутсорсинг шығындары	(1,697,737)	(1,070,240)
Үй-жайларды күтіп ұстау және жалға беру	(964,710)	(807,274)
Тозу және амортизация	(768,255)	(628,292)
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтерге техникалық қызмет көрсету	(692,880)	(397,253)
Салықтар және бюджетке төленетін басқа да міндетті төлемдер	(566,594)	(401,432)
Иссапар шығындары	(294,559)	(182,486)
Көлік қызметтері бойынша шығындар	(248,209)	(176,093)
Аудиторлық шығындар	(206,800)	(169,034)
Байланыс қызметтері	(200,214)	(139,536)
Кеңес беру шығындары	(157,520)	(185,559)
Маркетинг және жарнама	(158,862)	(142,810)
Кеңсе және типографиялық шығындары	(142,200)	(66,314)
Директорлар кеңесін ұстауға арналған шығындар	(29,753)	(39,323)
Кредиттік рейтингті беру бойынша шығындар	(113,904)	(14,812)
Қызметкерлерді оқыту	(103,077)	(37,624)
Материалдар	(93,223)	(56,744)
Ақпараттық қызметтер	(66,000)	(43,315)
Күзет қызметтеріне байланысты шығындар	(41,675)	(42,202)
Банк қызметтері	(13,322)	(25,610)
Сақтандыру шығындары	(9,759)	(16,010)
Басқасы	(415,376)	(181,180)
Басқа операциялық шығындар	(6,984,629)	(4,823,143)
	<u>2023 жыл</u>	<u>2022 жыл</u>
Жалпы әкімшілік шығындар	(8,092,858)	(5,954,321)
Іске асыру бойынша шығындар	(11,480,269)	(8,048,858)
Жиыны	(19,573,127)	(14,003,179)

Консультациялық шығындардың құрамына 2023 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішінде ҚҚС есебімен 14,560 мың теңге көлемінде Топ аудитор байланысты компаниялармен көрсетілген аудиторлық емес қызметтердің құны енгізілген.

24. Басқа кірістер, нетто

	<u>2023 жыл</u>	<u>2022 жыл</u>
Мемлекеттік субсидияларды пайдаланудан түсетін өзге де кіріс (20-Ескертпе)	29,636,956	36,898,026
Мемлекеттік субсидияның амортизациясы (20-Ескертпе)	17,218,222	6,688,393
«Кен-Дала» бағдарламасы шеңберінде банктерге берілген кредиттерді бастапқы тану кезіндегі залал (8-Ескертпе)	(6,765,769)	(3,539,813)
«Кен-Дала» бағдарламасы шеңберінде клиенттерге берілген кредиттерді бастапқы тану кезіндегі залал (9-Ескертпе)	(13,431,629)	(9,230,104)
«Искер» бағдарламасы шеңберінде клиенттерге берілген кредиттерді бастапқы тану кезіндегі залал (9-Ескертпе)	(4,210,928)	(10,911,036)
«Жұмыспен қамту 2020-2021 жол картасы» және «Еңбек» бағдарламалары шеңберінде клиенттерге берілген кредиттерді бастапқы тану кезіндегі залал (9-Ескертпе)	(2,750,618)	(2,833,242)
Клиенттерге берілген өзге де кредиттерді бастапқы тану кезіндегі залал (9-Ескертпе)	(8,961,245)	(19,661,739)
Холдингтен алынған қарыз шеңберінде клиенттерге берілген кредиттерді бастапқы тану кезіндегі залал (9-Ескертпе)	(2,478,012)	(1,651,777)
Ауылдық ипотека және жастарға шағын кредит беру бойынша агенттік сыйақы	736,467	2,118,776
Құнсыздандудан және резервтер құрудан түсетін өзге де шығындар	(476,175)	(88,040)
Басқа кірістер	4,108,355	3,250,671
Басқа кірістер, нетто	12,625,624	1,040,115

Мемлекеттік субсидияларды пайдаланудан түскен өзге де кірістер тиісті мемлекеттік бағдарламалардың талаптарын орындау нәтижелері бойынша кірістер ретінде танылды (20-Ескертпе).

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР*мың теңгемен***25. Шарттық және шартты міндеттемелер****Салық салу**

Қазақстандық коммерциялық және, атап айтқанда, салық заңнамасында интерпретациясы әртүрлі болуы мүмкін ережелер бар, жекелеген жағдайларда заңнамаға жанама ретроспективті әсері бар өзгерістер енгізілуі мүмкін. Сонымен қатар, топ басшылығының заңнама ережелерін түсінуі салық органдарының осы ережелерді түсінуінен өзгеше болуы мүмкін, нәтижесінде топ жүргізген операцияларды салық органдары басқаша бағалауы мүмкін және бұл қосымша салықтар, айыппұлдар мен өсімпұлдарды есептеуге әкелуі мүмкін. Топ басшылығы барлық қажетті салық есептеулері жүргізілді деп санайды және сәйкесінше есептілікте ешқандай резервтер есептелген жоқ. Салық органдары соңғы 5 жылдағы салық деректерін тексере алады. Топ басшылығы 2023 жылғы 31 желтоқсандағы және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша оның заңнаманы түсіндіруі сәйкес келеді және топтың салық, валюта және кеден заңнамаларын сақтау жөніндегі ұстанымдары расталады деп есептейді.

Құқықтық мәселелер

Кәдімгі іс-әрекет барысында топ сот процестері мен талаптардың объектісі болып табылады. Басшылықтың пікірінше, мұндай талаптардың немесе талаптардың нәтижесінде туындайтын ықтимал міндеттемелер (олар болған жағдайда) шоғырландырылған қаржылық жағдайға немесе болашақта топ қызметінің нәтижелеріне айтарлықтай теріс әсер етпейді.

Басшылықта қандай да бір маңызды нақты немесе аяқталмаған сот процестері, сондай-ақ топқа қарсы қойылуы мүмкін ықтимал талаптар туралы ақпарат жоқ.

Кредиттік сипаттағы міндеттемелер

Топтың шарттық және шартты міндеттемелері мынадай ұстанымдарды қамтиды:

	<i>2023 жылғы 31 желтоқсан</i>	<i>2022 жылғы 31 желтоқсан</i>
Кредиттік сипаттағы міндеттемелер		
Қарыздар беру бойынша міндеттемелер	156,028,243	118,827,146
Қаржылық жалдау бойынша міндеттемелер	14,621,791	18,254,310
Күтілетін кредиттік залалдарға арналған резерв	(2,149,547)	(855,497)
	168,500,487	136,225,959
Операциялық жалдау шарттары бойынша міндеттемелер		
1 жылға дейін	51,919	62,978
Шарттық және шартты міндеттемелер	168,552,406	136,288,937

Кредиттік сипаттағы міндеттемелер

Жоғарыда көрсетілген жалпы өтелмеген шарттық міндеттемелер міндетті түрде болашақ ақшалай талаптарды білдірмейді, өйткені бұл шартты кредит беру міндеттемелерінің мерзімі аяқталуы мүмкін немесе олар орындалмай аяқталуы мүмкін.

Қарыз беру жөніндегі міндеттемелер туралы келісім топ үшін қолайсыз жағдайлар туындаған жағдайда, сондай-ақ кредиттеу үшін ресурстар болмаған жағдайда топтың келісімнен біржақты шығу құқығын көздейді.

2023 және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қарыз беру жөніндегі міндеттемелер бойынша контрагенттер Топтың ағымдағы қарыз алушылары, берілген кредиттік рейтингі жоқ, 1-кезеңге жіктелген және есепті күнге негізгі борыш пен пайыздарды төлеу бойынша мерзімі өтіп кеткен агроөнеркәсіптік сектор кәсіпорындары болып табылады.

Төменде ККЗ-дағы резервтердің өзгеруіне талдау жасалады:

Қарыздар беру бойынша міндеттемелер

	<i>2023 жыл</i>	<i>2022 жыл</i>
	<i>1-кезең</i>	<i>1-кезең</i>
1 қаңтарға		
Біріктіру кезіндегі түсімдер	855,497	1,092,195
Бір жыл ішінде ККЗ-ны өзгерту	-	176,940
	1,294,050	(413,638)
2022 жылғы	2,149,547	855,497

**ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ
ЕСКЕРТПЕЛЕР**

мың теңгемен

26. Тәуекелдерді басқару**Кіріспе**

Топтың қызметіне тән тәуекелдер бар. Топ тәуекелдерді басқаруды анықтау, бағалау және байқаудың тұрақты процесі барысында, сондай-ақ тәуекел лимиттерін және басқа да ішкі бақылау шараларын белгілеу арқылы жүзеге асырады. Тәуекелдерді басқару процесі топтың тұрақты кірістілігін сақтау үшін өте маңызды және топтың әрбір жеке қызметкері оның міндеттеріне байланысты тәуекелдерге жауап береді. Топ кредиттік тәуекелге, өтімділік тәуекеліне және нарықтық тәуекелге ұшырайды. Топ сонымен қатар операциялық тәуекелдерге ұшырайды.

Тәуекелдерді тәуелсіз бақылау процесі, мысалы, қоршаған ортаның өзгеруі, технология немесе саланың өзгеруі сияқты іс-әрекеттерді жүргізу тәуекелдеріне жатпайды. Мұндай тәуекелдерді Стратегиялық жоспарлау процесінде топ бақылайды.

Тәуекелдерді басқару құрылымы

Тәуекелдерді анықтау және бақылау үшін жалпы Жауапкершілік Директорлар кеңесіне жүктеледі, алайда тәуекелдерді басқаруға және бақылауға жауапты жеке тәуелсіз органдар да бар.

Директорлар кеңесі

Директорлар кеңесі тәуекелдерді басқарудың жалпы тәсіліне, тәуекелдерді басқару стратегиясы мен принциптерін бекітуге жауап береді.

Басқарма

Басқарманың міндеті-топтағы тәуекелдерді басқару процесін бақылау.

Тәуекелдерді бақылау

Тәуекелдерді басқару департаменті тәуелсіз бақылау процесін қамтамасыз ету үшін тәуекелдерді басқарумен байланысты рәсімдерді енгізуге және жүргізуге, сондай-ақ топтың тәуекелдерді басқару принциптерінің, саясатының және тәуекел лимиттерінің сақталуын бақылауға жауапты. Тәуекелдерді басқару департаментінің құрамына екі құрылымдық бөлімше кіреді: қаржылық тәуекелдер бөлімі және кредиттік тәуекелдер бөлімі.

Қазынашылық департаменті

Топтың Қазынашылық департаменті топтың активтері мен міндеттемелерін, сондай-ақ жалпы қаржылық құрылымды басқаруға жауапты. Қазынашылық департаменті өтімділік тәуекелі мен топты қаржыландыру тәуекелі үшін де жауап береді.

Ішкі аудит қызметі

Топта өтетін тәуекелдерді басқару процестерін жыл сайын ішкі аудит қызметі тексереді, ол процедуралардың жеткіліктілігін де, топтың осы процедураларды орындауын да тексереді. Ішкі аудит қызметі басшылықпен жүргізілген тексерулердің нәтижелерін талқылайды және топтың басқармасы мен Директорлар кеңесіне өз қорытындылары мен ұсынымдарын ұсынады.

Тәуекелдерді бағалау және тәуекелдер туралы ақпаратты беру жүйелері

Топтың тәуекелдері әдеттегі қызмет барысында күтілетін шығынды да, статистикалық үлгілер негізінде ең үлкен нақты шығынды бағалауды білдіретін күтпеген шығынды да көрсететін әдісті қолдана отырып бағаланады.

Қызметтің барлық түрлері бойынша алынған ақпарат тәуекелдерді талдау, бақылау және ерте анықтау мақсатында зерттеледі және өңделеді. Көрсетілген ақпарат Басқармаға, Директорлар кеңесіне және топтың әрбір бөлімшесінің басшыларына түсіндірмелермен ұсынылады. Есепте кредиттік тәуекелдің жиынтық мөлшері туралы ақпарат, болжамды кредиттік көрсеткіштер, белгіленген тәуекел лимиттерінен ерекшеліктер, өтімділік көрсеткіштері және тәуекел деңгейіндегі өзгерістер қамтылады. Ай сайын салалар, клиенттер және географиялық аймақтар бойынша тәуекелдер туралы ақпарат беріледі. Тоқсан сайын топтың директорлар кеңесі тәуекелдер туралы егжей-тегжейлі есеп алады, онда топтың тәуекелдерін бағалау және тиісті шешімдер қабылдау үшін барлық қажетті ақпарат бар.

Тәуекелдің шамадан тыс концентрациясы

Тәуекелдің шамадан тыс шоғырлануын болдырмау үшін топтың саясаты мен процедуралары әртарапандырылған портфельді сақтауға бағытталған арнайы принциптерді қамтиды. Белгіленген тәуекел концентрациясын басқару жүзеге асырылады.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

мың теңгемен

Кредиттік тәуекел

Кредиттік тәуекел-бұл топтың клиенттері немесе контрагенттері өздерінің келісімшарттық міндеттемелерін орындамауы салдарынан шығынға ұшырау қаупі. Топ жеке контрагенттер бойынша қабылдауға дайын тәуекелдің шекті мөлшерін белгілеу арқылы, сондай-ақ белгіленген тәуекел лимиттерінің сақталуын бақылау арқылы кредиттік тәуекелді басқарады. Осылайша, өзара байланысты компаниялардың бірінде немесе тобында кредиттік тәуекелдің шоғырлануын болдырмау үшін топтың меншікті капиталынан 25.00% аспайтын мөлшерде лимит белгіленді. Банкаралық операциялар бойынша контрагент-банктерге лимиттерді акционер белгілейді.

Топ топтың жекелеген бөлімшелері жүзеге асыратын қамтамасыз ету мөлшерін мерзімді қайта қарауды қоса алғанда, контрагенттердің кредит қабілеттілігіндегі ықтимал өзгерістерді ерте анықтауды қамтамасыз ету үшін кредиттік сапаны тексеру рәсімін әзірледі. Кредиттік сапаны тексеру процедурасы топқа ықтимал шығындардың мөлшерін тәуекелдер бойынша бағалауға және қажетті шараларды қабылдауға мүмкіндік береді.

Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есеп баптарының баланстық құны өзара есеп айырысу туралы бас келісімдерді және қамтамасыз етуді ұсыну туралы келісімдерді пайдалану салдарынан тәуекелдің төмендеуінің әсерін ескермей, осы баптар бойынша кредиттік тәуекелдің ең жоғары мөлшерін неғұрлым дәл көрсетеді.

Қаржы құралдарының әрбір сыныбы бойынша кредиттік тәуекелдің ең жоғары мөлшері туралы толығырақ ақпарат жеке ескертпелерде берілген. Қамтамасыз етудің және тәуекелді төмендетудің өзге де әдістерінің әсері 9-ескертпеде келтірілген.

Құнсыздануды бағалау

2022 жылы топ клиенттерге берген кредиттер бойынша күтілетін кредиттік залалдарды есептеу компоненттерін валидациялау және калибрлеу бойынша жүргізілген жұмыстың нәтижелері бойынша күтілетін кредиттік залалдарды есептеу алгоритмі және оның компоненттерін айқындау тәртібі өзгертілді, атап айтқанда, дефолт тәуекеліне ұшыраған шаманы (EAD), дефолт ықтималдығын (PD), дефолт жағдайында шығын коэффициентін (LGD) бағалауға, сондай-ақ күтілетін кредиттік шығындардың есептік көрсеткішін (ECL) тікелей анықтауға неғұрлым кешенді тәсіл қолданылды.

Сонымен қатар, 2022 жылы топ коммерциялық жылжымайтын мүлікті кепілмен қамтамасыз етуге қатысты нарықтық құнды анықтау тәсілін өзгерту бойынша жұмыс жүргізді.

Бұл өзгерістер клиенттерге берілген кредиттердің жалпы баланстық құны 71,941,719 мың теңгені 3-кезеңнен 1-кезеңге, ал жалпы баланстық құны 43,229,060 мың теңгені 3-кезеңнен 2-кезеңге ауыстыруға әкелді, сондай-ақ корпоративтік клиенттерге берілген кредиттер үшін құнсызданудан қалыптасқан залалдардың 33,360,417 мың теңге мөлшерінде ұлғаюына әкелді, оның бір бөлігі меншікті капиталдағы өзгерістер туралы шоғырландырылған есептің құрамында 19,228,881 мың теңге мөлшерінде танылды, өйткені ол негізінен алдыңғы есепті кезеңдерге жатады.

Әрбір есепті кезеңнің соңында қаржы құралы бойынша кредиттік тәуекелдің елеулі ұлғаюы қаржы құралының қалған қолданылу мерзімі ішінде дефолт туындау тәуекелінің өзгерістерін есепке алу жолымен бастапқы танылған кезден бастап болған-болмағанына қатысты бағалауды жүзеге асыру әдістемесі шеңберінде топ өзі берген кредиттерді мынадай топтарға біріктіреді.

Топ тиімді пайыздық мөлшерлеменемен дисконтталған күтілетін Ақшалай қаражаттардың жетіспеушілігін бағалау үшін ықтималдықпен өлшенген бірнеше сценарийлер негізінде ККЗ есептейді. Қолма – қол ақшаның жетіспеушілігі-бұл келісімшартқа сәйкес ұйымға тиесілі ақша ағындары мен ұйым алуды күткен ақша ағындарының арасындағы айырмашылық. ККЗ есептеу механикасы төменде сипатталған, ал негізгі элементтер:

Дефолт ықтималдығы (PD) *Дефолт ықтималдығы* - берілген уақыт аралығында дефолттың пайда болу ықтималдығының болжамды бағасы. Дефолт қарастырылып отырған кезең ішінде белгілі бір уақытта ғана орын алуы мүмкін, егер активті тану тоқтатылмаған болса және ол әлі де портфельдің бөлігі болып табылады.

Дефолт қаупі бар шама (EAD) *Дефолт тәуекеліне ұшыраған шама* шартта көзделген борыштың негізгі сомасын және пайыздарды төлеуді немесе өзге де тәсілмен берілген қарыздарды өтеуді күтуді және төлемдерді кешіктіру нәтижесінде есептелген пайыздарды қоса алғанда, есепті күннен кейін осы шаманың күтілетін өзгерістерін ескере отырып, болашақта қандай да бір күнге дефолтқа ұшыраған шаманың есептік бағасын білдіреді.

Дефолт кезіндегі шығындар деңгейі (LGD) *Дефолт кезіндегі шығындар деңгейі* белгілі бір уақытта дефолт орын алған жағдайда туындайтын шығынның есептік бағасы болып табылады. Бұл көрсеткіш шартта көзделген ақша ағындары мен кредитор алуды күтетін ақша ағындары арасындағы айырма, оның ішінде қамтамасыз етуді іске асыру нәтижесінде негізге алына отырып есептеледі. Әдетте EAD-ге қатысты пайызбен көрсетіледі.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

мың теңгемен

ККЗ-ның бағалау резерві активтің әрекет ету мерзімі ішінде пайда болуы күтілетін кредиттік шығындар негізінде есептеледі (барлық мерзімде күтілетін кредиттік шығындар немесе бүкіл мерзімде ККЗ), егер бастапқы танылған сәттен бастап кредиттік тәуекелдің айтарлықтай өсуі байқалса, әйтпесе бағалау резерві 12 айлық күтілетін кредиттік шығындарға тең сомада есептеледі (12 айлық ККЗ). 12 айлық ККЗ-бұл есепті күннен кейін 12 ай ішінде мүмкін болатын қаржы құралы бойынша дефолттардың салдарынан туындайтын ККЗ болып табылатын ККЗ-ның барлық кезеңдегі бөлігі. ККЗ барлық мерзімде және 12 айлық ККЗ белгіленген маңыздылық шегіне байланысты жеке негізде немесе топтық негізде есептеледі.

Топ қаржы құралының қалған қолданылу мерзімі ішінде дефолт туындау тәуекелінің өзгерістерін есепке алу жолымен бастапқы танылған сәттен бастап қаржы құралы бойынша кредиттік тәуекелдің едәуір ұлғаюы орын алғанына қатысты әрбір есепті кезеңнің соңында бағалауды жүзеге асыру үшін әдістеме әзірледі. Жоғарыда сипатталған процесс негізінде топ өзі берген кредиттерді келесі топтарға біріктіреді:

- 1 кезең: Кредитті бастапқы тану кезінде топ 12 айлық ККЗ-ға тең сомада бағалау резервін таниды. 1-кезеңге кредиттер мен басқа кредиттік желілер де кіреді, олар бойынша кредиттік тәуекел 2-кезеңнен ауыстырылғанға дейін төмендеді.
- 2 кезең: Егер кредит бойынша кредиттік тәуекел бастапқы танылған сәттен бастап айтарлықтай өссе, топ бағалау резервін бүкіл мерзім ішінде ККЗ-ға тең сомада таниды. 2-кезеңге кредиттер мен басқа кредиттік желілер де кіреді, олар бойынша кредиттік тәуекел 3-кезеңнен ауыстырылғанға дейін төмендеді.
- 3 кезең: Кредиттік құнсызданған кредиттер. Топ бүкіл мерзім ішінде ККЗ-ға тең сомада бағалау резервін таниды.
- СҚКҚ: Сатып алынған немесе құрылған кредиттік-құнсызданған (СҚКҚ) активтер - бұл бастапқы тану кезінде кредиттік құнсыздану болған қаржылық активтер. СҚКҚ-ны бастапқы тану кезінде активтер әділ құн бойынша бағаланады, содан кейін кредиттік тәуекелге түзетілген тиімді пайыздық мөлшерлемені қолдана отырып есептелген пайыздық кіріс танылады. ККЗ-ның бағалау резерві бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдар сомасының кейіннен өзгеруі орын алған көлемде ғана танылады немесе тануды тоқтатады.

Клиенттерге 2023 жылғы 31 желтоқсандағы және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша берілген кредиттер бойынша күтілетін кредиттік залалдар үшін резервтің мөлшерін айқындау кезінде Топ басшылығы мынадай жорамалдар жасады:

- PD деңгейлері портфолио сегментациясына байланысты тиісті пулдар арқылы анықталады:
  - 12 айлық күтілетін кредиттік залал мөлшерінде залалдарға арналған резервтер танылатын заңды тұлғаларға-кредиттік серіктестіктерге берілген кредиттер бойынша PD деңгейі 12.32% құрады. (2022 жылғы 31 желтоқсан: 16.40%), кредиттік-құнсызданған болып табылмайтын кредиттер бойынша және олар бойынша толық көлемде танылатын залалдарға арналған резервтер, яғни активтің бүкіл өмір сүру мерзіміне 58.64% (2022 жылғы 31 желтоқсан: 59.60%);
  - кредиттік-құнсызданған және құнсызданған қаржы активтері болып табылмайтын инвестициялық жобаларды жүзеге асыру үшін заңды тұлғаларға берілген, жалпы баланстық құны меншікті капиталынан 0.2%-дан кем, шығынға ұшыраған резервтер 12 айлық күтілетін кредиттік залал мөлшерінде танылатын кредиттер бойынша PD деңгейі 20.69%-н құрады (2022 жылғы 31 желтоқсан: 12.30%), кредиттік-құнсызданған болып табылмайтын кредиттер бойынша және шығындары бойынша резервтер толық көлемде, яғни активтің бүкіл өмір сүру мерзіміне 77.82% деп танылады (2022 жылғы 31 желтоқсан: 42.62%);
  - кредиттік-құнсызданған және құнсызданған қаржы активтері болып табылмайтын инвестициялық жобаларды жүзеге асыру үшін заңды тұлғаларға берілген, жалпы баланстық құны меншікті капиталынан 0.02%-дан астам, шығынға ұшыраған резервтер 12 айлық күтілетін кредиттік залал мөлшерінде танылатын кредиттер бойынша PD деңгейі кредиттік-құнсызданған және құнсызданған болып табылмайтын кредиттер бойынша 57.94% (2022 жылғы 31 желтоқсан: 60.10%) құрады олар бойынша толық көлемде, яғни активтің бүкіл өмір сүру мерзіміне танылатын залалдарға арналған резервтер 78.66% (2022 жылғы 31 желтоқсан: 79.20%);
  - шығынға арналған резервтер 12 айлық күтілетін кредиттік залал мөлшерінде танылатын өзге заңды тұлғаларға берілген кредиттер бойынша PD деңгейі кредиттік-құнсызданған болып табылмайтын кредиттер бойынша 0.66-57.01% (2022 жылғы 31 желтоқсан: 10.30-23.30%) және шығынға арналған резервтер толық көлемде, яғни активтің бүкіл өмір сүру мерзіміне 54.2-75.5% (2022 жылғы 31 желтоқсан: 54.50-79.60%) құрады.

**ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ
ЕСКЕРТПЕЛЕР**

мың теңгемен

- шығындар резервтері 12 айлық күтілетін кредиттік залал мөлшерінде танылатын жеке тұлғалар тобына берілген кредиттер бойынша PD деңгейі кредиттік-құнсызданған болып табылмайтын кредиттер бойынша 6.83-20.69% (2022 жылғы 31 желтоқсан: 8.60-23.30%) және залалдар бойынша резервтер толық көлемде, яғни активтің бүкіл өмір сүру мерзіміне 52.45-81.64% (2022 жылғы 31 желтоқсан: 52.60-80.20%) құрады.
- LGD әрбір қарыз бойынша жеке анықталады:
  - жалпы баланстық құны меншікті капиталдың 0.2% кем, кредиттік-құнсызданған және құнсызданған қаржы активтері болып табылмайтын кредиттер бойынша LGD деңгейі 0.25%-дан 100.00%-ға дейін құрады (2022 жылғы 31 желтоқсан: 0.10-нан 100.00%-ға дейін). Меншікті капиталдың жалпы баланстық құны 0.2% - дан асатын кредиттік-құнсызданған қаржы активтері бойынша LGD деңгейі 0.45%-дан 100.00%-ға дейін құрады (2022 жылғы 31 желтоқсан: 0.90%-дан 100.00%-ға дейін).
- кепілдегі мүліктің бастапқы бағаланған құнын төмендету RR(Collateral) есептеу мақсаттары үшін қолданылатын қамтамасыз етудің өтімділік коэффициенттеріне және іске асырудың болжамды мерзімдеріне жүргізіледі. Жалпы баланстық құны 0.2%-дан асатын кредиттік-құнсызданған қаржы активтері бойынша кепілмен қамтамасыз етуді өткізудің орташа мерзімі 24 ай деңгейінде, өтімділік коэффициенттері кепіл түріне байланысты 0.40-1.00 (2022 жылғы 31 желтоқсан: 0.50-1.00) шегінде белгіленеді. Кредиттік-құнсызданған және құнсызданған қаржы активтері болып табылмайтын, жалпы баланстық құны меншікті капиталдың 0.2%-нан кем кредиттер бойынша кепілмен қамтамасыз етуді іске асырудың орташа мерзімі 20 айдан 31 айға дейін, өтімділік коэффициенттері кепіл түріне байланысты 0.4-1.00-ден (2022 жылғы 31 желтоқсан: 0.5-1.00) шегінде айқындалды;
- болашақта түсетін салықтар, сондай-ақ есепті жыл ішінде қайта бағаланбаған кепілдер және мерзімі өткен берешегі 6 жылдан асатын кепілдер түріндегі мүлікті кепіл массасынан алып тастау;
- жыл сайын бағалау құнының 10% жеңілдетілген нормасы бойынша жылжымалы мүліктің амортизациясы қолданылды;
- шектеу факторларына байланысты кепіл мүлкін өндіріп алу мүмкін еместігі (меншік құқығын үшінші тұлғаларға беру және басқа факторлар) және (немесе) өндіріп алғаннан кейін кепіл мүлкін сату мүмкін еместігі (кепіл мүлкінің қолайсыз сипаттамалары және басқа факторлар), *write-off* коэффициенті ескерілді.

Дефолт пен қалпына келтіруді анықтау

Топ қаржы құралы бойынша дефолт орын алды деп есептейді, сондықтан оны құнсызданудың немесе дефолттың объективті растамасы болып табылатын бір немесе бірнеше оқиғалардың болуы кредиттер бойынша бағаланатын жағдайларда ККЗ есептеу мақсаттары үшін оны 3-кезеңге (кредиттік-құнсызданған активтер) жатқызады.

Дефолт - бұл 60 күнтізбелік күннен асатын мерзімі өткен берешектің болуы немесе клиент бойынша дефолттың болуын сапалы бағалау шеңберінде бір немесе одан да көп жағдайлардың болуы, бұл төлемнің екіталай екенін көрсетуі мүмкін. Мұндай оқиғалар орын алған жағдайда, топ мұндай оқиғаның дефолтқа әкелетінін және активтерді ККЗ есептеу мақсатында 3-кезеңге жатқызу керектігін немесе 2-кезең қолайлы болатынын мұқият талдайды. Мұндай оқиғаларға мыналар жатады:

- 60 күннен астам мерзімі өткен берешектің және кросс-дефолттың болуы;
- соңғы он екі айда бір немесе одан да көп рет мәжбүрлі қайта құрылымдаудың болуы;
- сот тәртібімен мәжбүрлеп өндіріп алу немесе банкроттық іс жүргізу;
- контрагенттің елеулі қаржылық қиындықтары немесе қарыз алушының табыс деңгейінің немесе төлем қабілеттілігінің айтарлықтай нашарлауы туралы негізделген және расталатын ақпараттың болуы;
- топтың провизияларын есептеудің қолданыстағы әдістемесі шеңберінде айқындалған құнсыздану мен дефолттың өзге *de* белгілері.

**ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ
ЕСКЕРТПЕЛЕР**

мың теңгемен

Топтың саясатына сәйкес қаржы құралдары есепті күні дефолттың басталу критерийлерінің ешқайсысы байқалмаған кезде, сондай-ақ топтың провизияларын есептеу әдістемесі шеңберінде белгіленген қайта жіктеу шарттарын орындау кезінде 3-кезеңнен ауыстырылады. Активті 2-кезеңге немесе 1-кезеңге жатқызу керек пе деген шешім бастапқы танылған сәттен бастап есепті күнге кредиттік тәуекелдің ұлғаю белгілерінің болуына, сондай-ақ топтың провизияларын есептеу әдістемесі шеңберінде белгіленген қайта сыныптау шарттарының орындалуына байланысты, атап айтқанда: кредиттік-құнсызданған қаржы активі белгілері бар қаржы активтері санатына өтеді контрагент 12 айдан кем емес кезеңдегі берешекті өтеген жағдайда кредиттік тәуекелдің едәуір ұлғаюы, бұл қаржы активінің кредиттік-құнсызданған қаржы активтері санатына көшу сәтіндегі берешек сомасына тең немесе одан төмен деңгейге дейін және провизияларды есептеу әдістемесінде белгіленген қаржы активінің құнсыздану белгілері негізінде құнсызданудың объективті растамасы болып табылатын оқиғаларды бағалау күніне болмаған жағдайда күтілетін кредиттік залалдарға арналған резервтерді қалыптастыру күніндегі қаржы активінің жалпы баланстық құнының төмендеуіне әкеледі. Кредиттік тәуекелдің елеулі ұлғаю белгілері бар қаржы активі контрагент берешекті өтеген жағдайда күтілетін залалдарға арналған резервтер он екі айлық күтілетін кредиттік залалдарға тең сомада қалыптастырылатын қаржы активтері санатына ауысады, бұл резервтерді қалыптастыру күніндегі қаржы активінің жалпы баланстық құнының берешек сомасына тең немесе одан төмен деңгейге дейін төмендеуіне әкеледі қаржы активінің қаржы активтері санатына ауысуы, кредиттік тәуекелдің едәуір ұлғаю белгілері бар және кредиттік тәуекелдің едәуір ұлғаюының күтілетін кредиттік залалдарға арналған резервтерді қалыптастыру күніне резервтердің болмауы.

Осылайша, құнсыздану кезеңдері арасындағы қарыздың ауысуының (қайта жіктелуінің) негізгі шарттары мынадай шарттардың бірін немесе бірнешеуін қамтиды, бірақ олармен шектелмейді:

- қарыз алушының қаржылық жағдайының нашарлауы байқалмайтын мәжбүрлі қайта құрылымдау берілген күннен бастап кезең кемінде 12 айды құрайды. Ұжымдық негізде бағаланатын Жеке тұлғаларға берілген заемдар бойынша жетінші төлемнен бастап кешіктіруге шығу динамикасының тұрақтанғанын куәландыратын жеке тұлғаларға берілген қайта құрылымдалған заемдарды өтеудің Тарихи статистикасы болған кезде кемінде 6 ай кезең пайдаланылуы мүмкін. Құнсызданудың объективті растамасы болып табылатын өзге де оқиғалар бойынша-кредиттік құнсыздану сатысының нашарлауына әкеп соққан осы оқиға жойылған сәттен бастап;
- қарыз алушы кредиттік құнсызданудан кейін енгізген төлемдердің жалпы сомасы бұрын мерзімі өткен берешектің мөлшерінен артық немесе оған тең.

Қазынашылық және банкаралық қатынастар

Топтың қазынашылық және банкаралық қатынастарына Екінші деңгейдегі банктердің (ЕДБ) қатынастары, соның ішінде сыртқы кредиттік рейтингтер берілетін ЕДБ кепілдігімен берілетін қарыздар, кемінде үш халықаралық рейтингтік агенттіктің (Fitch Ratings, Moody's Investors Service, S&P Global Ratings) бірі жатады. Контрагенттермен банкаралық мәмілелерді бағалау үшін топ әр контрагентті бөлек бағалайды. Халықаралық рейтингтік агенттіктер немесе басқа қолжетімді көздер ұсынған сыртқы рейтингі бар контрагенттер үшін топ Moody's Investors Service (корпоративтік рейтингтер) кестесіне сәйкес дефолт ықтималдығын бағалауды пайдаланады.

Агроөнеркәсіптік кешен субъектілеріне кредит беру

Агроөнеркәсіптік кешен субъектілеріне кредит берілген жағдайда, провизияларды есептеу процесіне қатысатын топтың құрылымдық бөлімшелері кредиттік тәуекелдің едәуір ұлғаю белгілерінің болуын, сондай-ақ қарыздың құнсыздануын/дефолттың айқындау бойынша жұмыс жүргізеді. Кредиттік тәуекелді бағалау әртүрлі тарихи, ағымдағы және болжамды ақпаратқа негізделген, мысалы:

- Тарихи қаржылық ақпарат, клиенттер тұрғысынан дайындалған болжамдар мен жоспарлармен бірге. Мұндай қаржылық ақпарат алынған және күтілетін нәтижелер туралы деректерді, төлем қабілеттілігі коэффициенттерін, өтімділік коэффициенттерін және клиенттің қаржылық нәтижелерін бағалауға сәйкес келетін кез келген басқа коэффициенттерді қамтиды;
- Макроэкономикалық ақпарат;
- Ұйымның нәтижелерін анықтауға сәйкес келетін басқару сапасы мен клиенттің мүмкіндіктері туралы басқа негізделген және расталған ақпарат.

Дефолт қаупі бар шама

Дефолт тәуекеліне ұшыраған шама (EAD) құнсыздануға бағаланатын қаржы құралдарының жалпы баланстық құнын білдіреді және клиенттің дефолтқа жақындаған кезде қарызын ұлғайту қабілетін де, мерзімінен бұрын өтеу мүмкіндігін де көрсетеді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

мың теңгемен

Дефолт болған жағдайда шығын

Дефолт шығынын (LGD) анықтау үшін топ қарыз алушының дефолттан кейінгі ақшалай кірістерін (дефолттан кейінгі өтеу коэффициенті – RR (Cash)) және кредит бойынша кепілдікті ескереді. RR (Cash) көрсеткіші тоқсанына бір рет бағаланады. Кепілді қамтамасыз ету құны топтың кепілді мүлкін қайта бағалау кестесі бойынша бекітілген мерзімдер шеңберінде қайта қаралады.

Ақша ағындарын анықтау шеңберінде дефолт қарыздар бойынша ай сайынғы ақшалай өтеулер (кепіл мүлкін өткізу сомаларын қоспағанда) талданады, кемінде соңғы 5 жыл ішінде және бес жылдағы ай сайынғы жинақталған RR(Cash) есептеледі.

Кепіл мүлкі есебінен өтеу коэффициентін бағалау үшін (RR (Collateral)) бағалау күнінен бастап болжамды өткізу күніне дейінгі мерзімге дисконтталған өтімділік коэффициенттерін ескере отырып, кепілді қамтамасыз етудің әділ құны ескеріледі. Сондай-ақ, LGD бағалау кезінде қоғам коэффициенті (p-write off)-шектеуші факторларға байланысты кепіл мүлкін өндіріп алу мүмкін еместігін және (немесе) өндіріп алғаннан кейін зал мүлкін сату мүмкін еместігін ескереді.

Кредиттік тәуекелді бағалау LGD бағалаудың стандартты үлгісіне негізделген, нәтижесінде белгілі бір LGD деңгейлері белгіленеді. LGD деңгейлерінің деректері еад-тің күтілетін көрсеткішін ұсталған кепілдікті сату нәтижесінде қалпына келтіріледі немесе жүзеге асырылады деп күтілетін сомалармен салыстырғанда ескереді.

Кредиттік тәуекелдің айтарлықтай өсуі

Әрбір есеп беру күніндегі жағдай бойынша топ кредит тәуекелі бастапқы танылғаннан бері қаржы құралы бойынша айтарлықтай өскенін бағалайды. Бағалау жүргізу кезінде топ күтілетін кредиттік залалдар сомасының өзгеруіне емес, қаржы құралының күтілетін қолданылу мерзімі ішінде дефолт туындау тәуекелінің өзгеруіне бағдарланады. Топ есепті күнгі жағдай бойынша қаржы құралы бойынша дефолттың туындау тәуекелін бастапқы тану күніндегі қаржы құралы бойынша дефолттың басталу тәуекелімен салыстырады және тиісті құрал бастапқы танылған сәттен бастап кредиттік тәуекелдің айтарлықтай ұлғаюын көрсететін шамадан тыс шығындарсыз немесе күш-жігерсіз қолжетімді негізделген және расталатын ақпаратты талдайды.

Егер негізделген және расталған болжамды ақпарат шамадан тыс шығындарсыз немесе күш-жігерсіз қол жетімді болса, топ кредит тәуекелінің бастапқы танылғаннан бері айтарлықтай өскенін анықтау кезінде кешіктірілген төлемдер туралы ақпаратқа ғана сенбейді. Алайда, мұндай ақпарат болмаған кезде, топ кешіктірілген төлемдер туралы және қарыз алушының қарызын қайта құрылымдаудың болуы туралы ақпаратты пайдаланады, бұл актив бастапқы танылған сәттен бастап кредиттік тәуекелдің едәуір артқанын анықтайды.

Бағалау топтық негізде жүзеге асырылатын қаржы активтерін топтастыру

Төменде көрсетілген факторларға байланысты топ ККЗ-ны жеке негізде немесе топтық негізде есептейді.

Топ ККЗ-ны жеке негізде есептейтін активтер кластарына мыналар кіреді:

- қаржылық есептілік деректеріне сәйкес алдыңғы есепті күндегі меншікті капитал мөлшерінің 0.2%-дан астам жалпы берешегі бар құнсыздану және/немесе дефолт белгілері бар барлық қаржы активтері;
- қазынашылық және банкаралық қатынастар (мысалы, банктердегі қаражат, ақша қаражаттарының баламалары және амортизацияланған құны бойынша бағаланатын инвестициялық бағалы қағаздар);
- қарызды қайта құрылымдау нәтижесінде бастапқы қарызды тану және жаңа қарызды тану тоқтатылған кезде ПСКО ретінде жіктелген қаржылық активтер.

Топ ККЗ-ны қаржылық есептілік деректеріне сәйкес алдыңғы есепті күнге құнсыздану/дефолт белгілері жоқ және/немесе меншікті капиталдың 0.2%-дан аз қарызы жоқ қаржылық активтер бойынша ұжымдық негізде есептейді. Бағалауды ұжымдық негізде жүзеге асыру кезінде ұжымдық талдау үшін ұқсас тәуекел сипаттамалары бар кредиттерді сегменттеу жүргізіледі. Ұжымдық негізде бағаланатын активтер бойынша ККЗ-ны есептеу әр сегмент бойынша жеке-жеке жүзеге асырылады.

Болжалды ақпарат және бірнеше экономикалық сценарийлер

ККЗ есептеу үлгілерінде топ бастапқы экономикалық деректер ретінде ЖІӨ өсу қарқыны туралы макроэкономикалық болжамды ақпаратты пайдаланады.

Макроэкономикалық факторды таңдау оның көптеген басқа факторлардың әсерін көрсететін экономикалық мағынадағы ең жалпы (кең) көрсеткіштердің бірі екендігіне байланысты.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР*мың теңгемен*

Болжамды ақпарат алу үшін топ сыртқы көздерден (тиісті мемлекеттік органдардың, Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің ресми сайты және басқа да сыртқы ақпараттық көздер) деректерді пайдаланады. Төмендегі кестеде ККЗ-ны бағалау үшін әр экономикалық сценарийде қолданылатын болжамды экономикалық айнымалылардың/болжамдардың мәндері көрсетілген.

<i>Негізгі факторлар</i>	<i>ККЗ сценарийі</i>	<i>Берілген ықтималдық, %</i>	<i>2024 жыл, %</i>
ЖІӨ өсуі	Оптимистік	10%	1.33
	Негізгі	70%	0.33
	Пессимистік	20%	0.67

Топтың қаржылық активтері мен міндеттемелері Қазақстан Республикасында шоғырланады.

Өтімділік тәуекелі және қаржыландыру көздерін басқару

Өтімділік тәуекелі-бұл әдеттегі немесе күтпеген жағдайларда өтеу мерзімі келгенде топтың төлемдер бойынша міндеттемелерін орындай алмау қаупі. Осы тәуекелді шектеу мақсатында басшылық топ әр түрлі қаржыландыру көздеріне қол жетімділікті қамтамасыз етті. Басшылық сонымен қатар өтімділікті ескере отырып, активтерді басқаруды және болашақ ақша ағындары мен өтімділіктің күнделікті мониторингін жүзеге асырады. Бұл процесс күтілетін ақша ағындарын бағалауды және қажет болған жағдайда қосымша қаржыландыру үшін пайдаланылуы мүмкін жоғары сапалы қамтамасыз етуді қамтиды.

Өтеуге дейін қалған мерзімдер бойынша қаржылық міндеттемелерді талдау

Төмендегі кестеде топтың 2023 және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша өтеу бойынша шарттық дисконтталмаған міндеттемелер негізінде өтеуге дейін қалған мерзімдер бөлінісінде қаржылық міндеттемелері көрсетілген.

2023 жылдың 31 желтоқсанында	<i>Талап етілгенге дейін және 1 айдан аз</i>					<i>1 жылдан астам</i>	<i>Жиыны</i>
	<i>1 айдан 3 айға дейін</i>	<i>3 айдан 6 айға дейін</i>	<i>6 айдан 12 айға дейін</i>				
Туынды емес қаржылық міндеттемелер:							
ҚР Үкіметінен қарыздар	500	1,000	1,500	90,013,475	–	–	90,016,475
Бас компаниядан алынған қарыздар	49,681	1,459,463	744,794	15,305,686	212,537,034	–	230,096,658
Қарыздар және банктер мен басқа да қаржы институттарынан түскен қаражат	79,972	14,528,415	16,384,192	31,249,199	138,484,534	–	200,726,312
Мемлекеттік және бюджеттік ұйымдардың қарыздары	–	5,837,561	22,732,459	7,446,789	218,890,559	–	254,907,368
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	6,137,500	4,019,171	17,390,834	63,814,297	522,814,958	–	614,176,760
Мемлекеттік субсидиялар	–	–	–	3,105,769	–	–	3,105,769
Өзге қаржылық міндеттемелер	5,624,759	3,932,484	600,344	149,346	1,956,414	–	12,263,347
Міндеттемелер жиыны	11,892,412	29,778,094	57,854,123	211,084,561	1,094,683,499	–	1,405,292,689

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

мың теңгемен

2022 жылдың 31 желтоқсанында	<i>Талап етілгенге дейін және 1 айдан аз</i>					<i>1 жылдан астам</i>	<i>Жиыны</i>
	<i>1 айдан 3 айға дейін</i>	<i>3 айдан 6 айға дейін</i>	<i>6 айдан 12 айға дейін</i>				
Туынды емес қаржылық міндеттемелер:							
ҚР Үкіметінен қарыздар	986	3,250	3,250	69,999,125	–	–	70,006,611
Бас компаниядан алынған қарыздар	60,958	1,470,477	399,799	14,615,069	230,096,658	–	246,642,961
Қарыздар және банктер мен басқа да қаржы институттарынан түскен қаражат	8,456,205	2,594,311	6,229,008	19,931,590	97,616,698	–	134,827,812
Мемлекеттік және бюджеттік ұйымдардың қарыздары	1,000	4,888,766	3,809,361	3,139,528	254,013,032	–	265,851,687
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	21,014,430	14,444,171	13,366,036	32,545,656	544,580,660	–	625,950,953
Мемлекеттік субсидиялар	–	–	–	3,173,708	–	–	3,173,708
Өзге қаржылық міндеттемелер	4,153,399	2,615,475	38,470	244,767	640,573	–	7,692,684
Міндеттемелер жиыны	33,686,978	26,016,450	23,845,924	143,649,443	1,126,947,621	–	1,354,146,416

Төмендегі кестеде топтардың кредиттік сипаттағы шартты және шарттық міндеттемелерінің шарттық мерзімі көрсетілген Кредиттер беру бойынша барлық орындалмаған міндеттемелер клиент оны орындауды талап ете алатын ең ерте күнді қамтитын уақытша кезеңге енгізіледі.

	<i>3 айдан 12 айға дейін</i>		<i>1 жылдан 5 жылға дейін</i>		<i>Жиыны</i>
	<i>3 айдан кем</i>	<i>12 айға дейін</i>	<i>5 жылға дейін</i>	<i>5 жылдан астам</i>	
2023 жыл	170,650,034	–	–	–	170,650,034
2022 жыл	137,081,456	–	–	–	137,081,456

Топ кредиттік сипаттағы барлық шарттық міндеттемелерді олардың қолданылу мерзімі аяқталғанға дейін орындау талап етілмейді деп күтеді.

Нарықтық тәуекел

Нарықтық тәуекел – бұл пайыздық мөлшерлемелер мен валюта бағамдары сияқты нарықтық параметрлердегі өзгерістерге байланысты қаржы құралдары бойынша болашақ ақша ағындарының әділ құны өзгеретін тәуекел.

Пайыздық мөлшерлеменің өзгеру қаупі

Пайыздық мөлшерлеменің өзгеру қаупі пайыздық мөлшерлемелердің өзгеруі болашақ ақша ағындарына немесе қаржы құралдарының әділ құнына әсер етуі мүмкін болғандықтан туындайды. Топтың активтері мен міндеттемелері бойынша пайыздық мөлшерлемелер тұрақты болып табылады.

Валюталық тәуекел

Валюталық тәуекел–бұл валюта бағамдарының өзгеруіне байланысты қаржы құралының құны өзгеретін тәуекел.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

мың теңгемен

Келесі кестеде 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша валюталар бөлінісіндегі қаржылық активтер мен міндеттемелердің құрылымы көрсетілген:

	2023 жылғы 31 желтоқсан				
	Теңге	АҚШ доллары	Еуро	Ресей рублі	Жиыны
Активтер					
Ақшалай қаражат пен оның баламалары	165,481,221	3,507,708	–	–	168,988,929
Кредит ұйымдарындағы қаражат	29,575,908	–	–	–	29,575,908
Клиенттерге кредиттер	718,043,963	–	–	–	718,043,963
Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек	457,464,211	–	–	–	457,464,211
Өзге қаржы активтері	6,079,108	2,202	2,291	–	6,083,601
Активтер жиыны	1,376,644,411	3,509,910	2,291	–	1,380,156,612
Міндеттемелер					
Акционер алдындағы берешек	93,516,543	–	–	–	93,516,543
Қазақстан Республикасының Үкіметі алдындағы берешек	77,340,798	–	–	–	77,340,798
Мемлекеттік және бюджеттік ұйымдар алдындағы берешек	188,524,346	–	–	–	188,524,346
Кредиттік ұйымдардың қаражаты	114,583,545	–	–	–	114,583,545
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	380,425,744	–	–	–	380,425,744
Өзге қаржылық міндеттемелер	9,432,727	1,651,742	1,178,878	–	12,263,347
Міндеттемелер жиыны	863,823,703	1,651,742	1,178,878	–	866,654,323
Таза позиция	512,820,708	1,858,168	(1,176,587)	–	513,502,289

	2022 жылғы 31 желтоқсан				
	Теңге	АҚШ доллары	Еуро	Ресей рублі	Жиыны
Активтер					
Ақшалай қаражат пен оның баламалары	166,550,286	5,934,020	–	–	172,484,306
Кредит ұйымдарындағы қаражат	10,518,187	–	–	–	10,518,187
Клиенттерге кредиттер	715,304,700	–	–	–	715,304,700
Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек	392,079,501	–	–	–	392,079,501
Өзге қаржы активтері	5,593,593	–	–	–	5,593,593
Активтер жиыны	1,290,046,267	5,934,020	–	–	1,295,980,287
Міндеттемелер					
Акционер алдындағы берешек	101,001,736	–	–	–	101,001,736
Қазақстан Республикасының Үкіметі алдындағы берешек	60,747,873	–	–	–	60,747,873
Мемлекеттік және бюджеттік ұйымдар алдындағы берешек	182,850,442	–	–	–	182,850,442
Кредиттік ұйымдардың қаражаты	79,522,517	–	–	–	79,522,517
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	384,728,108	–	–	–	384,728,108
Өзге міндеттемелер	5,879,432	1,233,532	554,514	25,206	7,692,684
Міндеттемелер жиыны	814,730,108	1,233,532	554,514	25,206	816,543,360
Таза позиция	475,316,159	4,700,488	(554,514)	(25,206)	479,436,927

Операциялық тәуекел

Операциялық тәуекел-бұл жүйелік сәтсіздікке, қызметкерлердің қателіктеріне, алаяқтыққа немесе сыртқы оқиғаларға байланысты туындайтын тәуекел. Бақылау жүйесі жұмысын тоқтатқан кезде Операциялық тәуекелдер беделге нұқсан келтіруі, құқықтық салдары болуы немесе қаржылық шығындарға әкелуі мүмкін. Топ барлық Операциялық тәуекелдер жойылды деген болжам жасай алмайды, бірақ бақылау жүйесі арқылы және бақылау және ықтимал тәуекелдерге тиісті жауап беру арқылы топ мұндай тәуекелдерді басқара алады. Бақылау жүйесі міндеттерді, қол жеткізу құқықтарын, бекіту және салыстыру рәсімдерін, персоналды оқытуды, сондай-ақ ішкі аудитті қоса алғанда, бағалау рәсімдерін тиімді бөлуді көздейді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

мың теңгемен

27. Қаржылық қызметке қатысты міндеттемелердегі өзгерістер

	<i>Акциянер алдындағы берешек</i>	<i>Кредиттік ұйымдар-дың қаражаты</i>	<i>Шығарылған борыштық бағалы қағаздар</i>	<i>Қазақстан Республикасының Үкіметі алдындағы берешек</i>	<i>Мемлекеттік және бюджеттік ұйымдар алдындағы берешек</i>	<i>Қаржылық қызмет бойынша - міндеттемелердің жиыны</i>
2021 жылғы						
31 желтоқсандағы						
баланстық құн	94,260,422	–	196,654,238	–	166,814,395	457,729,055
Еншілес кәсіпорынды сатып алу	11,371,533	34,582,270	152,870,792	–	–	198,824,595
Түсімдер	8,300,000	78,277,000	50,230,366	140,000,000	31,428,726	308,236,092
Өтеу	(14,569,037)	(6,898,950)	(17,390,000)*	(70,000,000)	(16,021,061)	(124,879,048)
Дивидендтер жарияланды	6,086,528	–	–	–	–	6,086,528
Дивидендтер төлеу	(6,086,528)	–	–	–	–	(6,086,528)
Әділ құн бойынша міндеттемелерді бастапқы тану кезіндегі дисконт/сыйлықақы	(4,891,183)	(27,056,501)	(382,857)	(21,331,391)	(18,274,080)	(71,936,012)
Басқасы	6,530,001	618,698	2,745,569	12,079,264	18,902,462	40,875,994
2022 жылғы						
31 желтоқсандағы						
баланстық құн	101,001,736	79,522,517	384,728,108	60,747,873	182,850,442	808,850,676
2022 жылғы						
31 желтоқсандағы						
баланстық құн	101,001,736	79,522,517	384,728,108	60,747,873	182,850,442	808,850,676
Түсімдер	–	85,967,000	30,278,337	140,000,000	1,500,000	257,745,337
Өтеу	(14,314,148)	(34,723,201)	(38,373,610)	(120,000,000)	(12,442,228)	(219,853,187)
Дивидендтер жарияланды	13,677,185	–	–	–	–	13,677,185
Дивидендтер төлеу	(13,677,185)	–	–	–	–	(13,677,185)
Әділ құн бойынша міндеттемелерді бастапқы тану кезіндегі дисконт/сыйлықақы	839,291	(16,411,372)	493,599	(30,682,370)	(823,769)	(46,584,621)
Басқасы	5,989,664	228,601	3,299,310	27,275,295	17,439,901	54,232,771
2023 жылғы						
31 желтоқсандағы						
баланстық құн	93,516,543	114,583,545	380,425,744	77,340,798	188,524,346	854,390,976

*2022 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін ақша қаражатының қозғалысы туралы шоғырландырылған есепте шығарылған бағалы қағаздарды өтеу құрамында 3-ші облигациялық бағдарлама шегінде облигациялардың 1-ші шығарылымы шеңберінде шығарылған бағалы қағаздардың негізгі борышы бойынша берешекті білдіретін 22,940,000 мың теңгені өтеу көрсетілген, AGKKb6, NIN KZ2C00003507 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша басқа міндеттемелердің құрамына қайта жіктелген 2021 жылғы 30 желтоқсандағы өтеулер (18-Ескертпе).

«Басқалары» бабы кезең ішіндегі дисконттың/сыйлықақының амортизациясынан басқа, қаржылық қызметке қатысты міндеттемелер бойынша есептелген, бірақ әлі төленбеген пайыздардың әсерін көрсетеді. Топ төленген пайыздарды операциялық қызметтен түсетін ақша ағындары ретінде жіктейді.

28. Қаржы құралдарының әділ құны

Қаржылық есептілікте әділ құны бағаланатын немесе ашылатын барлық активтер мен міндеттемелер жалпы әділ құнды бағалау үшін маңызды болып табылатын ең төменгі деңгейдегі бастапқы деректер негізінде төменде сипатталған әділ құн иерархиясы шеңберінде жіктеледі:

- 1-деңгей: белсенді нарықтардағы бірдей активтер мен міндеттемелерге баға белгіленетін (түзетілмеген) бағалар;
- 2-деңгей: бүкіл бағалау үшін маңызды болып табылатын ең төменгі деңгейдегі бастапқы деректер тікелей немесе жанама түрде байқалатын бағалау әдістері;
- 3-деңгей: бүкіл бағалау үшін маңызды болып табылатын ең төменгі деңгейдегі бастапқы деректер бақыланатын нарық деректеріне негізделмеген бағалау әдістері.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

мың теңгемен

Келесі кестеде әділ құны әділ құн көздерінің иерархиясы деңгейлері бөлінісінде ашылатын қаржы құралдарының талдауы келтірілген:

	<i>Бағалау күні</i>	<i>Пайдалану арқылы әділ құнды бағалау</i>			<i>Жиыны</i>
		<i>Бастапқы деректер 1 деңгей</i>	<i>Бастапқы деректер 2 деңгей</i>	<i>Бастапқы деректер 3 деңгей</i>	
2023 жылдың 31 желтоқсанында					
Әділ құны ашылатын активтер					
Ақшалай қаражат пен оның баламалары	2023 жылғы 31 желтоқсан	–	168,988,929	–	168,988,929
Клиенттерге берілген кредиттер	2023 жылғы 31 желтоқсан	–	28,863,808	–	28,863,808
Клиенттерге берілген кредиттер	2023 жылғы 31 желтоқсан	–	528,549,102	120,248,487	648,797,589
Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек	2023 жылғы 31 желтоқсан	–	359,383,121	57,202,502	416,585,623
Өзге қаржы активтері	2023 жылғы 31 желтоқсан	–	6,083,601	–	6,083,601
Әділ құны ашылатын міндеттемелер					
Акционер алдындағы берешек	2023 жылғы 31 желтоқсан	–	76,479,119	–	76,479,119
Кредит мекемелерінің қаражаты	2023 жылғы 31 желтоқсан	–	114,533,682	–	114,533,682
Мемлекеттік және бюджеттік ұйымдар алдындағы берешек	2023 жылғы 31 желтоқсан	–	170,268,015	–	170,268,015
Үкімет алдындағы берешек	2023 жылғы 31 желтоқсан	–	78,590,490	–	78,590,490
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	2023 жылғы 31 желтоқсан	–	354,765,508	–	354,765,508
Кредиторлық берешек	2023 жылғы 31 желтоқсан	–	5,793,364	–	5,793,364
Өзге қаржылық міндеттемелер	2023 жылғы 31 желтоқсан	–	6,469,983	–	6,469,983
2022 жылдың 31 желтоқсанында					
Әділ құны ашылатын активтер					
Ақшалай қаражат пен оның баламалары	2022 жылғы 31 желтоқсан	–	172,484,306	–	172,484,306
Клиенттерге берілген кредиттер	2022 жылғы 31 желтоқсан	–	10,124,199	–	10,124,199
Клиенттерге берілген кредиттер	2022 жылғы 31 желтоқсан	–	511,955,769	97,418,176	609,373,945
Пайдалану арқылы әділ құнды бағалау					
	<i>Бағалау күні</i>	<i>Бастапқы деректер 1 деңгей</i>	<i>Бастапқы деректер 2 деңгей</i>	<i>Бастапқы деректер 3 деңгей</i>	<i>Жиыны</i>
Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек	2022 жылғы 31 желтоқсан	–	321,076,364	19,183,070	340,259,434
Инвестициялық бағалы қағаздар	2022 жылғы 31 желтоқсан	–	–	–	–
Өзге қаржы активтері	2022 жылғы 31 желтоқсан	–	5,593,593	–	5,593,593
Әділ құны ашылатын міндеттемелер					
Акционер алдындағы берешек	2022 жылғы 31 желтоқсан	–	83,411,236	–	83,411,236
Кредит мекемелерінің қаражаты	2022 жылғы 31 желтоқсан	–	80,564,909	–	80,564,909
Мемлекеттік және бюджеттік ұйымдар алдындағы берешек	2022 жылғы 31 желтоқсан	–	152,810,376	–	152,810,376
Үкімет алдындағы берешек	2022 жылғы 31 желтоқсан	–	60,336,768	–	60,336,768
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	2022 жылғы 31 желтоқсан	136,525,038	217,938,503	–	354,463,541
Кредиторлық берешек	2022 жылғы 31 желтоқсан	–	3,070,663	–	3,070,663
Өзге қаржылық міндеттемелер	2022 жылғы 31 желтоқсан	–	7,692,684	–	7,692,684

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР*мың теңгемен*

Қаржылық жағдай туралы қысқартылған шоғырландырылған есепте әділ құны бойынша бағаланбайтын қаржы құралдары

Төменде қаржылық есептілікте көрсетілген топтың қаржы құралдарының баланстық және әділ құнын салыстыру келтірілген. Кестеде қаржылық емес активтер мен қаржылық емес міндеттемелердің әділ құны көрсетілмеген.

	2023 жылғы 31 желтоқсан		
	Теңгерімдік құны	Әділ құны	Танылмаған пайда/(шығын)
Қаржылық активтер			
Ақшалай қаражат пен оның баламалары	168,988,929	168,988,929	–
Клиенттерге берілген кредиттер	29,575,908	28,863,808	(712,100)
Клиенттерге берілген кредиттер	718,043,963	648,797,589	(69,246,374)
Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек	457,464,211	416,585,623	(40,878,588)
Өзге қаржы активтері	6,083,601	6,083,601	–
Қаржылық міндеттемелер			
Акционер алдындағы берешек	93,516,543	76,479,119	17,037,424
Кредит мекемелерінің қаражаты	114,583,545	114,533,682	49,863
Мемлекеттік және бюджеттік ұйымдар алдындағы берешек	188,524,346	170,268,015	18,256,331
Үкімет алдындағы берешек	77,340,798	78,590,490	(1,249,692)
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	380,425,744	354,765,508	25,660,236
Кредиторлық берешек	5,793,364	5,793,364	–
Өзге қаржылық міндеттемелер	6,469,983	6,469,983	–
Іске асырылмаған әділ құнның бұл танылмаған өзгерісі			(51,082,900)

	2022 жылғы 31 желтоқсан		
	Теңгерімдік құны	Әділ құны	Танылмаған пайда/(шығын)
Қаржылық активтер			
Ақшалай қаражат пен оның баламалары	172,484,306	172,484,306	–
Клиенттерге берілген кредиттер	10,518,187	10,124,199	(393,988)
Клиенттерге берілген кредиттер	715,304,700	609,373,945	(105,930,755)
Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек	392,079,501	340,259,434	(51,820,067)
Өзге қаржы активтері	5,593,593	5,593,593	–
Қаржылық міндеттемелер			
Акционер алдындағы берешек	101,001,736	83,411,236	17,590,500
Кредит мекемелерінің қаражаты	79,522,517	80,564,909	(1,042,392)
Мемлекеттік және бюджеттік ұйымдар алдындағы берешек	182,850,442	152,810,376	30,040,066
Үкімет алдындағы берешек	60,747,873	60,336,768	411,105
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	384,728,108	354,463,541	30,264,567
Кредиторлық берешек	3,070,663	3,070,663	–
Өзге қаржылық міндеттемелер	7,692,684	7,692,684	–
Іске асырылмаған әділ құнның бұл танылмаған өзгерісі			(80,880,964)

Бұдан әрі әділ құн бойынша осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетілмеген қаржы құралдарының әділ құнын айқындау кезінде пайдаланылған әдістемелер мен жорамалдар сипатталған.

Әділ құны олардың ағымдағы құнына шамамен тең болатын активтер

Өтімді немесе өтеу мерзімі қысқа (үш айдан аз) қаржылық активтер мен қаржылық міндеттемелер жағдайында олардың ағымдағы құны шамамен әділ құнға тең болады. Бұл рұқсат талап етілгенге дейінгі салымдарға, белгіленген өтеу мерзімі жоқ жинақ шоттарына да қолданылады.

**ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ
ЕСКЕРТПЕЛЕР**

мың теңгемен

Белгіленген мөлшерлемедегі қаржы құралдары

Биржада листингтік борыштық құралдар жағдайында әділ құн жарияланған нарықтық бағаларға негізделеді. Баға белгіленбеген борыштық құралдар жағдайында ұқсас шарттары мен кредиттік тәуекелі бар борыштық құралдар үшін өтеуге дейінгі қалған уақыт кезеңін ескере отырып, ағымдағы пайыздық мөлшерлеме бойынша дисконтталған ақша ағындарының үлгісі қолданылады.

Банктерге берілген кредиттер және клиенттерге берілген кредиттер бойынша болашақ ақша ағындары ҚРҰБ жариялаған статистикалық деректер негізінде өтеу мерзімі ұқсас қаржы құралдарының орташа нарықтық мөлшерлемесін пайдалана отырып дисконтталады. Бұл тәсіл клиенттерге берілген кредиттердің әділ құнын бағалау үшін қолданылды. 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша орташа нарықтық мөлшерлеме жылдық 19.70%-дан 23.20%-ға дейін болды (2022 жылғы 31 желтоқсан-жылдық 15.40-21.90%).

Шоғырландырылған қаржылық есептілікте әділ құны ашылатын міндеттемелер бойынша болашақ ақша ағындары Bloomberg жариялаған өтеу мерзіміне түзетілген топтың рейтингі үшін қазақстандық қор биржасының кірістілік қисығы және кредиттік спрэд сияқты барлық байқалатын бастапқы деректерді пайдалана отырып, капиталды ұлғайту үлгісін пайдалана отырып есептелген нарықтық мөлшерлеме бойынша дисконтталады. 2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша тартылған қарыздардың әділ құнын бағалау үшін пайдаланылатын нарықтық мөлшерлеме жылдық 14.74-18.25% құрады (2022 жылғы 31 желтоқсан: жылдық 14.12-17.64%). Болашақ ақша ағындарына негізгі қарызды және негізгі қарызға қолданылатын келісімшарт бойынша пайыздық мөлшерлеменен есептелген пайыздарды өтеу кіреді.

29. Активтер мен міндеттемелерді өтеу мерзімдерін талдау

Төмендегі кестеде активтер мен міндеттемелер оларды өтеудің күтілетін мерзімдері тұрғысынан берілген. Топтың өтеу жөніндегі шарттық дисконтталмаған міндеттемелері туралы ақпарат «Тәуекелдерді басқару» 26-ескертпесінде ашылған.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

мың теңгемен

	<i>Талап етілгенге дейін</i>	<i>1 айдан кем</i>	<i>1 айдан 3 айға дейін</i>	<i>3 айдан 1 жылға дейін</i>	<i>1 жылдан 5 жылға дейін</i>	<i>5 жылдан астам</i>	<i>Өтеу мерзімінсіз</i>	<i>Барлығы</i>
2023 жылғы 31 желтоқсан								
Активтер								
Ақшалай қаражат пен оның баламалары	96,511,433	72,477,496	–	–	–	–	–	168,988,929
Кредит ұйымдарындағы қаражат	–	–	29,575,908	–	–	–	–	29,575,908
Клиенттерге кредиттер	47,105,504	8,733,434	36,907,098	141,927,913	341,655,121	141,714,893	–	718,043,963
Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек	14,455,155	4,329,403	28,917,361	53,266,188	237,192,113	119,303,991	–	457,464,211
Еншілес кәсіпорындарға инвестициялар	–	–	–	–	–	–	434,037	434,037
Сатуға арналған активтер	–	–	–	726,309	–	–	–	726,309
- Инвестициялық жылжымайтын мүлік;	–	–	–	–	–	–	2,599,511	2,599,511
Негізгі қаражат	–	–	–	–	–	–	2,348,540	2,348,540
Материалдық емес активтер	–	–	–	–	–	–	874,935	874,935
Корпоративтік табыс салығы бойынша қысқа мерзімді активтер	–	–	–	2,270,712	–	–	–	2,270,712
Қосылған құн салығы және өтеуге салынатын өзге де салықтар	–	191,305	901,847	2,254,925	7,152,052	–	–	10,500,129
Өзге активтер	1,509,698	135,225	275,868	2,224,167	9,151,048	1,540,245	3,437,881	18,274,132
Барлық активтер	159,581,790	85,866,863	96,578,082	202,670,214	595,150,334	262,559,129	9,694,904	1,412,101,316
Міндеттемелер								
Акционер алдындағы берешек	–	10,550	599,233	7,628,183	19,031,343	66,247,234	–	93,516,543
ҚР Үкіметі алдындағы берешек	–	430	859	77,339,509	–	–	–	77,340,798
Кредиттік ұйымдардың қаражаты	–	68,340	10,623,019	36,709,566	54,704,167	12,478,453	–	114,583,545
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	–	5,321,997	1,804,567	45,604,868	129,698,139	197,996,173	–	380,425,744
Мемлекеттік және бюджеттік ұйымдар алдындағы берешек	–	–	4,309,780	22,311,979	131,533,020	30,369,567	–	188,524,346
Қысқа мерзімді бағалау міндеттемелері	–	–	–	1,719,345	–	–	–	1,719,345
Кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы бойынша міндеттемелер	–	–	–	–	–	19,163,222	–	19,163,222
Мемлекеттік субсидиялар	–	58,941	116,457	3,674,801	4,181,675	58,221,016	–	66,252,890
Өзге міндеттемелер	3,782,405	2,149,549	4,034,528	7,803,445	26,790	1,929,624	–	19,726,341
Барлық міндеттемелер	3,782,405	7,609,807	21,488,443	202,791,696	339,175,134	386,405,289	–	961,252,774
2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша таза позиция	155,799,385	78,257,056	75,089,639	(121,482)	255,975,200	(123,846,160)	9,694,904	450,848,542

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

мың теңгемен

	<i>Талап етілгенге дейін</i>	<i>1 айдан кем</i>	<i>1 айдан 3 айға дейін</i>	<i>3 айдан 1 жылға дейін</i>	<i>1 жылдан 5 жылға дейін</i>	<i>5 жылдан астам</i>	<i>Өтеу мерзімінсіз</i>	<i>Барлығы</i>
2022 жылғы 31 желтоқсан								
Активтер								
Ақшалай қаражат пен оның баламалары	68,685,571	74,234,456	29,564,279	–	–	–	–	172,484,306
Кредит ұйымдарындағы қаражат	–	188,793	9,527,732	418,214	383,448	–	–	10,518,187
Клиенттерге кредиттер	37,662,960	14,207,952	44,947,247	124,140,447	352,119,417	142,226,677	–	715,304,700
Қаржылық жалдау бойынша дебиторлық берешек	8,573,863	4,393,868	24,413,880	46,765,334	203,957,349	103,975,207	–	392,079,501
Сауға арналған активтер	–	–	–	1,024,785	–	–	–	1,024,785
- Инвестициялық жылжымайтын мүлік;	–	–	–	–	–	–	2,899,093	2,899,093
Негізгі қаражат	–	–	–	–	–	–	2,317,727	2,317,727
Материалдық емес активтер	–	–	–	–	–	–	978,317	978,317
Корпоративтік табыс салығы бойынша қысқа мерзімді активтер	–	–	–	1,950,809	–	–	–	1,950,809
Қосылған құн салығы және өтеуге салынатын өзге де салықтар	–	159,845	790,755	1,573,920	5,998,661	405	–	8,523,586
Өзге активтер	912,174	623,606	244,272	2,754,735	1,842,149	1,642,288	2,869,777	10,889,001
Барлық активтер	115,834,568	93,808,520	109,488,165	178,628,244	564,301,024	247,844,577	9,064,914	1,318,970,012
Міндеттемелер								
Акционер алдындағы берешек	–	10,401	615,118	7,508,254	23,326,085	69,541,878	–	101,001,736
ҚР Үкіметі алдындағы берешек	–	434	1,302	60,746,137	–	–	–	60,747,873
Кредиттік ұйымдардың қаражаты	–	8,688,658	232,159	18,754,271	48,873,380	2,974,049	–	79,522,517
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	–	20,443,759	14,753,369	12,008,017	130,041,983	207,480,980	–	384,728,108
Мемлекеттік және бюджеттік ұйымдар алдындағы берешек	–	126	613,204	871,267	121,610,220	59,755,625	–	182,850,442
Қысқа мерзімді бағалау міндеттемелері	–	–	–	1,403,575	–	–	–	1,403,575
Кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы бойынша міндеттемелер	–	–	–	–	–	12,348,397	–	12,348,397
Мемлекеттік субсидиялар	–	24,729	48,108	3,412,426	1,755,503	59,582,327	–	64,823,093
Өзге міндеттемелер	3,064,123	925,879	2,869,603	9,073,510	47,307	593,264	–	16,573,686
Барлық міндеттемелер	3,064,123	30,093,986	19,132,863	113,777,457	325,654,478	412,276,520	–	903,999,427
2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша таза позиция	112,770,445	63,714,534	90,355,302	64,850,787	238,646,546	(164,431,943)	9,064,914	414,970,585

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

мың теңгемен

30. Сегменттік есеп беру

Топтың қызметі жоғары дәрежеде интеграцияланған және 8 «Операциялық сегменттер» ХҚЕС (IFRS) мақсаттары үшін бірыңғай операциялық сегмент болып табылады. Топтың активтері Қазақстан Республикасының аумағында шоғырланған және топ Қазақстан Республикасында жүргізілетін және онымен байланысты операциялардан кіріс алады. Топ жағдайында Басқарма Төрағасы болып табылатын операциялық шешімдерді қабылдауға жауапты адам топ туралы ақпаратты тек тұтастай алады және қарайды.

31. Байланысты тараптармен операциялар

24 «Байланысты Тараптар туралы ақпаратты ашу» ШОБ-қа сәйкес тараптар байланысты болып саналады, олардың біреуі екінші Тараптың операциялық және қаржылық шешімдерін бақылауға немесе айтарлықтай дәрежеде ықпал етуге мүмкіндігі бар. Тараптар байланысты ма, жоқ па деген мәселені шешкен кезде олардың заңды нысаны ғана емес, Тараптар арасындағы қатынастардың мазмұны ескеріледі.

Байланысты Тараптар байланысты емес Тараптармен жасалуы мүмкін емес мәмілелер жасай алады. Мұндай мәмілелердің бағасы мен шарттары байланысты емес Тараптар арасындағы бағалар мен мәмілелер шарттарынан өзгеше болуы мүмкін.

Қазақстан Республикасының Үкіметі акционер арқылы топтың қызметін бақылайды.

Есепті кезеңнің соңындағы байланысты тараптармен жасалатын операциялардың сальдосы, сондай-ақ шығындар мен кірістердің тиісті сомалары төменде келтірілген:

	2023 жылғы 31 желтоқсан				2022 жылғы 31 желтоқсан			
	Номиналды мөлшер- леме (%)	Акционер	Акционер- дің жалпы бақылауы- дағы кәсіпорын- дар	Мемлекет- пен байланыс- ты ұйымдар	Номи- налды мөлшер леме (%)	Акционер	Акционер- дің жалпы бақылауы дағы кәсіпорын- дар	Мемлекет- пен байланыс- ты ұйымдар
Активтер								
Ақшалай қаражат пен оның баламалары	—	—	3,821,063	81,338,875	—	—	33	114,953,021
Қауымдастырылған компанияларға инвестициялар	—	—	—	434,037	—	—	—	—
Корпоративтік табыс салығы бойынша қысқа мерзімді активтер	—	—	—	2,270,712	—	—	—	1,950,809
Қосылған құн салығы және өтеуге салынатын өзге де салықтар	—	—	—	10,500,129	—	—	—	8,523,586
Міндеттемелер								
Акционер алдындағы берешек	0.28-5.00	93,516,543	—	—	0.28-10.00	101,001,736	—	—
Үкімет алдындағы берешек	0.01	—	—	77,340,798	0.01	—	—	60,747,873
Мемлекеттік және бюджеттік ұйымдар алдындағы берешек	0.01-1.00	—	—	188,524,346	0.01	—	—	182,850,442
Кредит ұйымдарындағы қаражат	0.35	—	6,531,319	—	0.35	—	3,000,898	—
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар	7.10-15.00	151,454,662	5,199,353	120,842,471	7.10-15.00	172,879,053	22,727,882	88,170,901
Кейінге қалдырылған корпоративтік табыс салығы бойынша міндеттемелер	—	—	—	19,163,222	—	—	—	12,348,397
Мемлекеттік субсидиялар	—	—	—	66,252,890	—	—	—	64,823,093
Өзге міндеттемелер	—	—	—	5,193,372	—	—	—	3,015,774

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

мың теңгемен

	2023 жыл			2022 жыл		
	Акциянердің жалпы бақылауында- Мемлекетпен			Акциянердің жалпы бақылауында- Мемлекетпен		
	Акциянер	кәсіпорындар	ұйымдар	Акциянер	кәсіпорындар	ұйымдар
Ақша қаражаттары және олардың баламалары бойынша пайыздық кірістер	–	143,987	17,913,345	–	–	3,129,827
Инвестициялық бағалы қағаздар бойынша пайыздық кірістер	–	–	372,578	–	32,362	1,168
Клиенттерге берілген кредиттер бойынша пайыздық кірістер	–	–	–	–	967,185	–
Алынған заемдар бойынша пайыздық шығындар	(9,061,224)	(468,484)	(44,776,274)	(8,670,490)	(26,849)	(31,027,448)
Шығарылған борыштық бағалы қағаздар бойынша пайыздық шығындар	(18,203,049)	(605,051)	(16,929,911)	(16,389,660)	(1,076,581)	(10,640,035)
Кредиттік шығындар бойынша шығындар	–	(227)	2,149	–	(608,177)	(1,861)
Таза (шығын)/шетел валютасымен жасалатын операциялардан түскен кіріс	–	(10,916)	–	–	–	–
Басқа кірістер, нетто	–	–	46,855,178	–	–	43,586,419
Басқа операциялық шығындар	–	(2,488)	–	–	(67)	–
Корпоративтік табыс салығы бойынша шығыс	–	–	(11,488,013)	–	–	(2,830,316)

Аға басшы персоналға сыйақы

Топтың аға басшы персоналына сыйақы келесі позицияларды қамтиды:

	2023 жыл	2022 жыл
Жалақы және басқа да қысқа мерзімді төлемдер	180,542	176,823
Директорлар кеңесінің Мүшелеріне сыйақы	18,721	25,771
Директорлар кеңесін ұстауға арналған шығындар	–	6,710
Әлеуметтік қамсыздандыруға аударымдар	18,972	19,005
Аға басшы персоналға сыйақы жиыны	218,235	228,309

32. Капиталдың жеткіліктілігі

Топ өз қызметіне тән тәуекелдерден қорғау мақсатында капиталдың жеткіліктілік деңгейін белсенді басқаруды жүзеге асырады. Қоғам мен еншілес компания капиталының жеткіліктілігі ҚРҰБ белгілеген басқа әдістерді, Нормативтерді пайдалана отырып бақыланады.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қоғам мен еншілес компания капиталға қатысты барлық сыртқы белгіленген талаптарды толық орындады (2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша: қоғам мен еншілес компания капиталға қатысты барлық сыртқы талаптарды орындады).

Қоғам мен еншілес компания үшін капиталды басқарудың негізгі мақсаты капиталға қатысты сыртқы талаптардың сақталуын қамтамасыз ету және қызметті жүзеге асыру және Акционерлік құнды барынша арттыру үшін қажетті жоғары кредиттік рейтинг пен капиталдың жеткіліктілік нормативтерін сақтау болып табылады.

Топ өз капиталының құрылымын басқарады және оны жүзеге асырылатын қызмет түрлерінің экономикалық жағдайлары мен тәуекел сипаттамаларындағы өзгерістер аясында түзетеді.

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ТҮСІНДІРМЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР

мың теңгемен

ҚР ҰБ банк қызметінің жекелеген түрлерімен айналысатын ұйымдардан активтердің кемінде 6% мөлшерінде 1 деңгейдегі (k1) капиталдың жеткіліктілік коэффициентін сақтауды талап етеді; капиталдың жеткіліктілік коэффициенті (k1-2) тәуекелді ескере отырып өлшенген активтер мен шартты және ықтимал міндеттемелердің кемінде 6% мөлшерінде; капитал жеткіліктілігінің жалпы коэффициенті (k1-3) тәуекел мен операциялық тәуекелді ескере отырып өлшенген активтер мен шартты және ықтимал міндеттемелердің кемінде 12% мөлшерінде.

2023 жылғы 31 желтоқсандағы және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ҚРҰБ талаптарына сәйкес есептелген қоғам капиталының жеткіліктілік коэффициенттері келесідей болды:

	<i>2023 жылғы 31 желтоқсан</i>	<i>2022 жылғы 31 желтоқсан</i>
1-деңгейдегі Капитал	410,249,916	392,394,568
2-деңгейдегі Капитал	20,936,654	11,488,171
Капитал жиыны	431,186,570	403,882,739
Тәуекелді ескере отырып өлшенген активтер	846,531,479	791,514,677
Шарттық және шартты міндеттемелер	78,014,122	59,413,573
Операциялық тәуекел	40,368,934	25,887,765
Капиталдың жеткіліктілік коэффициенті (k1)	38.24%	38.71%
Капиталдың жеткіліктілік коэффициенті (k1-2)	44.37%	46.11%
Капиталдың жеткіліктілік коэффициенті (k1-3)	27.33%	29.24%

2023 жылғы 31 желтоқсандағы және 2022 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша ҚРҰБ талаптарына сәйкес есептелген қоғамның еншілес компаниясы капиталының жеткіліктілік коэффициенттері келесідей болды:

	<i>2023 жылғы 31 желтоқсан</i>	<i>2022 жылғы 31 желтоқсан</i>
Бірінші деңгейдегі капитал	166,600,027	136,280,751
Екінші деңгейдегі капитал	18,928,175	20,619,374
Капитал жиыны	185,528,202	156,900,125
Активтер жиыны	523,303,451	474,342,121
Тәуекелді ескере отырып өлшенген активтер және шартты және ықтимал міндеттемелер	526,454,152	448,079,024
Операциялық тәуекел	25,288,297	19,610,906
Капиталдың жеткіліктілік коэффициенті (k1)	31.84%	28.73%
Капиталдың жеткіліктілік коэффициенті (k1-2)	31.65%	30.41%
Капиталдың жеткіліктілік коэффициенті (k1-3)	33.55%	33.55%

33. Есепті күннен кейінгі оқиғалар

2024 жылғы қаңтарда топ номиналды құны 15,000,000 мың теңге KZ2C00010841 (KAFIpp4) облигацияларын және өтеу мерзімі 2028 жылғы 30 қаңтарға дейін және жылдық 15,75% купондық мөлшерлемесі бар номиналды құны 10,000,000 мың теңге KZ2C00010908 (KAFIpp5) облигацияларын шығарды. Қаражат топтың операциялық қызметін қамтамасыз етуге және одан әрі лизингке беру үшін ауыл шаруашылығы техникасын сатып алуға арналған.

2024 жылғы қаңтар – наурыз аралығында топ көктемгі егіс және егін жинау жұмыстарын қаржыландыру мақсаттары үшін Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінен 0,01% номиналды мөлшерлеме бойынша және 2024 жылғы қарашада және 2025 жылғы желтоқсанда өтеу мерзімі бойынша 110,000,000 мың теңге мөлшерінде қарыз алды (аудиттелмеген).

Жыл басынан бастап 2024 жылдың 1 наурызына дейінгі мерзімде топ «Қазақстан Халық Банкі» АҚ және «Банк ЦентрКредит» АҚ жалпы сомасы 30,205,539 мың теңгеге берген қарыздар бойынша негізгі борыш бойынша қалған берешек сомасын жоспарланған өтеуді алды (7-Ескертпе).